

Täysistunto

Torstai 22.10.2015 klo 16.02—20.19

Täysistunto alkoi klo 16.02. Täysistunto päättyi klo 20.19.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (16.02—17.59), ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (17.59—19.56) ja toinen varapuhemies Paula Risikko (19.56—20.19).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan nousemalla seisomaan ja painamalla P-painiketta.

Muistutan sekä kysyjä että vastaajia, että puheenvuorojen enimmäispituus on 1 minuutti.

2.1. Suullinen kysymys harmaan talouden torjunnasta (Tarja Filatov sd)

Suullinen kysymys SKT 38/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäinen kysymys, edustaja Filatov.

Keskustelu

16.03 **Tarja Filatov sd:** Arvoisa puhemies! Talouden tasapainottamisessa on kyse kolmesta asiasta: työllisyyden kasvusta, menojen säästämistä ja tulojen turvaamisesta — sekä tietenkin tietyistä rakenteellisista uudistuksista, jotka liittyvät näihin. Mutta harmaa talous syö epäreilusti tulopohjaamme. Se heikentää rehellisten toimijoiden kilpailukykyä ja mahdollisuuksia.

Arvoisa pääministeri, eilen me keskustelimme täällä hallituksen tekemistä säästöistä, epäreiluistakin säästöistä, jotka kohdistuvat muun muassa eläkkeensaajiin ja synnyttävät lisää köyhyyttä. Tänään minä kysyn teiltä: Miksi teille eivät kelpaa oikeudenmukaiset säästöt, sellaiset säästöt, joita voitaisiin saada tehostetun harmaan talouden torjunnan kautta? Miksi on luovuttu harmaan talouden torjuntaohjelmasta?

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

16.04 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ei missään tapauksessa ole luopunut harmaan talouden torjunnasta. Hallitus on päättänyt koota yhteen kaikki ne toimet ja tarkistaa, että nämä toimet ovat riittäviä. Jos puhemiehelle sopii, niin sisäministeri voisi kertoa tarkemmin näistä toimista, mitä ollaan tekemässä harmaan talouden tiivistämiseksi.

16.04 **Sisäministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten pääministeri totesi, niin hallitus ei ole luopumassa harmaan talouden torjunnasta eikä myöskään tästä erillisprojektista. Jo budjettiin on siis erillisrahoitusta normaalibudjetissa olevan päälle lisätty tämän vuoden tapaan oikeusministeriölle, oikeuslaitokselle ja Verohallinnolle. Tällä hetkellä tehdään töitä poliisilta puuttuvan 6,4 miljoonan euron erillisrahoituksen kuromiseksi umpeen. Tämä tarkoittaa, että kun meillä on tällä hetkellä on noin 90 miestä ja naista tekemässä talousrikistorjuntaa, harmaan talouden vastaista työtä, niin meillä pystytään noin puolet heistä työllistämään, mutta me teemme töitä sisäisten siirtojen, siis rahan siirtojen, kanssa, että saadaan resursoitua lisää, plus meillä on vielä kesken budjettiprosessi täydentävän budjettiesityksen osalta. Eli minä uskon, että me pääsemme tässä ihan hyvään kokonaisuuteen ja pystymme resursoimaan ja turvaamaan harmaan talouden ja talousrikosten tutkinnan myös ensi vuonna.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

16.05 **Tarja Filatov** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Herra pääministeri, tämä sisäministerin toive oli mukavaa kuultavaa, koska itse asiassa valiokunnissa asiantuntijat ovat kyllä kertoneet vähän toisenlaista viestiä. Siellä on kerrottu siitä, miten poliisi, Tulli, Raja, työsuojelu ovat menettämässä niitä resursseja, joilla harmaaseen talouteen ollaan oltu puuttumassa. Ja esimerkiksi se, mihin nyt käsittääkseni ei vielä ole rahoitusta löytynyt, liittyy poliisiin talousrikoksien torjuntaan, jossa tällä harmaan talouden erillispanostuksella on saatu 20 prosentin lisähyöty talousrikosten torjuntaan, ja kyse on miljoonista, miljoonista, kymmenistä miljoonista euroista.

Mutta kysyisin teiltä sitä, kun nämä pienet panostukset voivat tuoda lisähyötyä harmaan talouden torjuntaan: oletteko te valmis laittamaan liikkeelle ohjelman, joka kerää nämä pienet panostukset eri hallinnonaloilta ja turvaa ne budjetin täydennysesityksissä ennen kuin tämä eduskunta budjetin käsittelyn lopettaa?

16.06 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin sisäministeri tuossa kertoi, teemme nyt selvityksen siitä, mitä puutteita meillä eri hallinnonaloilla on tämän asian korjaamiseksi, ja jos siellä on selviä resurssipuutteita, niin niihin sitten puutummme asianmukaisella tavalla. Mutta ensin teemme tämän selvityksen, jossa kootaan kaikki yhteen.

Harmaan talouden torjunta on erinomaisen tärkeä osuus koko talouspolitiikkaa. Koko Euroopassa on noin 1 800 miljardia tämän harmaan talouden osuus, ja koko Euroopan talouskriisiä ei olisi, jos se olisi normaalin verotuksen piirissä. Kyllä Suomessakin on edelleenkin harmaata taloutta. Eri arviot siitä vaihtelevat; liikutaan ehkä noin 10 miljardin paikkeilla. Jos tämä olisi meidän normaalin veroasteen piirissä, niin meidän taloutemme

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

olisi ihan toisella mallilla. Tämä on ehdottomasti tärkeä asia ja tärkeimpiä asioita hallituksen agendalla.

16.07 **Satu Taavitsainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että tavallinen kansalainen joutuu maksamaan tällaisten erilaisten veropakolaisten maksamatta jättämät verot, kun te armahdatte näitä veropakolaisia. Ja kun mietitään myöskin tavallista kansalaista taikka pientä yrittäjää, jolla jää lasku taikka vero maksamatta, niin sitä kyllä peritään ja karhutaan ulosoton uhalla ja korkojen kera. Kuinka te kehtaatte vapauttaa erilaiset rötösherrat vastuusta?

16.08 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri ei ole paikalla, mutta tämä ehdotus on nyt eduskunnan käsittelyssä, asianmukaisessa käsittelyssä, ja jos ehdotuksessa on puutteita, eduskuntakäsittelyssä siihen on mahdollisuus sitten puuttua. Sen takia se on nyt valiokunnissa käsittelyssä, ja esimerkiksi asiaan voi liittyä myöskin perustuslaillisia näkökulmia, jotka tarkastellaan hyvin huolellisesti asianomaisessa valiokunnassa, totta kai.

16.09 **Lauri Ihalainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tulee semmoinen olo kuitenkin, että harmaan talouden torjunta ei ole hallituksen kärkihankkeita, kuten viime hallituskaudella oli. Panostettiin rahallisesti paljon, resursseja lisättiin, laadittiin yli 40 kohdan harmaan talouden torjuntaohjelma. Oppositio silloin arvosti hallituksen jämäkkää työtä tässä asiassa. On erittäin tärkeätä, että me ryhdymme torjumaan harmaata taloutta, että se ei rehotta ja veropohja ei murene ja että rehelliset yrittäjät pärjäävät tässä maassa. Sitä meidän pitää tukea. SDP on laatinut 20 kohdan harmaan talouden torjuntaohjelman, ja se on varmaan kaikkien käytettävissä. Toivon, että hallitus laatii konkreettisen ohjelman harmaan talouden torjunnasta, ja me voimme mielellämme tarjota niitä tavoitteita, joita me olemme tähän vakavaan asiaan vakavalla mielellä tehneet.

Puhemies Maria Lohela: Pääministeri Sipilä löysi kysymyksen.

16.10 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En löytänyt kysymystä, mutta voin kommentoida, että juuri tätä olemme nyt sisäministerin johdolla tekemässä.

16.10 **Tapani Tölli kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harmaan talouden torjunta ja talousrikosten selvittäminen on erittäin tärkeä asia. Erittäin tärkeää tässä on se, että toiminnot ovat pitkävaikutteisia, ja torjuntaohjelmasta on varmaan saatu tuloksia, mitä pitää muuttaa lainsäädännössä taikka toiminnoissa tai käytännössä, jotta talousrikokset ovat vaikeampia tehdä, jotta niitä pystytään ennalta estämään. Kysyn sisäministeriltä, onko tässä asiassa saatu sillä lailla tuloksia, joita voidaan nyt hyödyntää, ettei pelkästään rikostutkinnalla saada vaan pystytään myöskin ennalta estämään.

16.11 **Sisäministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt pitää kyllä aloittaa toteamalla, että oli hyvä kysymys. (Naurua) Eli näin vakavasti ottaen meillä on huippuammattilaisia tekemässä talousrikostutkintaa, harmaan talouden torjuntaa, ja työtä kehitetään koko ajan. Haluan myöskin kiittää ministeri Ihalaisen hyvää kysymystä ja

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

kommenttia ja todeta sen, että edellinen hallitus teki erinomaista työtä. Me kehitämme tätä normaaliin tapaan ja pyrimme nyt turvaamaan kaikin tavoin sen tärkeän resurssin, mitä tähän työhön tarvitaan, ja normaalitavalla lainsäädäntöä ja toimintatapoja kehittämällä haemme uusia keinoja harmaan talouden ja talousrikollisuuden kitkemiseksi.

16.11 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykset ja lausunnot julkisuudessa harmaasta taloudesta ovat olleet aika poukkoilevia ja ovat herättäneet epäilyksen siitä, että asiat eivät ole täysin hallinnassa tai eivät hallitukselle niin tärkeitä.

Hallintarekisteriesitystä on epäilty siitä, että siinä pystyy piilottamaan kotimaisen omistajan, todellisen omistajan näiden hallintarekistereiden kätköön. Tästä on hyvin nopea lausuntokierros nyt viranomaisille, viranomaiset ovat olleet siitä huolissaan.

Tehokkaan katumisen lakiesitys on eduskunnassa käsittelyssä. Monet oikeusoppineet ovat kritisoineet sitä, että siinä annetaan syytesuoja ihmisille, jotka ovat voineet tehdä suuriakin, törkeitäkin veropetoksia samalla, kun automaattinen tietojenvaihto on jo muutama vuosi kuluessa tuomassa yhä enemmän näitä kätkettyjä rahoja joka tapauksessa valtion tietoon.

Onko hallitus miettinyt sitä, minkälainen kuva kansalaisille tulee tästä teidän harmaan talouden vastaisesta linjastanne, kun on aika tällaisia löysiä lakiehdotuksia heiteltä ilmaan? Miten näette avoimuuden tässä, että ihmiset voivat vaikuttaa ja osallistua keskusteluun asioista — onko avoimuus ja harmaan talouden torjunta teille tärkeä arvo aina? (Touko Aalto: Rötösherrat kuriin!)

16.13 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän kysymykseen on helppo vastata: tämä on tärkeä arvo tälle hallitukselle. Esimerkiksi hallintarekisteriasiaa lähtökohta on se, että avoimuuden tulee kasvaa, ja tässä viitataan niihin lausuntoihin, mitä virkamiehet ja eri viranomaiset ovat antaneet edellisen kauden ehdotuksesta. Sitä on muutettu nyt avoimempaan suuntaan, ja nyt on otettu lausuntokierros vielä uudelleen, ja jos sieltä tulee vielä sitä viestiä, että tämä ei viekään avoimempaan suuntaan, niin silloin esitystä pitää muuttaa. Sehän on selvä asia, että tämän lähtökohtana on se, että avoimuus lisääntyy.

16.13 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilä, ettekö te ole ollenkaan huolestuneita siitä, että tämä tehokas katuminen johtaa moraalikatoon, kun ne, joilla on ollut rahaa ihan piilottaa asti, vapautetaan vastuusta? Tilannettahan voisi verrata semmoiseen tapaukseen, että jos pankkiryöstäjä ryöstää pankin, pakenee rikospaikalta ja poliisi alkaa saavuttaa pakoautoa, niin tämä ryöstäjä pysähtyy, kävelee poliisimiehen tykö, sanoo, että tunnustan teon mutta kadun valtavasti, ja poliisimies sanoo, että sinut vapautetaan vastuusta mutta saat vielä pitää ryöstösaaliinkin.

16.14 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tehokkaan katumisen eteenpäinvieminen perustuu edellisen kauden valtiovarainvaliokunnan mietintöön, josta tämä on lähtenyt liikkeelle. (Markus Mustajärvi: Te vastaatte tässä hallituksessa!) — Kyllä vastaamme, ja siinä lähtökohtana on ollut se, että se voisi tuoda lisää tuloja ja tässä tämä tehokas katuja maksaa kaikki veronkorotukset ja niin edespäin.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Mutta niin kuin edelliseen kysymykseen vastasin, tähän sisältyy monenlaisia muita kysymyksiä, jotka nostitte esille, ja nämä huolellisessa valiokuntakäsittelyssä käydään läpi. Tämä ei ole todellakaan hallituksen kärkihankkeita, ei sinnepäinkään.

16.15 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tiedämme kaikki, että resurssit ovat niukat. Tässä vaikuttaa vähän siltä, että ollaan ikään kuin tästä varsinaisesta ohjelmasta ujuttamassa sinne normaalitoimintoihin harmaan talouden torjuntaa. Me tiedämme, että siinä käy herkästi huonosti. Ne tehtävät, joihin on laitettu erityisrahaa ja joissa on saatu erityistuloksia, eivät herkästi implementoidu sinne normaaliin toimintaan. Sen vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että on olemassa joku ohjelma, joka ohjaa resurssien käyttöä.

Mutta voidaan saada tulosta myös ilman lisäresurssia. Kysyisinkin esimerkiksi työsuojelusta vastaavalta ministeriltä, kun meidän työsuojelutarkastajamme tällä hetkellä ovat sidotut tiettyihin alueisiin ja he eivät voi tuon rajan yli tarkistaa tai on tarkastajia, jotka eivät voi tarkistaa niitä asioita, jotka tällä hetkellä kuuluvat osin esimerkiksi poliisille tai verovirkailijalle: jos lainsäädäntöä muutettaisiin ja täältä haettaisiin synergiaetua, niin voitteko luvata, että tuotte tällaisen esityksen, koska se ei syö euroja, se tuo niitä.

16.16 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, kyllä voisin näin hyvinkin nähdä. Kyllähän tämä on ilman muuta useiden eri hallinnonalojen yhteinen työ, ja yhteinen tavoite täytyy olla, että me pääsemme niihin toivottuihin lopputuloksiin. Kyllä, otan tämän viestin erittäin vakavasti, ja ilman muuta katsotaan, miten se olisi mahdollista toteuttaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys toimenpiteistä ääriliikkeiden väkivaltaisuuden estämiseksi (Ozan Yanar vihr)

Suullinen kysymys SKT 39/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Yanar.

Keskustelu

16.17 Ozan Yanar vihr: Arvoisa rouva puhemies! Me kävimme viime viikolla keskustelua tässä salissa rasismista ja äärioikeistosta. Tämä on toki hyvä askel eteenpäin. Me olemme koko kesän puhuneet näistä asioista, ja se, että se tuli tänne salille, on hyvä asia. Jotta asia ei jäisi ilmaan ja pelkän keskustelun tasolle, meidän on vaadittava konkreettisia toimia hallituksen suunnalta. Joten kysynkin sisäministeriltä: Onko hallitus valmis tiukentamaan äärioikeiston seurantaa? Mitä käytännön toimenpiteitä hallitus aikoo tehdä, jotta ääriliikkeitä ja äärioikeiston väkivaltaisuutta voidaan ehkäistä? Ja tullaanko myös lainsäädäntöä kiristämään? — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

16.17 **Sisäministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jyväskylän tapahtumat kesällä olivat järkyttäviä ja täysin tuomittavia. Jo heti sen jälkeen teimme päätöksen siitä, että ääriliikkeiden valvontaa Suomessa lisättiin, ja tätä on pidetty yllä. Mitä lainsäädännöllisesti voidaan tehdä? Päällimmäisenä se, että voidaanko väkivaltaisten ja väkivaltaa käyttävien ääriliikkeiden toiminta kieltää ja kriminalisoida — siihen me odotamme Jyväskylän tapahtumien oikeusprosessin päätöstä ja siinä yhteydessä tehtävää harjontaa, sen jälkeen teemme päätöksiä lainsäädännön osalta.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

16.18 **Ozan Yanar vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muistutan, että väkivallan kitkeminen ja turvallisuuden parantaminen on sisäministeriön toki suurimpia tehtäviä. Olisin kysynyt, millaisia hankkeita teillä sisäministeriössä on, joilla ennaltaehkäistään tällaisten ryhmien, nykyisten vaarallisten järjestöjen lisäksi, kasvamista, ja millä tavalla aiotte näihin tapauksiin puuttua. — Kiitoksia.

16.19 **Sisäministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eiköhän se ole niin, että kaikkein tärkein tehtävä on meidän yhteinen, ja se on, että me estämme eriarvoistumiskehitystä Suomessa, estämme syrjäytymisen kasvua, panostamme nuorisotyöhön ja nuoriin ja se, että me vähennämme ja pienennämme niitä syitä, miksi jotkut lähtevät ääriliikkeisiin mukaan ja lähtevät sellaiseen toimintaan, jota ei voi hyväksyä ja joka on jopa lainvastaista. Ennaltaehkäisevää työtä voi ja pitää tehdä monilla näillä rintamilla.

Sitten taas viranomaispuolella on kyllä ääriliikkeiden valvonta ja sitten niiden henkilöiden, jotka ovat lähdössä väärälle polulle, kohtaaminen ja palauttaminen viranomaisten laajalla yhteistyöllä takaisin oikealle polulle, äärettömän tärkeää. Tätä työtä poliisi yhdessä muiden viranomaisten kanssa tekee tällä hetkellä ja uusia toimintoja kehitetään. Se on ollut sen verran hyvä toimintamalli, että sitä on käyty katsomassa ulkomaita myöten, on käyty Suomessa tutustumassa meidän malleihimme.

16.20 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos kysymyksestä ja kiitos vielä erityisen paljon viime viikon keskustelusta. Uskon, että keskustelu tulee tarpeeseen. Ja siinä vaiheessa, kun yläasteikäinen poika tulee kiittämään eduskunnassa käydystä keskustelusta, niin uskon, että myös me kansanedustajat olemme oikealla tiellä. Tarvitsemme rakentavaa keskustelua mutta tietenkin myös avoimuutta ja ennen kaikkea vuoropuhelua näissä kysymyksissä.

Mutta toki, kuten tässä tuli esiin, pelkkä keskustelu ei riitä. Siltä osin vielä kerran haluan kysyä hallituksen tahtotilaa puuttua näihin ääriliikkeisiin, tietenkin rasismiin samanaikaisesti, mutta myöskin, että päivitetäänkö ääriliikkeiden riskiarviota. Eli kysyn vielä kerran ministeri Orvolta: onko tämä tekeillä?

16.21 **Sisäministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Riskiarvot päivitetään säännöllisesti, päivitettiin muun muassa heti Jyväskylän tapahtumien jälkeen. Kuten kerroin, suojelupoliisi ja paikallispoliisi ovat tehostaneet ääriliikkeiden valvontaa Suomessa. Me teemme tätä riskiarviota koko ajan, ja toimintaa mitoitetaan sen mukaisesti.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

On aivan välttämätöntä, että seuraamista tehdään — varsinkin, kun me voimme nähdä, että tämän hetken suomalainen yhteiskunta oireilee ja ääri-ilmiot ovat nostamassa päätään.

Edelleen haluan sanoa, että näissä ääriilikkeissä, poliittisissa sellaisissa, on kuitenkin vain joitakin satoja henkilöitä, se ei tee sitä yhtään sen vähemmän tuomittavaksi, se toiminta on täysin tuomittavaa. Mutta rauhoittavana viestinä se, että tämä on pieni joukko, mutta sitäkin äänekkäämpi ja sitäkin vaarallisempi. Tätä valvontaa seurataan.

Se vielä, mitä me voimme tehdä, on yhdessä tekemistä. Suomalaisen kansalaisyhteiskunnan pitää vastata tähän haasteeseen: yksittäisten kansalaisten, järjestöjen, työpaikkojen, yritysten ja viranomaisten yhdessä pitää tehdä kaikkensa, jotta väkivaltaiset ääriilikkeet saadaan häviämään.

16.22 Sampo Terho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rasistinen rikollisuus on äärimmäisen vastenmielistä, tämä on täysin selvä. Sitä vastaan täytyy toimia, se täytyy tukahduttaa. Tässä suhteessa taistelussa emme voi hyväksyä perääntymistä, emme antautumista, emme kompromisseja emmekä minkäänlaisia myönnytyksiä.

Kun me tutkimme tätä ilmiötä: Meillä käsittääkseni on tästä rasistisesta rikollisuudesta kohtuullisen paljon erilaisia tilastoja. Haluaisin tietää lisää niistä. Onko meillä tietoa, millaiset kansanosat tai -ryhmät helpommin altistuvat sekä uhreina että tekijöinä rasistiselle rikollisuudelle? Miten esimerkiksi Suomen kansalaiset tai maahanmuuttajat suhteutuvat näissä tilastoissa uhreina tai rikollisina? Tapahtuuko myös ehkä sellaista, että maahanmuuttajaryhmät keskenään syyllistyvät rasistiseen rikollisuuteen, tai onko muita tällaisia mielenkiintoisia ja tärkeitä tietoja, että me osaamme reagoida ääriilikkeiden lisäksi tähän ilmiöön?

16.23 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin haastava kysymys. Sanoisin niin, että jos pyritään yksityiskohtaisesti vastaamaan, niin voimme palata tähän asiaan ja analysoida tätä kunnolla. Yleinen käsitys on se, että on vaikea tehdä ainakaan merkittäviä eroja eri kansanryhmien osalta tai kantaväestön ja maahanmuuttajien välillä. Mutta me palaamme tähän kysymykseen.

Tällä hetkellä kansalaiset kantavat murhetta siitä, miten kasvava maahanmuutto vaikuttaa yleiseen turvallisuustilanteeseen. Minusta tilanne on kohtuullisen hyvin suomalaisten turvallisuusviranomaisten hallussa. Meillä on tietenkin suuria vaikeuksia järjestyksen ja turvallisuudentunteen ylläpitämisessä varsinkin uusilla vastaanottokeskuspaikkakunnilla, mutta siellä, missä ne ovat toimineet pidempään, nämä uhkatekijät on todettu hieman ylimitoitetuiksi. (Puhemies koputtaa) Mutta kun aikaa on vähän, niin palaamme tähän kysymykseen tarkemmin.

16.25 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin oikeastaan jatkaa omalla kysymykselläni edellisen edustajan erinomaista kysymystä. Nimittäin viime kaudella tehtiin ihmisoikeusselonteko, joka nostaa neljä eri tarkastelukohdetta, ja yksi niistä on eri kulttuuritaustoja omaavat nuoret, ja nimenomaan sen takia, että he kokevat muuta väestöä enemmän syrjintää. Eli siinä meillä on ainakin yksi konkreettinen työkalu.

Tämä on tärkeä muistutus myöskin siitä, että se rasismikeskustelu oli hyvä, mutta täytyy muistaa, että rasismi ei ole irrallinen osa tätä yhteiskuntaa vaan se on rakenteissa. Se on ilmiö, jolla on pitkä historia. Sillä on pitkä historia sekä globaalisti että kansallisella tasolla, ja sen juuret ulottuvat myöskin tähän päivään. Se on valtaa, se on alistamista, se on eriar-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

voisuutta. Sen takia on tärkeä myös kysyä hallitukselta: minkälaisiin konkreettisiin toimiin lainsäädännöllisesti ja muuten hallitus aikoo ryhtyä rasismien kitkemiseksi suomalaisesta yhteiskunnasta joka tasolla?

Puhemies Maria Lohela: Kuka ministereistä tarttuu nyt tähän? — Ministeri Orpo.

16.26 Sisäministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laaja kysymys, että millaisiin kaikkiin toimiin hallitus ryhtyy lainsäädännöllisesti rasismien kitkemiseksi. Minusta tämä on asenteissa, ja se ei välttämättä lainsäädännöllä ratkea. Rasismi on täysin tuomittavaa, se ei kuulu tähän yhteiskuntaan. Rasismista me pääsemme eroon ainoastaan sillä, että me vaikutamme ihmisten asenteisiin, lisäämme tietoa erilaisista kulttuureista, erilaisista tavoista ja käymme avointa keskustelua tämän päivän maailmassa. Minusta se on kaikkein parasta työtä, mitä niin hallitus kuin oppositio, kansanedustajat ja kansalaisjärjestöt voivat tehdä.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Grahn-Laasonen täydentää.

16.26 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koulu ja koulumaailma on yksi hyvä keino, jolla pystymme kitkemään ja torjumaan rasismia. Lähdemme siitä, että jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen kouluympäristöön ja että koulussa luodaan sellaista pohjaa, joka rakentaa osaltaan rasismivapaata yhteiskuntaa. Uusissa opetussuunnitelmien perusteissa tämä näkyy jo ihan siinä koulumaailman arvopohjassa, ja uudet opetussuunnitelmat saadaan käyttöön ensi syksynä. Tietenkään tämä ei ole millään tavalla uusi asia koulumaailmassa, vaan tätä työtä on tehty jo pitkään.

Sen lisäksi omassa salkussani on muun muassa kulttuuriasiat, ja siellä pyrimme siihen, että voimme myöskin tukea toimijoita, jotka tekevät tätä tärkeää työtä. Nyt kun Suomessa on tilanne se, että meillä pakolaisten, turvapaikanhakijoiden määrä on lisääntynyt, niin olemme kulttuuripuolella myöskin ensi vuodelle lisäämässä monikulttuurisuustyöhön määrärahoja.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta (Anna Kontula sd) Suullinen kysymys SKT 40/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Kontula.

Keskustelu

16.28 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston yleisistunto on tänään kuittanut esityksen subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta. Se tarkoittaa, että jatkossa sellaisilla lapsilla, joiden vanhempi syystä tai toisesta on kotona, olisi oikeus vain 20 tuntiin varhaiskasvatusta viikossa. Kuten hallituksessakin varmaan tiedetään, meidän päi-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

vähoitojärjestelmällä on paitsi hoito- ja varhaiskasvatus- myös lastensuojelutehtävä, ja näiden lastensuojelun suojaavien rutiinien merkitys siellä päiväkodissa korostuu erityisesti silloin, kun kotona on muutostilanne, potentiaalinen kriisitilanne menossa.

No, nyt hallitus on luomassa systeemiä, jossa nimenomaan silloin, kun kotona asiat muuttuvat, samanaikaisesti toteutetaan siellä päiväkodissa isoja muutoksia lapsen elämään. Tämä on täysin päinvastainen suunta kuin kaikkialla muualla meillä lastensuojelussa, ja useat asiantuntijat ovat olleet sitä mieltä, että yhdessä ryhmäkokojen kasvattamisen kanssa tämä tulee merkittävästi heikentämään suomalaisen päivähoidon tasoa.

Arvoisa ministeri Grahn-Laasonen, arvioidut säästöt ovat pieniä, arvioidut haitat (Puhemies koputtaa) ovat isoja. Kannattaako tällainen uudistus?

16.29 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen vaikeasta taloustilanteesta johtuen olemme tänään antaneet hallituksen esityksen varhaiskasvatustalouden muuttamisesta, ja se sisältää 20 tuntia oikeutta laadukkaaseen, pedagogisesti mietittyyn varhaiskasvatukseen jokaiselle lapselle. Tällä uudistuksella pyrimme turvaamaan myöskin — yhdessä sen kanssa, että tehdään varhaiskasvatuksen perusteita Opetushallituksessa ensimmäistä kertaa, ja meillä on tehty iso työ siinä, että varhaiskasvatuksen laatua on kehitetty ja kehitetään edelleen — ennen kaikkea sen pitkän työn, mitä on tehty varhaiskasvatuksen kehittämiseksi, tämän uudistuksen jälkeenkin.

Sen haluan sanoa tähän, kun kiinnititte huomiota lastensuojeluun ja vaikeassa asemassa oleviin perheisiin: siksi pidän äärimmäisen tärkeänä, että tämän uudistuksen yhteydessä sinne lakiin on kirjattu se, että silloin, kun on lapsen edun mukaista, kun lapsen kehitys ja kasvu tai perheen olosuhteet sitä vaativat, perheellä ja sillä lapsella on oikeus myös laajempaan varhaiskasvatukseen kuin siihen 20 tuntiin.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

16.30 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aika epärealistista odottaa, että ne perheet, joissa olisi eniten hyötyä ennakoivasta lastensuojelusta, lähtevät anomaan ja erikseen perustelemaan perheensä vaikeaa tilannetta viranomaisille sen paikan saadakseen, ainakaan siinä mittakaavassa kuin tarvetta olisi. Jatkossa päätös hoitoajasta muutenkin tehtäisiin esityksen mukaan perheen säännöllisen elämäntilanteen perusteella, mutta aika monessa suomalaisessa lapsiperheessä on tällä hetkellä sellainen tilanne, että mitään säännöllistä tilannetta ei ole, vaan jommankumman vanhemman työmarkkina-status muuttuu monta kertaa vuodessa.

Pääministeri Sipilä, te olette puhunut paljon normitalkoista. Nyt kuitenkin Suomeen ollaan luomassa käyttäysmekanismi, jolla edellytetään kaikilta pienlapsiperheiltä raportointia työmarkkinastatuksesta monta kertaa vuodessa ja erikseen vielä byrokraattista anomusta sellaisessa tilanteessa, jossa perheessä on jotain erityisiä ongelmia, jotka vaativat lastensuojelutoimia. Näin luki siinä esityksessä, joka tänään jätettiin. Eikö byrokratian purku ja luottamus koskekaan tavallisia suomalaisia perheitä?

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

16.31 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä huolet, mitä edustaja Kontula esitti, on otettu tässä lainvalmistelussa hyvin huomioon, ja nimenomaan emme ole halunneet rakentaa byrokraattista järjestelmää tai vaatia jotain käyttämistä, vaan kaikki tämä perustuu siihen ihan normaaliin perheiden ja päivähoidon tarjoajien, varhaiskasvatuksen tarjoajien väliseen hyvin arkiseen ja jokapäiväiseenkin yhteydenpitoon, nimenomaan siinä paikallistasolla, ja se perustuu perheen ilmoitukseen. Perhe ilmoittaa, kun heidän elämäntilanteensa muuttuu.

Itsekin kaksivuotiaan tytön äitinä näen, että tilanteet siellä päiväkodissa ovat ihan jokapäiväisiä, että sitä keskustelua käydään, ja me toivomme, että tulevaisuudessa sitä keskustelua käytäisiin vielä enemmän. Uusi varhaiskasvatustaki, joka meillä nyt on luotu, 1.8. tullut voimaan, tarjoaa siihen uusia mahdollisuuksia, kun esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmat tulivat kaikille lapsille oikeudeksi ja järjestäjille pakolliseksi.

16.32 **Mikaela Nylander** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni tässä on paljon ongelmakohtia, mutta yksi asia, joka tulee aiheuttamaan suuria ongelmia ja haasteita ihan käytännön tilanteissa, on se, että lapsella on oikeus jäädä samaan hoitopaikkaan. Tämä tarkoittaa sitä, että samassa ryhmässä tulee olemaan sekä niitä lapsia, joilla on oikeus kokopäivähoitoon, että niitä lapsia, joilla on pelkästään rajoitettu oikeus. Miten hallitus tulee ohjeistamaan kuntia käytännössä? Miten kunnat tulevat toteuttamaan tätä? Se on aika harva päiväkotit, missä on eri ryhmät niille lapsille, joilla on sitten tämä rajoitettu oikeus varhaiskasvatukseen. Tämä tulee käytännössä johtamaan siihen, että ryhmät tulevat olemaan tosi isoja, ja varsinkin kun otetaan huomioon nämä joustot, mitä on olemassa lainsäädännössä.

Bästa talman! Jag skulle vilja fråga hur regeringen kommer att se till att det i praktiken inte blir ett kaos då barn med rätt till heldagsvård och barn som enbart har en begränsad rätt till vård ska samsas i samma grupp. Det kommer automatiskt att leda till större grupper.

16.34 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidimme myös lainvalmistelussa tärkeänä sitä, että lasten päiväkotipaikka ei koko ajan muutu vaan että siinä arjessa on vakautta. Sen johdosta teimme lakiin sellaisen kirjauksen, jonka mukaan lapsella ja sillä perheellä on oikeus siihen samaan hoitopaikkaan, vaikka vanhempien status työmarkkinoilla tai perhetilanne — eli jos perheeseen syntyy lapsi — muuttuu. Tällöin pidän edelleen tätä siis yhtenä tämän lain onnistuneimmista kohdista, (Mikaela Nylander: Käytännössä sitten?) että oikeus samaan hoitopaikkaan turvataan sille lapselle samaan päiväkotiin — ryhmä voi toki muuttua, jos tilanne sitä edellyttää. (Mikaela Nylander: Jos ei ole!)

Kunnille tämä laki antaa tietysti ne raamit, mutta se toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen on tähän asti niin kuin tästä eteenpäinkin ollut siellä kunnissa, ja varhaiskasvatuksen ammattilaiset siellä tekevät näitä järjestelyjä. Tämä on myös kunnille ikään kuin mahdollisuus toteuttaa ne palvelut tämän raamin sisällä. (Mikaela Nylander: Entäs joustot?) Tietenkin pidän tärkeänä sitä, että käydään myös se vuoropuhelu niin kuin tähänkin asti on käyty. (Puhemies koputtaa) Itse asiassa tämän lainvalmistelun yhteydessä kuntien kanssa kommunikoidimme hyvin paljon.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

16.35 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt pitää muistaa se, että kun keskustelemme subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta, keskustelemme lapsen oikeudesta saada hyvä hoiva ja kasvatus. On tehty tutkimuksia siitä, että hyvä varhaiskasvatus maksaa itsensä takaisin 6—7-kertaisesti, ja nyt hallitus ottaa ison riskin tietyn lapsiryhmän kohdalla vetoamalla sitten esimerkiksi vanhempien työttömyystilanteeseen. Sos.dem. eduskuntaryhmä tunti sitten kokouksessaan suhtautui äärimmäisen kielteisesti tähän hallituksen esitykseen. Emme hyväksy, meillä tulee olemaan oma vaihtoehtoesitys siitä. Ja nyt kysyn, arvoisa pääministeri: Te sanoitte nästisti yhden toisen lain yhteydessä, että eduskunta voi korjata hallituksen esitystä. Annatteko hallituspuolueitten edustajille luvan korjata tätä huonoa hallituksen esitystä?

16.36 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen edustaja Gustafssonin kanssa samaa mieltä siitä, että varhaiskasvatuksella on suuri arvo. Se on jopa tärkein osa meidän koulutusjärjestelmäämme viimeaikaisten tutkimustenkin mukaan, ja on äärimmäisen tärkeitä, että meillä on jatkossakin tarjota jokaiselle lapselle subjektiivinen oikeus laadukkaaseen, pedagogisesti mietittyyn varhaiskasvatukseen 20 tuntia viikossa, mikä on 5 tuntia enemmän kuin esimerkiksi naapurimaassamme Ruotsissa.

16.37 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että varhaiskasvatuksesta puhuttaessa puhutaan lasten oikeudesta varhaiskasvatukseen. Tämä koko kokonaisuus, joka hallitusohjelmaan sisältyy, on hyvin haastava. Siinä on paljon erittäin hyviä asioita mutta myös aika kiperiäkin kysymyksiä. Tärkeää on, että hallitus tarkkaan tämän lain käy läpi, ja ehkä tuo aikuisten suhde lapsiin, se että osapäiväryhmissä on erilainen säädös kuin kokopäivähoidossa, on asia, joka täytyy kyllä vielä miettiä. Mutta annan täyden tukeni ministerille, että hän tätä myöskin pohtii. Mutta kysyn: kun opettajakoulutukseen, sen uudistamiseen ja täydenniskoulutukseen, on tulossa paljon rahaa, ainakin mittava panostus vaikeina aikoina, onhan niin, että tämä koskee myöskin lastentarhanopettajia, että myöskin heidän täydenniskoulutukseen tulee rahaa?

16.38 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä vain eli haluamme samaan aikaan kehittää varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, ja sen johdosta meillä on käytössä ensi vuodelle budjetissa 7 miljoonaa euroa varhaiskasvatuksen sisällölliseen kehittämiseen, ja sen osana pystymme lisäämään 120:llä yliopistollisten lastentarhanopettajien koulutusmääriä, mikä on hyvä uutinen ja pitkällä tähtäimellä kehittää varhaiskasvatusta oikein hyvään suuntaan. Se on aivan totta — mistä tässä salissa aiheellisesti huolta nousi, ja olen iloinen itse asiassa siitä, että tästä keskustellaan, koska se tietysti lisää kaikkien meidän ymmärrystä ja tietoa varhaiskasvatuksen merkityksestä osana meidän koulutusjärjestelmää — että tämä vaikea taloudellinen tilanne on johtanut siihen, että me joudumme tekemään aika monilla sektoreilla sellaisia toimia, jotka tuntuvat epämieluisilta myös niiden esittelijöille, siis meille, jotka esitämme niitä valtioneuvostossa. Tässä tapauksessa yksi ongelmallinen kohta on muun muassa tämä, että joudumme kasvattamaan sitä suhdelukua näiden isompien lasten ryhmissä 7:stä 8:aan, ja se on tietysti sellainen asia, mistä olemme hyvin pahoillamme. Mutta tässä tilanteessa joudumme tekemään eri suunnilla sellaisia tekoja, joilla sitten turvataan se, että meillä on

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

mahdollisuus tähän meidän palvelujärjestelmään (Puhemies koputtaa) tulevaisuudessakin, eli että talous on kunnossa ja kestäväällä pohjalla.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden lukukausimaksuista (Eva Biaudet r)

Suullinen kysymys SKT 41/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Biaudet.

Keskustelu

16.39 **Eva Biaudet r:** Ärade talman, arvoisa puhemies! Regeringen har idag också valt att föreslå införandet av terminsavgifter för studerande från länder utanför EU och EES-området.

Hallitus on siis nyt myös romuttamassa yhtä toista suomalaisen koulutusjärjestelmän peruspilareista, kaikille maksuttoman koulutuksen. Tämän hallituksen esitys on mielestäni lyhytnäköinen mutta myös itse asiassa taloudellisesti kyseenalainen. Lukukausimaksuista on huonoja kokemuksia muista Pohjoismaista, esimerkiksi Ruotsista, jossa ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä on laskenut huomattavasti maksujen seurauksena, erityisesti joillakin aloilla.

On lisäksi kyseenalaista, tuovatko itse asiassa ulkomaalaisten opiskelijoiden lukukausimaksut todella lisärahoitusta korkeakouluihin, kun ottaa huomioon esimerkiksi mahdolliset stipendijärjestelmät tai ohjelmien hallinnoinnista aiheutuvat kulut. Kaiken lisäksi on myös huomionarviosta, että Cimon ja VATTin julkaiseman selvityksen mukaan ulkomaiset tutkinto-opiskelijat tuovat maahan myös kansantaloudellista hyötyä, kun he jäävät tänne ja työllistyvät.

Haluan siksi kysyä opetusministeriltä, (Puhemies koputtaa) tuovatko hallituksen mielestä lukukausimaksut todella lisärahoitusta korkeakoulutukseen ja miten paljon, ja myös miten (Puhemies koputtaa) noin puolet Suomessa tutkintonsa suorittaneista EU- ja Eta-maiden ulkopuolisista opiskelijoista voisi työllistyä, kun he jäävät Suomeen. (Hälinää)

16.41 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on asettanut yhdeksi kärkitavoitteekseen purkaa koulutusviennin esteitä ja nostaa koulutusviennin liikevaihto 350 miljoonaan vuoteen 2018 mennessä.

Aivan hetki sitten ministeri Toivakan kanssa olimme tilaisuudessa, johon oli kutsuttu koulutusvientitoimijoita, odotimme sinne noin 30:tä, tai sitä luokkaa, toimijaa, siellä oli yli sata kiinnostunutta tahoja lähtemään maailmalle viemään suomalaista koulutusta sinne, tekemään tästä vientituote, joka tuo lisätuloja, ja ne tulot jäävät suoraan korkeakouluille, heidän rahoituspohjaansa, tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Uskomme, että tämä

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

lainsäädäntö avaa koulutusviennille aivan uudet mahdollisuudet: se on ollut se suurin este ja tulppa koulutusviennin toteutumiselle.

Pidän tärkeänä, että stipendijärjestelmän myötä kaikkein heikoimmassa asemassa olevista maista ja perheistä tuleville opiskelijoille voidaan stipendein turvata opiskelu Suomessa kyllä jatkossakin.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

16.42 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monien arvioiden mukaan ulkomaalaiset opiskelijat tuovat Suomeen osaamisen ja osaavan työvoiman kautta paljon enemmän tuloja kuin heistä koituu kuluja. Lisäksi nekin opiskelijat, jotka muuttavat sitten ulkomaille valmistumisensa jälkeen, ovat suomalaisille yrityksille äärimmäisen tärkeitä linkkejä viennin kannalta.

Oppilaitokset ovat arvioineet, että tästä uudesta lukukausimaksusta tulee todennäköisesti enemmän kuluja kuin siitä tulee tuloja. Mikä on hallituksen arvio siitä, (Puhemies koputtaa) että onko tämä todella taloudellisesti kannattavaa, mikäli menetämme näiden osaavien ulkomaalaisten opiskelijoiden työpanoksen, panoksen suomalaisille yrityksille ja näistä uusista järjestelyistä koituu enemmän kuluja kuin tuloja?

16.43 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on ollut niitä harvoja OECD-maita, jotka eivät peri lukukausimaksuja EU- ja Eta-alueen ulkopuolisilta opiskelijoilta. Muun muassa Ruotsissa ja Tanskassa on otettu nämä järjestelmät käyttöön, ne ovat hyviä vertailukohtia meille.

Korkeakoulut ovat itse toivoneet mahdollisuutta periä maksua, ja niin kuin kerroin edellisessä puheenvuorossani, se on myös ollut koulutusviennin suurena tulppana. Mutta totta kai meidän pitää kiinnittää erittäin paljon huomiota tähän kansainvälistymiseen meidän korkeakoulumaailmassa ja siihen, että me tiedämme jo naapurimaan kokemuksista sen, mikä on lain perusteluissakin huomioitu, eli että ensi vaiheessa on aivan varmaa, että hakijamäärät tulevat putoamaan. Mutta niin kuin Ruotsissa on tapahtunut, että ne ovat sitten hiljalleen lähteneet uuteen nousuun, niin totta kai tämä edellyttää korkeakouluilta myöskin markkinointiponnisteluja, mihin he ovat hyvin valmiita.

Sitten meidän pitää miettiä erilaisia keinoja, millä tavalla Suomi olisi houkutteleva maa huippuosaajille, että he haluaisivat myöskin sen koulutuksensa jälkeen jäädä Suomeen töihin ja tuottaa meidän yhteiskunnallemme lisäarvoa.

16.44 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että lainvalmistelussa tärkeintä on tietenkin palautteen kuuleminen, ja tässä yhteydessä, kun puhumme lukukausimaksuista, niin varmasti yksi tärkeä näkökulma on se, miten palaute otetaan huomioon. Minusta siltä osin kannattaa muistaa, että jokainen korkeakoulupaikka on vähintään 6 000—yli 10 000 euron paikka, ja silloin tietysti kysymys on siitä, että tässä hallituksen esityksessä, kun tätä alarajaa mitataan, niin kannattaa perehtyä vielä tuohon lausuntopalautteeseen.

Ministeriltä minä kysyisin: Nyt kun lähдете tähän hankkeeseen, niin tosiasiaassa niistä noin 4 000 uudesta ulkomaalaisesta opiskelijasta, jotka syksyisin aloittavat, jää puolet tai 80 prosenttia tulematta. Varmasti jokainen meistä miettii, mihin nämä loput paikat mene-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

vät, ja siltä osin olen kyllä kovin pettynyt, että valtioneuvosto ei tehnyt lausumaa, ei puutunut opiskelijasumaan eikä millään tavalla tehnyt näitä toimenpiteitä, mihin nämä loput paikat menevät. Koska meillä on 40 000—60 000 nuorta...

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Kiuru, kysymys.

...19-vuotiasta, jotka odottavat sitä, että hekin pääsisivät opiskelemaan 2—3 vuodeksi. (Puhemies: Kysymys!) Tuleeko tämä opiskelijasuma purettua tämän esityksen yhteydessä vai jättekö sen tekemättä?

16.46 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuksen mitoituksesta toki tehdään erillisiä päätöksiä. Mainitsitte tämän palautteen kuulemisen ja että se otettaisiin siinä huomioon, nimenomaan itse asiassa me olemme käyttäneet tässä nyt niitä kokemuksia, mitä on saatu tästä lukukausimaksukokeilusta, joka oli joku vuosi sitten ja jossa muun muassa todettiin se, että sellainen malli ei toimi, jossa toinen korkeakoulu tarjoaa samaa koulutusta maksuttomasti ja toinen sitten maksullisesti, vaan että on syytä, että tämä järjestelmä tulee kaikkien käyttöön. Tästä oli myös meidän korkeakoulusektori yhtä mieltä. Viime vaiheessa sitten tähän lakiesitykseen päädyimme määrittelemään alarajaksi 1 500 euroa, mutta se toki on vain hyvin pieni osa niistä kustannuksista, mitä opiskelusta keskimäärin on — noin 8 000 euroa, riippuu tietysti alasta hirveän paljon. Eli me olemme päinvastoin nyt pyrkineet oikein paljonkin ottamaan huomioon näitä sekä toisaalta tarjoamaan autonomiaa ja mahdollisuuksia meidän korkeakouluille vaikuttaa että sitten toisaalta ottaneet kaiken tämän tiedon, (Puhemies koputtaa) mitä meillä on naapurimaistamme ja mitä on aikaisemmista, esimerkiksi lukukausimaksukokeiluista saatu palautetta. (Puhemies: Aika!)

16.47 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Lienee hyvä valmistautua siihen, että lyhyellä tähtäimellä EU- ja Eta-alueiden ulkopuoliset opiskelijat Suomessa tulevat vähenemään. Sen sijaan pidemmällä tähtäimellä tämä luo tietysti mahdollisuuksia ennen kaikkea koulutusviennin aikaansaamiseksi. Siksi pitäisin erittäin tärkeänä, että tämä stipendijärjestelmä todella luodaan tässä saman tien, jotta vähävaraisista maista tulevat vähävaraiset opiskelijat voivat edelleen hyödyttää meidän kansakuntaa myöskin jatkossa. Toivon, että se on hallituksen esityksessä vahvasti sisällä.

Kysymys kuuluu, ministeri: kun toivoimme, että nuo opiskelijat todella jäisivät Suomeen sitten sen jälkeen, kun he ovat täällä olleet, voisiko tulevaisuudessa kehittää sellaista vähennysjärjestelmää, jolla voisi tuota maksua — kuitenkin tulevaisuudessakin aika kohtuullista maksua — vähentää sitten esimerkiksi verotuksessa niin, että myöskin kannustaisimme niitä hyviä EU- ja Eta-alueiden ulkopuolisia opiskelijoita hyödyttämään Suomea ja työskentelemään täällä jatkossa?

16.48 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä kysymys. Itsekin pitäisin kiinnostavina sellaisia malleja, joita olisi syytä kehitellä ja lähdetäänkin kehittelemään, joissa pohditaan niitä kannusteita ja keinoja, millä tavalla Suomi näyttäytyisi houkuttelevana maana näille huippuosajille, joita koulutamme, sitten myöskin työskentely-ympäristönä, että he voisivat jäädä tänne ja tehdä töitä ja tuottaa lisäarvoa yhteiskuntaamme.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Näitä tietysti lähdemme heti valmistelemaan ja pohtimaan. Ne eivät ole ihan ongelmattomia luoda — siinä pitää tietysti ottaa tämä meidän toimintaympäristö, verolainsäädäntö ja EU-tasokin huomioon — mutta näitä voisi pohtia muun muassa siltä pohjalta, miten edellisellä kaudella oli edustaja Satosen lakialoitteessakin tähän liittyviä malleja pohdittu. Näitä voisimme lähteä kyllä yhteistuumin kehittämään.

Muutenkin mielestäni tärkeätä on, että tässä yhteydessä rakennetaan myös sitä kansainvälistymisen tietä, että tämä suunta ei kuitenkaan pitkässä juoksussa ole se, että meillä ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä vähenee, vaan nimenomaan toivomme, että se tulevaisuudessa kasvaa.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Toivakka täydentää vielä.

16.49 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Lenita Toivakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Haluaisin tähän koulutusvientiasiaan vastata, kun se on useassa kysymyksessä tullut esille. Täällä salissa on paljon peräänkuulutettu lisää vientiä Suomelle, ja tämä koulutusvientie on todellinen mahdollisuus tehdä sitä. Tämä on globaalisti valtava sektori: jopa 100 miljardia euroa liikkuu tämän koulutusviennin alueella ympäri maailmaa. Suomi on tässä hyvin pienellä osuudella tällä hetkellä mukana. Meidän on mahdollisuus päästä tähän vahvemmin.

Ja voin itse kertoa lukuisilta vienninedistämismatkoilta terveisiä. On delegaatio mikä tahansa, aina kysytään koulutusviennin perään. Suomalaisella osaamisella on hyvä maine. Meihin luotetaan, ja tämä tuote on tavallaan tunnettu. Mutta meillä ei ole riittävän hyvin tarjolla tuotetta, mitä myydä, ja joudumme myymään paljon eioota. Toki me teemme nyt koulutusvientieä, mutta se on vielä aika pienellä tasolla. Tässä on valtavan suuret mahdollisuudet meillä tulevaisuudessa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys Suomen osallistumisesta Afganistanin kriisinhallintaoperaatioon (Mikko Savola kesk)

Suullinen kysymys SKT 42/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Savola.

Keskustelu

16.50 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on mukana omalla vahvalla panoksellaan Afganistanissa kriisinhallintatehtävässä, niin sanotussa Resolute Support -operaatiossa. Nyt tehtävässä on 68 miestä ja naista, mutta olemassa olevan suunnitelman mukaan ensi vuoden alussa olisi noin 40 henkilöä ja sitten vuoden lopulla 10 henkilöä. Afganistanin turvallisuustilanne ei ole kuitenkaan sellainen, että kriisinhallintatehtävän siellä voisi lopettaa. Muun muassa Yhdysvallat on jo päättänyt keskeyttää vetäytymisensä. Joidenkin tietojen mukaan myös Saksa olisi toimimassa samoin. Ulkoministeri Soini, te kävitte juuri Saksassa ja tapasitte kolleganne Frank-Walter Steinmeierin. Mitä keskustelitte

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

tästä asiasta, ja kuinka näette Suomen jatkon operaatiossa? Jatkuuko Resolute Support myös meidän osaltamme ensi vuoden jälkeen?

16.51 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erinomaisen tärkeä ja ajankohtainen kysymys edustaja Savolalta. Keskustelin Saksan ulkoministerin kanssa monista asioista, myös tästä asiasta. Afganistanin turvallisuustilanne on edelleen hauras. USA oli aikanaan tehnyt päätöksen, että he vetäytyvät vuoden 2016 loppuun mennessä. Nyt siellä on tultu toisiin ajatuksiin, ja tämä tietysti aiheuttaa kysymyksen siitä, keitä muita mahdollisesti olisi jäämässä mukaan. Mitään päätöksiä ei tehty. Hyvin todennäköistä on, että pyyntö tulee niin Saksalle, Suomelle kuin monille muillekin, jotta Afganistanin haurasta tilannetta ei horjutettaisi. Tilanne on nimittäin niin, että jos Afganistan romahtaa talebanivaltaan tai Isil-valtaan, se tulee aiheuttamaan massiivisen pakolaisvyöryä. Tämä on äärimmäisen tärkeä asia. Tämä tullaan Suomessa aikanaan päättämään, (Puhemies koputtaa) jos pyyntö tulee, TP-utvassa yhdessä (Puhemies: Aika on täynnä!) tasavallan presidentin ja hallituksen kanssa.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, ilmoittautumaan.

16.52 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ulkoministeri Soinia vastauksesta. Sen lisäksi, että kriisinhallintatehtävät ovat siellä kohdemaassa äärettömän tärkeitä, ne ovat tärkeitä myös meidän kansallisen puolustuksemme näkökulmasta, erityisesti reserviläisille ja ammattisotilaille saadun kokemuksen kautta.

Taloustilanteemme on kuitenkin erittäin haastava tässä maassa. Siksi myös puolustusbudjettimme kehys on hyvin tiukka mentäessä tämän vuosikymmenen lopulle. Kysyisinkin puolustusministeri Niinistöltä, kuinka maanpuolustuksen resurssista tullaan huolehtimaan mahdollisessa operaation jatkamisessa Afganistanissa ja ylipäätään muissa operaatioissa. Voitteko vakuuttaa, ettei varusmieskoulutuksen tasosta ja reservin kertausharjoituksesta tingitä missään oloissa?

16.53 Puolustusministeri Jussi Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallitus jatkaa aktiivista osallistumistaan kansainväliseen kriisinhallintaan, mutta talouden reunaehdot ovat ankarat. Jos Afganistanin operaatiota, Resolute Supportia, päätetään vuoden 2016 lopun jälkeen jatkaa, se tullaan mitä todennäköisimmin tekemään lisäbudjetin kautta.

Voin vakuuttaa, myös hallitusohjelman mukaisesti, että tämä hallitus turvaa yleisen asevelvollisuuden. Se tarkoittaa sitä, että varusmiesten koulutus säilyy laadukkaana ja reserviläisten kertausharjoitusmäärä tyydyttävällä tasolla, joka tänä vuonna on 18 000 ja samoin myös ensi vuonna ja toivottavasti myös loppukehyskaudella.

16.54 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin niin, että liian nopea vetäytyminen Afganistanista aiheuttaisi vain sen, että kalliilla hinnalla saavutetut parannukset esimerkiksi naisten ja tyttöjen asemassa valuisivat hukkaan. Jos sinne nyt jäädään lisääjälle, niin kuulimme, että se, kuten muutkin mahdolliset lisäkriisinhallintaoperaatiot, vaatii lisäbudjetointia. Kysyisin hallitukselta: Onko tarkoituksenmukaista, että kriisinhallintaoperaatioiden rahoituksen liikkumavara säännönmukaisesti jatkuvasti

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

on niin pieni, että niitä rahoitetaan aina lisäbudjettien avulla? Eikö voida varautua vähän pidemmällä tähtäimellä ja liikkumavaralla, kun me tiedämme, että näitä tarpeita mahdollisesti meille tulee?

16.55 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totta kai aina olisi parempi, jos pystyttäisiin kaikki tilanteet ennakoimaan. Mutta esimerkiksi tällaiset tilanteet ja maailman kriisit ja kriisipesäkkeet syntyvät hyvin nopeasti, ja apua pitää silloin myös saada hyvin nopeasti. Tämä on se tapa, minkä takia lisäbudjetit tehdään. Meillä on eräitä muitakin asioita, esimerkiksi työttömyyskorvaukset usein annetaan lisäbudjetilla, jos työttömyys pahenee, koska niitä ei pystytä aina ennakoimaan. (Välihuutoja) Eli tämä on vastuullista talouspolitiikkaa. Esimerkiksi kun ei täysin pystytä ennakoimaan, niin se tehdään niin, koska pitää lain velvoitteita noudattaa.

Sitten haluan vielä sanoa tästä, että eilen täällä, tai kun viimeksi keskusteltiin ulkopoliitikasta, oppositio kantoi suurta huolta vaikuttavuudesta. Tämä jos joku, että Suomi on mukana tämäläisissä organisaatioissa, on sitä Suomen vaikuttavuutta (Puhemies koputtaa) siellä maailmalla. Vai oliko näin, edustaja Haavisto, (Puhemies: Aika!) edustaja Rinne ja monet muut?

16.56 Sirpa Paatero (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen ministerin kanssa täysin samaa mieltä, että on tärkeätä, että Suomi on vastuullinen, erityisesti YK-operaatioissa, niin kuin on vuosikymmenet oltu, mutta nyt ollaan romuttamassa tätä pohjaa. Jos meillä on nyt tällä hetkellä muistaakseni 560 rauhanturvaajaa ympäri maapallon eri operaatioissa, niin hallituksen tavoite on vetää se alle sataan, 90:een. Se tarkoittaa myöskin koko järjestelmän romuttamista koulutuksen ja muitten osalta täällä Suomessa. Ei ole mahdollista yhtäkkiä aina lisäbudjeteilla lähettää sitten kymmeniä ja satoja ihmisiä, jos ei sitä kokemusta ja sitä koulutusta ole täällä säännöllisesti. Tästä syystä, onko ihan välttämätöntä romuttaa tämä suomalaisenkin puolustusjärjestelmän hieno oppi, mitä on saatu sieltä maailmalta, ja toisaalta se vienti, mitä on voitu viedä sinne maailmalle, tällä hallituskaudella ihan totaalisesti?

16.58 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nyt joudun kyllä olemaan jyrkästi eri mieltä arvoisan kansanedustajan kanssa. Meillä on kriiseistä kokemusta. Meillä on pitkä linja ja oppia otetaan ja sitä saadaan ja sitä sovelletaan. Suomi on tälläkin hetkellä mukana koulutustoiminnassa peshmerga-joukkojen kanssa Erbilissä, me olemme UNIFILissä, juuri lähdimme MINUSMAan, ja jos pyyntö tulee ja harkitsisimme myönteisesti, niin mentäisiin tähän. Jos halutaan katsoa sinne menneisyyteen, niin kuinka paljon vähemmän pari kolme edellistä hallitusta on resursoinut näitä asioita? Nythän itse asiassa, jos tässä mentäisiin eteenpäin, tämä hallitus resursoisi lisää siihen, mitä meillä tällä hetkellä on.

16.58 Pekka Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Soini, mielestäni oikein arvioitte Afganistanin tilannetta juuri sitä vasten, että jos siellä turvallisuustilanne heikkenee, myöskin pakolaisvirrassa alkaa näkyä Euroopassa suurempi afgaanien määrä. Meillä on nyt jo tullut aika paljon tässä pakolaisvirrassa afgaanipakolaisia, ja Talebanin toiminta Kunduzissa, sen valtaaminen ja muuta, on tietysti huolestuttavaa.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Kun olette saksalaisten lisäksi tavanneet Venäjän ulkoministeri Lavrovia, niin olisin kysynyt teiltä, onko ollut heidän kanssaan keskustelua tästä Venäjän näkökulmasta Afganistanin turvallisuustilanteeseen. Luin presidentti Putinin vierailusta Kazakstaniin, jossa hän nosti esille sen, että siellä pitäisi rakentaa rintamaa mahdollista Afganistanin radikalisaatiota vastaan. Onko tämä asia sellainen, jossa näette yhteisen huolen lännen ja Venäjän välillä?

16.59 Ulkoasiainministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustelin ulkoministeri Lavrovin kanssa hyvin laajasti näistä kriiseistä, ja kyllä, myös Venäjä jakaa huolen siitä, kuinka radikalisoituminen voitaisiin pysäyttää. Tässä on nimenomaan idällä ja lännellä erinomainen mahdollisuus tehdä yhteistyötä.

Erityisesti keskustelimme Syyriasta, ja Venäjän suurin huoli oli siinä, että jos sinne syntyy valtatyhjiö, niin sen täyttää Isil. Uskon, että tämä sama ajatusmalli ikään kuin kulkee Afganistanin suhteen: Venäjä Neuvostoliiton aikana meni sinne ja otti kovan opin vastaan. Meidän kaikkien, Venäjän, USA:n ja myös Suomen, etu on, että Afganistan pysyy vakana ja se pystyy menemään eteenpäin, koska muuten siitä uhkaa tulla toinen syyria, ja sitä me emme todellakaan halua.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiksi avioliittolain muutoksen edellyttämiksi lainmuutoksiksi

Hallituksen esitys HE 65/2015 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelun aloittaa ministeri Lindström.

Keskustelu

17.02 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta hyväksyi viime joulukuussa avioliittolain muutoksen, jonka nojalla myös samaa sukupuolta olevat henkilöt voivat solmia avioliiton. Lainmuutos tulee voimaan 1. päivänä maaliskuuta 2017. Tämän esityksen tavoitteena on tehdä lainsäädäntöön ainoastaan ne välttämättömät tarkistukset, joita hyväksytty avioliittolain muutos edellyttää.

Esityksen mukaan parisuhteensa rekisteröineet henkilöt voisivat 1.3.2017 jälkeen muuttaa rekisteröidyn parisuhteen avioliitoksi ilmoittamalla siitä yhdessä maistraatille. Muutos ei siis tapahtuisi automaattisesti.

Uusien parisuhteiden rekisteröinnistä luovuttaisiin. Parisuhteen rekisteröinti ei siis jäisi vaihtoehdoksi avioliiton solmimiselle. Ennen avioliittolain muutoksen voimaantuloa rekisteröity parisuhde jäisi voimaan, jos sitä ei haluta muuttaa avioliitoksi.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta annetusta laista poistettaisiin niin sanottu naimattomuusedellytys, eli edellytys, jonka mukaan sukupuolen vahvistamista pyytävä henkilö ei ole avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Sukupuolenvahvistamistilanteissa avioliitto ei myöskään muuttuisi rekisteröidyksi parisuhteeksi.

Avioliittokäsitteen muutos vaikuttaa myös avoliittoa ja avioliitonomaisia suhteita koskeviin säännöksiin. Tarkoituksena on, että avoliittoa koskevia säännöksiä sovelletaan kaikkiin pareihin samalla tavoin sukupuolesta riippumatta. Esitys ei sisällä muutoksia sosiaaliturvaetuksia tai sosiaali- ja terveystalveta koskevaan lainsäädäntöön. Niihin tarvittavat lainsäädäntömuutokset valmistellaan erikseen siten, että nekin voivat tulla voimaan 1. päivänä maaliskuuta 2017.

Arvoisa puhemies! Tässä lyhyesti vastahakoisen ministerin esittely. Suhtaudun itse tähän asiaan... Minun kantani ei ole muuttunut mihinkään itse asiaan, tähän lakiin, mutta velvollisuuteni on tämä esitellä, ja tulen tänne enkä puun takaa huutele. Toivon, että kunnioitatte tätä päätöstä. — Kiitoksia. (Markus Mustajärvi: Intomielen esittelijä!)

17.04 Mika Niikko ps: Arvoisa rouva puhemies! Viime vaalikaudella kävimme tunteellista keskustelua samaa sukupuolta olevien pariin niin sanotuista ihmisoikeuksista, ja tässä sitä ollaan. Käsittelemme nyt hallituksen esitystä, josta viime eduskunta antoi ohjeistuksen tälle eduskunnalle. Kansalaisaloite ajettiin läpi eduskunnassa median voimin, vaikka se sai enemmistön äänistä vain eteläisessä Suomessa. Satakunnan, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Vaasan, Keski-Suomen, Oulun ja Lapin vaalipiireissä haluttiin edelleen pysyä perinteisessä avioliittokäsityksessä.

Muutokset avioliittolakiin estäisivät lasta tapaamasta toista biologista vanhempaansa. Homo- ja transparien adoptio polkisi lasten oikeuksia, vääristäisi lapsen yhdenvertaisuuden ja olisi lasten kannalta epäreilu. Lakimuutoksen yhteiskunnalliset sekä taloudelliset vaikutukset ovat ennakoimattomia, koska niitä ei koskaan ole tutkittu. Erityisesti lapsivaikutusten huolellinen arviointi tulisi edelleen tehdä, varsinkin kun tiedämme lakimuutoksen tapahtuneen muissa maissa hyvin lyhyenä aikajaksona. Ei niiden vaikutuksista lapsiin ole juuri mitään näyttöä.

Onkin täysin vastuutonta tehdä näin laaja ja sokea yhteiskunnallinen koe ilman pidemmän aikajakson tarkastelua. Vain lapsivaikutusarvioinnin kautta osaamme pohtia adoptiota oikean tiedon valossa. Onhan sentään kysymys lasten ja koko yhteiskunnan tulevaisuudesta, eikä muutoksiin tule ryhtyä ilman perusteellista vaikutusten arviointia. Kysynkin arvoisalta ministeriltä: onko meillä varaa näin laajaan yhteiskuntakokeiluun, jonka koekaniineina ovat omat lapsemme? On nimittäin niin, että tämä hallituksen esitys ei voi olla vaikuttamatta kaikkiin tuleviin sukupolviin ja siihen kristillisen perinnön tarjoamaan siunaukseen, jonka suojassa olemme saaneet kansakuntana elää.

Puhuisin mielelläni enemmänkin lasten oikeudesta isään ja äitiin. En kuitenkaan sitä tee, koska moni on käynyt niin hitaaksi kuulemaan. Koska lasten oikeudet tässä asiassa eivät kaikkia päättäjiä kosketa, puhun suoraan asian ytimeä, elikkä puhun siitä, mikä on sydämessäni tällä hetkellä.

Arvoisa puhemies! On huolestuttavaa, että kyseistä hallituksen esitystä ajetaan kiireellä läpi vieläpä oman ministerimme toimesta. Häpeällinen ei ole riittävän voimakas sana kuvaamaan hallituksen ministereiden voimattomuutta puolustaa avioliittoinstituutiota. Mikä estää ministereitämme tuomasta eduskuntaan vain sellaisia lakeja, jotka he oikeaksi näke-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

vät ja kokevat? Selitykseksi ei riitä edellisen eduskunnan tahtotila. Tämä eduskunta ei ole velassa kenellekään.

Tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden saarnaajat ovat eksyttäneet suuren määrän kansasta ja myös päättäjistä. Leimatuksi tulemisen pelko hiljentää huulet, jotka aiemmin puolustivat lapsen oikeutta isään ja äitiin. Puolustakaa sananvapautta, puolustakaa miehen ja naisen välistä avioliittoa, puolustakaa kristillisiä arvoja. Niin päättäjän tulisi toimia, koska se on koko kansakunnan kannalta kaikkein parasta. Erityisesti vetoan meidän pää- ja ulkoministereihin: Pääministeri Sipilä, ulkoministeri Soini, olette molemmat tunnustavia kristittyjä ja tiedostatte aivan varmasti, että Jumala on korottanut teidät tähän tehtävään juuri tätä aikaa varten. Missä on teidän jumalanpelkonne? Missä on teidän uskonne juuret, ihmisten mielipiteissä vai Jumalan sanassa? Eikö vaaleja käydä juuri siitä syystä, että entisen hallituksen ja eduskunnan virheitä korjataan? Eduskunnassa on kautta aikojen säädetty lakeja, jotka on myöhemmin todettu toimimattomiksi. Jos laki ei ole saanut istuvan hallituksen siunausta, se on kumottu tai muutettu. Näin on toimittu aina ja näin tullaan aina toimimaan.

Arvoisa puhemies! Suomi on kautta aikojen ollut kristitty yhteiskunta, jossa ihmisen arvo ja yhteiskunnan arvojen perusta nousee Jumalan sanasta, Raamatusta. Nyt se arvopohja, jolle maamme on rakennettu, ollaan heittämässä romukoppaan. Tämän hallituksen esitys on nimittäin kannanotto uuden, liberaalimman arvomaailman puolesta. Avioliittolain muutos tulisi väistämättä saamaan aikaan kirkollisia ja yhteiskunnallisia muutospaineita. Paine ei kohdistuisi vain luterilaiseen kirkkoon vaan myös muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin, jotka joutuisivat mahdollisesti luopumaan lopulta vihkimisoikeudestaan. Muutospaineen alle joutuisivat myös koulujen opetussuunnitelmat, jotka alkaisivat pitää esillä homoseksuaalista sukupuolisuuntautumista sekä sukupuolen moninaisuutta. Sukupuolivähemmistöjärjestöt vaatisivat itselleen suurempaa tukea julkisista varoista, jotta heidän edustamiensa vähemmistöjen identiteetti ei jäisi vähemmälle huomiolle sukupuolienemistöihin nähden. Viharikosten tuomiot kovenisivat, ja julkinen sananvapaus tulisi vähenemään. Kristinuskon käsitys miehen ja naisen välisestä elinikäisestä avioliitosta joutuisi vähitellen syrjään, ja sen esillä pitäminen tulisi tuomittavaksi.

Arvoisa puhemies! Ei tarvitse olla profeetta ennustaakseen, että kahden sukupuolen normi on pian vanhentumassa. Sukupuolineutraalisuus siintää jo horisontissa ja odottaa Setan pöytälaatikossa. Jo vaateet translain muutoksesta ja miehen oikeudesta synnyttää ovat vain yksi ääni kellossa koko sukupuolinormiston romuttamiseksi. Lisäksi kun tiedämme täälläkin istuvien puolueiden, esimerkiksi vihreiden, halun saada moniavioisuus voimaan Suomessakin, on kehityksen suunta huolestuttava.

Keneltä tämänkaltaiset lainsäädännöt olisivat pois? Eivät keneltäkään, jos kysymme tätä liberaaleja arvoja kannattavilta päättäjiltä. Onkin siis harha väittää, ettei sukupuolineutraalista avioliittolaista seuraisi mitään sen enempää. Se tulisi toteutuessaan muuttamaan koko yhteiskuntarakenteemme. Siksi nykyisen eduskunnan onkin syytä pidättäytyä nykyisessä avioliittolaissa ja kumota tänään esitelty hallituksen esitys.

Lopuksi onkin todettava, että itse en uskaltaisi murentaa tätä luomakunnan alusta asti hyväksyttyä ja todettua avioliitto- ja perhekäsitystä. Avioliitto on valtiota vanhempi instituutio. Ensimmäiset kirjalliset merkinnät avioliitosta löytyvätkin jo lähes 5 000 vuoden takaa. Avioliitto on ihmissivilisaation perusrakennuspalikka, joka muodostaa järjestäytyneen yhteiskunnan perusyksikön, perheen. Avioliittolainsäädännöllä on haluttu vuosisatojen ajan hyvin erilaisissa yhteiskunnissa paitsi juridisesti järjestää, myös tukea nimenomaan miehen ja naisen välistä avioliittoa. Avioliiton rajaaminen eri sukupuolten välisek-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

si ei ole ollut mielivaltaista, koska tämä suhde poikkeaa kaikista muista suhteista: vain mies ja nainen voivat saada keskenään jälkeläisiä. Valtio on antanut tunnustuksensa miehen ja naisen väliselle avioliitolle, koska se instituutiona hyödyttää yhteiskuntaa tavalla, jolla mikään muu ihmisten välinen suhde ei sitä hyödytä. Olenkin harmissani siitä, etteivät esi-isämme aavistaneet, millaiseen suuntaan Suomi yhteiskuntana kehittyi, eivätkä he betonoineet avioliittolakeja perustuslakiin. Perussuomalaisen kanta ja oma kantani on, että avioliitto on säilytettävä vain miehen ja naisen välisenä liittona ja perheen ulkopuolista adoptiota samaa sukupuolta oleville pareille ei tule sallia.

17.13 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Edustaja Niikolle toteaisin, että puolueenne on yleensä huolissaan siitä, että äärimmäinen uskonnollinen retoriikka saa poliittisia sisältöjä. Mielestäni se ei kuulu tänne eduskuntaan, oli uskontokunta mikä hyvänsä.

Teille vastauksena riittääköön kirkon ylimmän johtajan, arkkipiispa Kari Mäkisen reaktio, jossa hän totesi jo ennen eduskunnan äänestystä, että jos tasa-arvoinen avioliittolaki hyväksytään, se ei vaaranna ihmisoikeuksia eikä lasten oikeuksia. Kun avioliittolaki hyväksyttiin, hän ilmoitti iloitsevänsä päätöksestä, ja tähän iloon yhtyy suuri osa Suomen kristillisestä kansastakin.

17.14 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toki arkkipiispa Kari Mäkisellä on oikeus omaan mielipiteeseensä, ja hänellä on myös arvovaltaa siihen mielipiteeseen, en sitä kiistä. (Timo Harakka: Minkä takia on?) Mutta minun näkökulmastani hän on kuitenkin palkkapaimen tässä asiassa, jos ruvetaan puhumaan Raamatun termein.

Mutta mitä tulee tähän avioliittolain muutokseen, niin se tulee vaikuttamaan väistämättä kirkon toimintaan. Me tiedämme sen jokainen tässä salissa istuva ja tässä salissa työskentelevä. Ruotsissa meni vain kuusi kuukautta, kun avioliittolaki muuttui, niin kirkossa alettiin vihkimään samaa sukupuolta olevia pareja, ja tästä olen huolissani. Tämä kehitys tulee vaikuttamaan uskonnonvapauteen, sananvapauteen. Se tulee vaikuttamaan lasten oikeuteen isään ja äitiin. Tällä on niin monta vaikutusta tähän yhteiskuntaan. Nyt kun tämä kansalaisaloite tähän saliin saatiin ujutettua, niin mitään näistä vaikutusarvioista ei tehty, ja tämä on huolestuttavaa. Me teemme lakeja mutta emme tiedä niitten vaikutusta. Sitten vielä jotkut kehtaavat yrittää kiistää ne, vaikka ne ovat nähtävissä.

17.15 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän tämän edustaja Niikon uskonnollisen näkökulman, mutta näkemykseni mukaan se ei voi olla maallista lainsäädäntövaltaa käyttävän lainsäätäjän näkökulma. Maallinen valta ei voi asettaa ketään eriarvoiseen asemaan iän, sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen tai etnisen alkuperän nojalla. Edustaja Niikon olisi myös hyvä tiedostaa, että avioliitto alkupe- räisessä muodossaan on ollut ennen kaikkea taloudellinen sopimus.

Uskonnolliset yhteisöt tekevät tulevaisuudessakin omat ratkaisunsa, mutta oma kantani on, että lähetetään tämä asia eteenpäin eikä tempoilla ja vetkutella sen kanssa.

17.16 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! En voi kuin yhtyä edellisen puhujan sanoihin. Tässä ei ole kysymys mistään niin kutsutuista ihmisoikeuksista vaan nimenomaan ihmisoikeuksista ja ihmisten tasavertaisesta kohtelusta. Se, miten uskonnolliset yhteisöt suhtautuvat tähän lainsäädäntöön ja tekevät omia tulkintojaan omissa käytän-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

nöissään, ei mielestäni kuulu tähän saliin; täällä me päätämme lainsäädännöstä, ja minusta tässä keskustelussa pitäisi myös keskittyä siihen.

17.17 Pentti Oinonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime hallituskausi käsitteli tätä tasa-arvoista avioliittolakia lähes vuoden päivät. Lähes vuoden päivät jankutettiin tästä samasta asiasta, ja sillä aikaa jäivät köyhät, sairaat, raskautetut, kaikki asiat jäivät hoitamatta tasa-arvoisen avioliittolain kustannuksella. He odottivat siellä, että heidänkin asioihinsa puututaan, mutta ei, tämä oli tärkein viime hallituksen asia.

Tässä äsken mainittiin myös piispa Mäkinen. Hän kyllä otti voimakkaasti kantaa niin kuin myös Helsingin piispa Askola, ja millä seurauksella? Kymmeniätuhansia ihmisiä erosi kirkosta, ja millä seurauksella? Nyt heillä ei ole kotia, missä olla. He joutuivat pois siitä rakkaasta kodistaan, missä he olivat kymmeniä kymmeniä vuosia olleet. Kysynkin: ottavatko piispa Mäkinen ja piispa Askola näiden ihmisten (Puhemies koputtaa) sielut konttoon?

17.18 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on luontevaa, että kun eduskunta on asiassa päätöksensä demokraattisesti tehnyt, niin ministeri Lindström nyt tehtävänsä mukaisesti noudattaa eduskunnan päätöstä ja siitä hänelle kiitos.

Asiaan sen enempää kantaa ottamatta kansalaisaloitejärjestelmä on joutumassa jossain määrin mielenkiintoiseen valoon. Meillä on tulossa eduskunnan käsittelyyn tämän lainsäädäntötyön jälkeen hetken kuluttua tämän kansalaisaloitteen vastakansalaisaloite. Ja kysyisin ministeri Lindströmilta, että oletteko ministeriössä käyneet keskustelua siitä, pitäisikö kansalaisaloitejärjestelmää jollain tavalla uudistaa. Itse olen nostanut esille esimerkiksi eiallekirjoittamismahdollisuuden, sillä tämä voisi olla yksi keino, millä voisi myös kertoa tällaiseen tunteita herättävään kysymykseen myös ei-kannattavansa sitä, ja näin voitaisiin päästä esimerkiksi jatkuvasta kierteestä, että meillä on puolen vuoden välein kansalaisaloite ja sen vasta-aloite täällä käsittelyssä.

17.19 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä viitattiin arkkipiispa Mäkisen lausuntoihin, niin haluaisin kuitenkin muistuttaa, että Suomen ev.lut. kirkon vahvistaman avioliittokäsityksen mukaan avioliitto on yhden naisen ja yhden miehen välinen liitto. Tämä asia ilmenee sekä Kirkkokäsikirjasta että piispainkokouksen ja kirkolliskokouksen päätöksistä, ja siinä mielessä ihmettelen sitä, miten arkkipiispa voi poiketa kirkolliskokouksen tekemistä päätöksistä. Tämä muuttunut tilanne ja jäsenistön mielipiteiden voimakas jakaantuminen voi johtaa ja johtaneekin kirkossa sekä hallinnolliseen että opilliseen kriisiin.

17.20 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustelussa on tietenkin hyvä muistaa, että nyt oikeastaan ei puhuta suoraan avioliittolaista, vaan näistä muista laeista, mihin tämä avioliittolaki, joka on jo hyväksytty, tulee vaikuttamaan. Itse ajattelisin niin, että kun tuota lakia ajettiin, silloin sitä ajettiin nimenomaan ihmisoikeuksien ja tasa-arvon näkökulmasta, ja myöskin tällä me saimme sen lain ajettua läpi. Asetan paljon toiveita tulevaisuuteen, että meillä tapahtuu sitä kulttuurimuutosta, että me löydämme ne uudet rajat, miten näistä asioista puhutaan.

Jos minä ajattelen edustaja Niikon puhetta tässä salissa, niin minusta se on äärimmäisen halveeraavaa, se on ihmisen tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia loukkaavaa, ja vähintään tämän

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

uuden avioliittolain täytyy antaa suoja niille, jolloin minä kehottaisin myös eduskuntaa pohtimaan, onko tämän tyyppinen retoriikka ja puhe enää soveliaista salissa. Tai kun minä ajattelen ministeriä, jota minä olen monessa kohtaa arvostanut valtavan paljon, niin minä en voi kunnioittaa sellaista, että aloitetaan esittely siten, että sanotaan, että esitellään asia vastenmielisesti. Vaikka olisi mikä oma vakaumus, mutta kun tullaan esittelemään se asia, niin täytyy muistaa, mistä laista me puhumme, että sen takana on ihmisiä, perheitä, yksilöitä, heidän oikeutensa, heidän tasa-arvonsa, heidän hyvinvointinsa. (Puhemies koputtaa) Laki on monelle ihmiselle merkityksellinen, joten (Puhemies koputtaa) sen kunnioitus täytyy muistaa säilyttää.

17.21 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä jo päätettiin, asia lähetetään lakivaliokunnan käsittelyyn, ja sitä taustaa vasten kiitän ministeriä, että hän virkatyötään täällä tekee, on hänen mielipiteensä asiasta mitä tahansa. Ja kuten edustaja Toivola sanoi, niin nämähän ovat liitännäislakeja siihen lakiin, mikä jo edellisellä kaudella päätettiin, ja on meistä itse kukin mitä mieltä tahansa näistä laeista, niin ne tullaan käsittelemään lakivaliokunnassa asiallisesti ja täysin puolueettomasti. Samoin jos meille tulee se vasta-aloite, onko se nyt Aito avioliitto -aloite, kansalaisaloite, niin totta kai me arvostamme kansalaisaloitejärjestelmää ja systeemiä, ja minun mielestäni senkin pitää saada sitten arvokas kohtelu.

Siitä pitää sitten kyllä minun mielestäni oikeusministeriössä käydä keskustelua, mikä on näiden vasta-aloitteiden ja mahdollisesti tulevien vasta-aloitteiden kohtalo, mutta se ei tähän keskusteluun kuulu. Kysynkin ministeriltä, että onko jo mietitty tätä kansalaisaloitejärjestelmän kehittämistä millä tavalla.

17.22 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos muistan oikein, niin en ole tästä aiheesta pitänyt koko eduskuntaurani aikana yhtään puhetta, ei sen takia, että se asia olisi epäselvä minulle tai vaikea, päinvastoin: en ole puhunut siitä syystä, että se asia on ollut päivänselvä. Silloin, kun on kyse ihmisoikeuksista, ei kantaansa pidä kauhean kauan miettiä. Mutta mittasuhteet tässä ovat pettäneet kyllä aika lailla, ja ihmettelen kyllä, että jos edustaja Niikko on näin todella vakaumuksensa ja kantansa takana, niin kuinka hän voi hakea perusteiksi, että viime kaudella toimittiin jotenkin kyseenalaisella tavalla, ja aluepoliittisin perustein kyseenalaistaa sitten tämän viime kauden tuloksen, tai sanoa, että ministerit saavat paikkansa Jumalalta. Miten sitten on mahdollista, että tänne eduskuntaan on lipsahtanut muutama ateistikin?

17.23 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustaja Toivolalle erinomaisesta puheenvuorosta, en voi muuta kuin yhtyä siihen. Kyllä meillä on jonkinlainen vastuu, myös ministerillä, siitä, minkälaista keskustelua täällä käydään ja minkälaista viestiä halutaan antaa. En usko, että tähän on käytetty lainkaan liikaa aikaa viime kaudella, koska näköjään tämä keskustelu on edelleen tarpeen. Uskon, että jokainen täällä käyty keskustelu ja jokainen keskustelu, mitä erityisesti kansalaisten parissa on käyty, niiden kymmenientuhansien ihmisten parissa on käyty, on varmasti ollut enemmän kuin tarpeen.

Kuten edustaja Toivola tässä hyvin huomautti, niin tässä on kyse nimenomaan näistä muutoksista, joita nyt sisältyy hallituksen esitykseen. Tässä on oikeastaan näitä välttämättömiä muutoksia tulossa, mutta kysyisin ministeriltä näistä muista, edelleen erittäin räi-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

keistä ihmisoikeusloukkauksista, mitä meillä on edelleen täällä Suomessa, esimerkiksi translaki. Siitä olemme jättäneet muutaman sosialidemokraattisen kansanedustajan kanssa tänään kirjallisen kysymyksen. (Puhemies koputtaa) Onko syytä myös näihin asioihin ottaa jo tässä vaiheessa kantaa?

17.24 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on historiansa aikana ollut tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edelläkävijä. Avioliittolakiin tehdyt muutokset ovat jälleen oikea askel kohti tosiasiallista yhdenvertaisuutta ja myös tasa-arvoa. Tasa-arvoista avioliittoa koskevat, tärkeimmät sääntelyä koskevat, ratkaisut on jo tehty. Kysymys on ollut siitä, että voimassa oleva avioliittolaki on asettanut ihmiset eriarvoiseen asemaan puolison sukupuolen perusteella. Suomen hallitusmuotoon yhdenvertaisuus otettiin vuonna 1919 perustuslakivaliokunnan toimesta ja vuoden 1995 perusoikeusuudistuksessa säännökseen lisättiin nimenomaiset syrjäntäkiellot sekä lasten ja sukupuolten tasa-arvoa turvaavat säännökset. Suomen perustuslain 6 §:n mukaan ketään ei saa asettaa ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn, kuten seksuaalisen suuntautumisen, perusteella.

Pidän hyvänä, että tämä lakiesitys on vihdoinkin saatu eduskunnan käsittelyyn.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi ministeri Lindström, 3 minuuttia.

17.25 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Otetaan hieman selvennystä tähän vastahakoisuuteen. Minua tituleerattiin sillä nimellä, kun en esitellyt tätä valtioneuvostossa, koska minulla oli este — silloin sanottiin, että vastahakoinen ministeri, ja sen takia sanoin näin. Kunnioitan edellisen eduskunnan tekemää ratkaisua, vaikka itse olin ja olen eri mieltä. Tuon nämä liitännäislait tänne esittelyyn, koska se on minun tehtäväni. Itse asiasta en ole mieltäni muuttanut, mutta tämä on minun velvollisuuteni. Eli kunnioitan eduskunnan tekemää päätöstä. Joudun muutenkin tässä työssä välillä puolustamaan ikäviä asioita ja sellaisia, joista voi sanoa, että olen eri mieltä. Tässä on yksi sellainen, mutta suhtaudun tähän kuitenkin ihan rauhallisesti, ja sitä toivon tietysti kaikilta, että tässä ei nyt lähde mihinkään ylilyönteihin.

Täällä tuli asiallisia kysymyksiä liittyen tähän kansalaisaloitesysteemiin, että onko tässä kehitettävää. Edustaja Heinonen ja edustaja Tolvanen tämän nostivat esille. Kyllä tästä on käyty keskustelua, koska me pohdimme sitä, johtaako tämä sellaiseen loputtomaan suohon, että tulee aloite, vasta-aloite, aloite, vasta-aloite. Tämähän ei ole tämän kansalaisaloitteen idea, että ne, jotka häviävät, tekevät aloitteen ja tuovat tänne. Mitä sitten tapahtuu? Se on sitten jatkuvaa lakien säätämistä edestakaisin, ja se ei ole tietenkään kenellekään eikä ainakaan tälle talolle, tämän arvovalle hyväksi, jos näin tapahtuu. Eli kyllä sitä on syytä pohtia, ja hyviä ideoita tämän kansalaisaloitesysteemin kehittämiseksi on mietitty, ja totta kai, jos on ajatuksia, otetaan niitä vastaan. Voisiko se olla sitten joku semmoinen, tässä nyt oli esitetty näitä ajatuksia, että täytyykö sen olla oleellisesti erilainen tai joku muu, mikä se tapa on, niin sitä keskusteltua tietenkin on syytä käydä.

Edustaja Tolvanen kiinnitti huomion myös näitten liitännäislakien käsittelyyn ja siihen, että ne on syytä käydä läpi asiallisesti. Se on tämän talon tehtävä — oli sitten itse siitä asiasta mitä mieltä tahansa — että hommat tehdään asiallisesti. Meillä on mahdollisuus olla eri mieltä, meillä on mahdollisuus äänestää, ja sitten kun äänestetään, niin jokainen kertoo oman kantansa.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Puhemies Maria Lohela: Puhujalistaan.

17.28 **Peter Östman kd:** Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraatit eivät tukeneet kansalaisaloitteen pohjalta vajaa vuosi sitten säädettyä avioliittolain muutosta sukupuoli-neutraaliksi, ja pidämme ehdotettuja liitännäislakeja erittäin ongelmallisina. Ellei tämä eduskunta toisin päättää, laki avioliittolain muuttamisesta sekä liitännäislait tulevat voimaan 1.3. vuonna 2017.

Hallituksen esityksen mukaan rekisteröidyn parisuhteen voisi nyt muuttaa avioliitoksi parisuhteen osapuolten yhteisellä ilmoituksella maistraattiin. Emme pidä hyväksyttävänä avioliiton solmimista pelkällä ilmoitusmenettelyllä. Mielestämme avioliittoon vihittävien tulee jatkossakin antaa avioliittovala todistajien läsnä ollessa. Rekisteröidyn parisuhteen solmimisen yhteydestä se puuttuu.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksen mukaan rekisteröity parisuhde jäisi virallisena parisuhteen muotona edelleen voimaan niiden osalta, jotka ovat parisuhteensa jo rekisteröineet. Uusia rekisteröintejä ei kuitenkaan enää tehtäisi. Lisää sekavuutta tilanteeseen tuo aikomus rekisteröidä ulkomailla rekisteröidyt parit Suomessa, vaikka Suomessa ei enää olisi kyseistä lakia. Tämä herättää kysymyksen yhdenvertaisesta kohtelusta.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä arvioidaan, että maistraatin työmäärä voi lisääntyneiden siviilivihkimisten myötä hetkellisesti kasvaa, mutta suurempaan kasvuun ei uskota. Esitys jättää huomioimatta, että kristilliset kirkot, jotka suorittavat suurimman osan avioliittoon vihkimisistä, eivät ole vielä muodostaneet kantaa uuteen tilanteeseen. On mahdollista, että avioliittokäsityksen eriytymisen seurauksena osa kirkkokunnista luopuu vihkimisoikeudesta. Tämä lisäisi maistraattien kuluja merkittävästi. Arvio maistraattien kasvavista kuluista voidaan tehdä uskottavasti vasta, kun kirkkokuntien päätökset ovat tiedossa.

Arvoisa rouva puhemies! Esitykseen on sisällytetty muutos uskonnonvapauslakiin. Esityksen mukaan äiti ei enää yksinään voisi päättää lapsen liittämisestä uskonnolliseen yhdyskuntaan, mikäli huoltajat ovat asiasta keskenään erimielisiä, vaan tarvittaisiin huoltajien yhteinen näkemys. Tämä muutos koskisi kaikkia maamme perheitä, ei ainoastaan kahden naisen tai kahden miehen muodostamia suhteita.

Oikeus kuulua uskonnolliseen yhdyskuntaan on lapselle kuuluva ihmis- ja perusoikeus. Esitys lisäisi juurettomuutta ja uskonnottomuutta sekä kaventaa osaltaan myönteistä uskonnonvapautta. Se myös vaikeuttaisi lasten arvokasvatusta kodeissa ja kouluissa. Lakimuutos on merkitykseltään mittava ja edellyttäisi meidän mielestämme asianmukaista lausuntokierrosta sekä vaikutusarviointia.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksen valmistelu ei täytä kristillisdemokraattien mielestä hyvän hallinnon kriteereitä. Esityksestä puuttuvat eri hallinnonaloihin liittyvät vaikutusten poikkihallinnolliset arvioinnit, perintökaari, perheoikeus ja sosiaaliturvan muutokset sekä taloudelliset vaikutukset. Esityksen muutokset ovat osin historiallisesti ja kulttuurisesti merkittäviä ja koskettavat myös perusoikeuksia ja vaatisivat siksi asianmukaisesti järjestettyä laajaa lausuntokierrosta sekä vaikutusarviointia.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen valmistelussa on kiirehditty. Valmistelusta heijastuu näkemys isojen periaatteellisten kysymysten käsittelystä ikään kuin teknisinä yksityiskohtina.

KD:n eduskuntaryhmä ei näe lakimuutosten kiirehtimistä perusteltuna, ja tulemme esittämään niiden hylkäämistä.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

17.33 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käytetty puheenvuoroja niin puolesta kuin vastaan, ja hieman hämmästyttää se, että jotenkin olisi yksi parlamentaarinen ryhmä täällä, jolla ei olisi oikeutta omaan vakaumukseen ja sen esille tuomiseen ja perustelemiseen. Pidän sitä kyllä demokratian räikeänä kaventamisena. Vihreä voi olla vihreä ja punainen voi olla punainen. Myös kristillisdemokraatti voi ilmaista omaa maailmankatsomustaan ja siihen perustuvaa uskoaan ja näkemystään, sille pitää tässä yhteiskunnassa olla myös tila.

Täällä käytiin keskustelua rasismista hetki sitten, ja olimme kaikki sitä mieltä, että kaikenlainen rasismi tulee torjua. Koen sen erittäin, no, tekisi mieli käyttää sanaa loukkaavana, että minä en saisi ilmaista uskoani. Se menee henkisen rasismin puolelle.

Arvoisa rouva puhemies! Me käsittelemme nyt esitystä, joka on niin sanottu liitännäislaki viime eduskunnan päätösten pohjalta. Jokainen eduskunta vuorollaan säätää lakeja ja muuttaa edellisten eduskuntien lakeja, muuttaa niitä, jopa peruuttaa, niin kuin tämä hallitus, puolen vuoden ikäinen hallitus, on tuonut jo kaksi esitystä lain peruuttamisesta. En näe mitään ongelmaa siinä, että jos tämä eduskunta niin katsoo, niin sillä on mahdollisuus peruuttaa viime kaudella tehty avioliittolain muutos. Se on täysin mahdollista.

Tuo avioliittolakimuutos, joka viime kaudella tehtiin, saamani selvityksen mukaan vaikuttaa lähes 200 lakiin ja säädökseen. Ja se onkin hyvin mielenkiintoista, miten me teemme tässä talossa ilman arviointia sellaista lainsäädäntöä, jonka muutosvaikutukset ovat näin mittavat.

Sitten täällä puhuttiin kansalaisaloitteiden roolista ja tehtävästä. Jaan sen huolen siitä, että jos kansalaisaloitteen pohjalta voidaan suoraan ohittaa normaali lainsäädäntömenettely, niin meillä on tässä kansalaisaloitelaisissa valuvika. Koko poikkihallinnollinen, normaali ministeriöiden välinen valmistelu jäi tässä avioliittolain muutoksessa tekemättä. Se tuli ohi kaikkien normaalien käytäntöjen. Nyt me olemme siinä pisteessä, että tänne tulee 20—30 lakia, jotka siis vaikuttavat 200 lakiin ja säädökseen, ja me joudumme täällä nyt sitten käymään keskustelua, mikä niiden mahdollinen vaikutus on.

No, seuraava megatrendi — näin sanovat tulevaisuustutkijat — on neutraliteetti. Suvaitsevaisuus on nyt tietyllä tavalla trendinä jätetty taakse, koska suvaitsevaisuuden voimakkaat ajajat ampuivat itseään jalkaan, kun eivät suvainneet niitä, jotka eivät heitä suvainneet. Nyt meillä on edessä sellainen uusi trendi, neutraliteetti, jossa kukaan ei ole yhtään mitään, identiteetit katoavat, suomalaiset eivät ole enää suomalaisia, he ovat helsinkiläisiä tai kuopiolaisia tai lontoolaisia tai jotain. Ihmisiltä katoaa identiteetti. Se on se, joka meillä on edessämme, kun lähdemme tälle niin sanotulle neutraliteettitielle.

Arvoisa puheenjohtaja! Arvostan keskustelua, arvostan keskinäistä kunnioitusta, arvostan sitä, että me täällä arvokkaasti puhuttelemme toisiamme, kuulun tässä mielessä vanhan liiton miehiin. Uskon, että jos näistä kaikista asioista rauhassa keskustelemme ja hyväksymme tosiasiat — niin kuin kaikkien muidenkin lakien kohdalla me kuuntelemme toisiamme, teemme selvityksiä ja otamme osaksi päätöksentekoon nuo vaikutukset — niin tässäkin ja näissäkin liitännäislaeissa meidän pitäisi hyväksyä se todellisuus, joka meillä on edessämme, että meillä on massiivinen määrä lakeja nyt, joihin tämä vaikuttaa ilman niiden seurauksien arviointia. Tästä olen surullinen.

Täällä on jo hyvin puhuttu, mihin tämä nyt esillä oleva laki tulee vaikuttamaan, ja meidän kohdallamme, kristillisdemokraattien, on aivan selvä, että avioliitto on sellainen instituutio, joka on yksi perustavaa laatua oleva instituutio, jolla on aivan oma erityinen asemansa yhteiskunnassa. Sitä me tässä puolustamme. En usko, että täällä on ketään, joka voi

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

väittää, että kaikki ihmissuhteet olisivat samanarvoisia. Jokaisella meillä on ihmissuhteita, jotka ovat erilaisia. Uskomme, että avioliiton erityisasema yhteiskunnassa lähtee juuri tästä periaatteesta, että on yksi sellainen merkittävä ihmissuhde, jota on tärkeää yhteiskunnallisesti suojata. Nyt tästä periaatteesta sitten olemme edellisellä kaudella päättäneet luopua. Ei olisi huono asia peruuttaa silloin, kun ollaan tehty semmoinen päätös, joka tulee näin merkittävällä tavalla muuttaman yhteiskuntaa.

Arvoisa rouva puhemies! Hyvä herra oikeusministeri, arvostan teidän rehellisyyttänne, se tekee minuun suuren vaikutuksen. — Kiitoksia.

17.40 Ozan Yanar vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Välillä tuntuu siltä, että me emme olisi käyneet tätä keskustelua viime kaudella. Emmekö ole käyneet tätä keskustelua ja eikö demokratia käy? Tämä on aika yksinkertainen kysymys. Miksi se on huonoa, että Suomi noudattaa ihmisoikeuksia? Miksi se on huonoa, että rakkaus kuuluu kaikille?

Haluan vain todeta tähän loppuun, että monet perussuomalaiset edustajat saattavat mennä hysteerisiksi, kun puhuvat esimerkiksi islamista, ja kun puhutaan uskonnollisesta konservatismista — Mika Niikon teksti kuulosti suoraan aika islamistipuolueen tekstiltä. Välillä tulee semmoinen olo, että te olette kopioita toisistanne.

Kuten sanottu, tämä on aika yksinkertainen asia, rakkaus kuuluu kaikille, ja Suomi on maa, jossa ihmisoikeudet toteutuvat, ja on mahtavaa, että me olemme menemässä tässä asiassa eteenpäin, ihan sama, mitä vastustajat sanovat. — Kiitos.

17.41 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Yanar, rakkaus kuuluu kaikille, mutta myös totuuden puhuminen kuuluu kaikille. Meillä on jokaisella sananvapaus, kuten tässä kuulimme. Jos ette vielä nyt sitä tiedä, niin kyllä eduskunnassa on siteerattu Raamattua perustamisesta saakka harva se päivä. Ei täällä paljoa Darwinia ole siteerattu mutta Raamattua sitäkin enemmän.

Halusin vielä vastata edustaja Razmyarille, puhuitte näistä ihmisoikeuksista — hän taisi jo poistua — kun translakia viedään eteenpäin. Tämäkin nähdään ihmisoikeus- ja tasa-arvokysymyksenä. Kysynkin, mihin se raja sitten vedetään. Aina kun tehdään lakeja, niin se jonnekin päin on väärällä tavalla kallellaan. Sen me tiedämme, me olemme lainsäätäjiä, me rajoitamme ihmisten elämää tavalla tai toisella. En usko, että nyt on rajoitettu ihmisoikeusnäkökulmasta asti.

Vielä edustaja Mustajärvelle haluaisin sanoa, vaikka hän ei ole paikalla: sinäkin olet tehtäväsi saanut Jumalalta, esivalta on Jumalan asettama. Meille kaikille on oma tehtävämme täällä. Siinä mielessä haluan tätä näkökulmaa tuoda esille, koska te olette tulleet liian (Puhemies koputtaa) hitaiksi kuulemaan näistä muista asioista.

Puhemies Maria Lohela: Muistutan edustajia, että tässä salissa on tapana teititellä toisia.

17.42 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvostan suuresti edustaja Laukkasta, joka on tehnyt jo hyvin lyhyessä ajassa vaikutuksen hyvillä puheillaan monissa kysymyksissä ja erityisesti köyhyyden torjumisessa.

Olen hieman surullinen siitä, että jotkut kokevat, että heidän oma uskonnollinen vakaus olisi jotenkin tässä ahdingossa, kun ihmisoikeuksia laajennetaan — näinhän se ei ole. Kaikilla meillä on sananvapaus, kaikilla meillä on vapaus elää niin kuin itse haluamme.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Minusta se on vähän itsensä ylentämistä, jos ajattelee, että minun uskonnollisen vakaukseni perusteella minä voisin rajoittaa toisten ihmisten ihmisoikeuksia, tasa-arvoista oikeutta avioliittoon. Meillä — minulla ja teillä, edustaja Laukkanen — on oikeus elää omalla tavallamme. Juuri tasa-arvoinen ihmisoikeuksia puolustava lainsäädäntö ja oikeusvaltio, jossa maallinen laki on tasa-arvoinen kaikille, takaa teidänkin oikeutenne elää juuri teidän tavallanne. Se vahvistaa uskonnollisten yhteisöjen, erilaisten yhteisöjen oikeuksia ilmaista itseään julkisessa keskustelussa, kun erilaisuus sallitaan. Se vahvistaa ateistisia yhteisöjä, se vahvistaa erilaisten vähemmistöjen oikeuksia, enkä näe yhtään (Puhemies koputtaa) ristiriitaa: identiteetit vahvistuvat, kun kaikille identiteeteille on tilaa.

17.43 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Juuri näin, niin kuin edustaja Niinistö sanoi. Tämä keskinäinen kunnioitus ja keskusteluyhteys ovat tässä tärkeitä. On hyvä, että puhutaan ihmisoikeuksista, laajennetaan sitä käsitystä ja mennään eteenpäin niissä asioissa. En usko, että tässä ihmisoikeuskysymyksessä olemme vielä täysin tutustuneet toisiimme, mitä kaikkea se sisältää. Käyn jatkuvasti Euroopassa erilaisten ihmisoikeuskysymysten merkeissä. Olen istunut IONKissa neljä vuotta puhumassa maailmanlaajuisista ihmisoikeuksista — ne ovat hyvin tuttuja minulle.

Arvoisa puhemies! Kun nämä muutokset, jotka meillä tässä nyt ovat käsillä, ovat niin laajoja, että me teemme väärin ihmisiä kohtaan, jos emme käsittele niitä niin laajasti kuin ne vaativat, me ikään kuin madallamme omaa lainsäädäntötasoamme, ja siitä haluan myös käydä keskustelua.

17.44 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä Yanar puhui islamisteista ja hysteriaista, ja täällä aikaisemmissa puheenvuoroissa puhuttiin siitä arvokkaasta kielenkäytöstä. Minä olen itse ihan samaa mieltä, että me olemme eduskunnassa, että tämä ei ole mikään hollitupa. Mutta eivät minun mielestäni islamisti, hysteria ja tämmöiset termit ole kauhean mukavia. Onko sinulla jotain islamia vastaan? Onko se sitten jotenkin huono asia? Jotenkin minä en nyt oikein ymmärtänyt, että me olisimme jotenkin hysteeriisiä. Minun mielestäni me olemme olleet tässä ihan rauhallisia, nyt minäkin olen tässä ihan rauhallinen, ja ministeri on ollut rauhallinen. Itsekin on hyvä katsoa, ettei pata kattilaa soimaa, vai miten se menee.

17.45 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On erittäin hienoa, tärkeää ja korkea aika, että Suomen perhelainsäädäntö saatetaan tähän nykypäivään. Kyse on ennen kaikkea perusoikeuksista, kyse on tasa-arvosta, ja kyse on vapaudesta. Kyse ei ole omantunnon asiasta. Kyse on yhdenvertaisesta suomalaisesta yhteiskunnasta, jossa joka ikisellä suomalaisella perheellä on mahdollisuus elää normaalia elämää riippumatta seksuaalisesta suuntautumisesta. Todella toivon, että eduskunta käsittelee nämä tarvittavat säädösmuutokset nopeasti.

17.46 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää edustaja Niikkaa erittäin hyvästä puheesta. Yhdyn siihen ja tuen edustajan ajatuksia.

Edustaja Yanar, haluaisin kysyä, olimmeko me sitten vuosi sitten islamistinen tai islamilainen valtio, koska kysymyshän on voimassa olevasta laista. Jos olisimme täällä nyt ol-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

leet ehdottamassa moniavioisuutta, niin se kyllä on tuossa šaria-laissa, ja se on islamistinen.

Ihmettelen myös edustaja Toivolaa, että hän suhtautui negatiivisesti siihen, että ministeri Lindström sanoi oman mielipiteensä. Minä kunnioitan sitä, että eduskunnassa saa jatkossakin sanoa oman mielipiteensä, johtui se sitten teismistä tai ateismista tai jostakin muusta asiasta. Ja olemmeko me todella miettineet, onko tässä kysymys lapsen oikeudesta isään ja äitiin vai aikuisen oikeudesta lapseen? Siitä meidän oikeasti pitäisi keskustella. Tutkimukset (Puhemies koputtaa) ovat osoittaneet, että (Puhemies: Aika!) sekä äidin että isän rooli on tärkeä, (Puhemies: Aika on täynnä!) ja minä en halua sukupuolineutraalia yhteiskuntaa.

17.47 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jos nyt lyhyesti vastaan tähän, niin ymmärsin ilmeisesti ministerin alkupuheenvuorossa tämän yhden sanan, joka oli tarkoitettu vitsiksi ja viittasi johonkin aikaisempaan kirjoitukseeni, väärin, ja tartuin siihen vain sen takia — en siksi, etteikö ihmisillä saisi olla henkilökohtaista vakaukusta tai erilaisia mielipiteitä. Mutta oikeastaan se, mitä yritin puheenvuorossa perustella, on se, että kun syntyy uutta lakia, joka nojautuu ihmisoikeuksiin ja tasa-arvoon, niin sehän ei ole vain tekninen laki, vaan toivoin myös, että sen kautta syntyy kulttuurista muutosta, joka tukee näitä ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa. Ja silloin me voimme puhua vaikka naisten oikeuksista tai eri etnisten ryhmien oikeuksista ja asemasta ja siitä, minkälaista kieltä saadaan käyttää. Oma toiveeni on se, että tämä myös edistää sitä kulttuurista muutosta, että meille syntyy ehkä uusia rajoja siitä, mikä ikään kuin kuuluu mielipiteen vapauteen...

Puhemies Maria Lohela: Anteeksi, edustaja Toivola, pyydän, että puhutte tänne päin, niin että ääni kuuluu.

Pahoittelut. — ... silloin, kun on julkista puhetta, ja mikä menee yli sen rajan, että ihmisen oikeuksia ja sitä tunnustettua tasa-arvoa ruvetaan loukkaamaan. (Välihuutoja.) — Olen pahoillani, olen tosi pahoillani, yritän nyt parhaani mukaan tässä suunnata puheeni mikrofonisiin. Kun tämä on hyvin tärkeä aihe, niin tässä haluaa ikään kun puhua sille, jolle puhuu. — Varmaan ymmärrätte, mitä tarkoitan, että me emme voi esimerkiksi naisista enää tietyllä tavalla puhua tässä salissa. Silloin meidän pitäisi miettiä myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen kohdalla, kun tällainen laki tulee, miten se vaikuttaa siihen julkiseen puheeseen ja retoriikkaan, (Puhemies koputtaa) mitä me yleisessä keskustelussa ilmennämme.

17.49 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä otettiin esille, että kysymys on lapsen oikeudesta molempiin vanhempiin. Tässä keskustelussa tulee kyllä muistaa se, että eri syistä jo tällä hetkellä elää lapsia, joilla ei ole ehkä kumpakaan vanhempaa olemassa, ja eri syistä elää tälläkin hetkellä lapsia vain toisen vanhemman kanssa. Tasa-arvoinen avioliittolaki ei tuo yhtään homoparia tai homoperhettä lisää eikä yhtään lisää lapsia, jotka elävät homoperheessä. Niitä on jo tällä hetkellä. Nyt puhutaan siitä oikeudesta, että ollaan yhdenvertaisia. Ja jos puhutaan lapsen oikeudesta, niin miksi lapselta vietäisiin se oikeus, että hänen perheellään ja hänen vanhemmillaan, jotka häntä hoitavat, olisi sama oikeus kuin kaikilla muillakin vanhemmilla?

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

17.50 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässäkin debattissa on käytetty, niin kuin viime hallituskaudella, perusteluna tätä ihmisoikeusasiaa. Minä en nyt oikein ymmärrä sitten, miten edustajat tulkitsevat ihmisoikeudet. Maailmassa on paljon sinkkuja. Osa heistä on itse valinnut elämän sinkkuina. Maailmassa on myös paljon sinkkuja, jotka haluaisivat avioitua, mutta jos ei löydy toista osapuolta, joka suostuu siihen, niin pitäisikö meidän nyt kuitenkin säätää sellainen laki, että näilläkin olisi oikeus avioliittoon — jos me oikein pitkälle vedämme tämän ihmisoikeus- ja perusoikeuskysymyksen.

Sitten on myöskin vedottu tähän rakkauden rajaamiseen — rakkauden rajaamiseen. Sanoon siihen vain sen, että eduskunta ei pysty edistämään tai hidastamaan rakkautta. Olen oikein tyytyväinen siihen, että se asia ei ole oikeusministeri Lindströmin käsissä. (Naurua) Siihen minä tyydyn.

17.51 **Hanna Halmeenpää vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vastata tai oikeastaan tarttua tähän sanaan ihmisoikeus. Täällä käytettiin aikaisemmin puheenvuoroja, joissa todettiin, että lapsen ihmisoikeus ja perusoikeus on oikeus äitiin ja isään. Tällaista kirjausta ei kyllä mistään ihmisoikeuslaista tai -sopimuksesta löydy. Mutta löytyy kyllä kirjaus, jonka mukaan lapsella on oikeus huoltajaan. Se on lapsen perusoikeus ja ihmisoikeus.

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön lähtökohtana ei mielestäni tule olla ihmisten jaottelu eriarvoisiin ryhmiin. Mielestäni lainsäätäjien tämänkin lakimuutoskokonaisuuden kohdalla käymän keskustelun ei tule perustua eri vakaumusten, näkemysten tai vakaumussettomuuden kunnioittamatta jättämiseen. Mitä on suvaitsevaisuus? Se on kaiketi kunnioitusta toisiamme kohtaan. Se ei kai oikeuta suvaitsemaan vain oman arvopohjan mukaisia näkemyksiä ja tuomitsemaan muita.

Olen itse kristillisen kirkon jäsen, aion olla jatkossakin, (Puhemies koputtaa) aivan kuten useimmat meistä suomalaisista. Meitä on moneksi. Mielestäni tasa-arvoinen avioliitto kuuluu kaikille.

17.52 **Kari Tolvanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ollaan tästä itse asiasta nyt sitten mitä mieltä tahansa — puolesta, vastaan tai jotain siltä väliltä — minä nyt toivoisin kuitenkin, että tämä keskustelu pysyisi asiallisena. Että puhutaan asiasta, ja ei toisia nimitellä eikä osoiteta. Jokaisella on oma vakaumus, ja suvaitsevuutta tarvitaan tänne saliin, ja kuten sanoin lakivaliokunnassa, tämä tullaan asianmukaisesti käsittelemään.

Mutta nyt ministeriä vaivaisin sen verran, kun hän on paikalla: Silloin, kun tämä kansalaisaloite viime kaudella tuli, niin heti pitkään lainkäyttäjänä olleena näki, että eihän tämä asia kahta sanaa muuttamalla hoidu, kuten siinä kansalaisaloitteessa väitettiin. Ja tässä esityksessä on nyt tullut näitä liitännäislakeja, joita te olette tuonut tänne. Minä tiedän, että STM:stä tulee vielä lisää. Onko teillä tietoa, paljonko sieltä tulee? Tuleeko vielä OM:stä jotain lisälakeja ja millä aikataululla? Että saataisiin vähän jäntevöitettyä tätä työskentelyä.

17.53 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua kuunnellessa tulee melkoinen déjà-vu-olo siitä, kun kuuntelin tätä vastaavaa keskustelua viime kaudella.

Täällä edustaja Oinonen oli huolissaan siitä, että viime kaudella tämä keskustelu vei aikaa muilta asioilta. Niinpä olisikin nyt syytä säätää nämä lait äkkiä läpi — nämä tärkeät

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

lait, mistä jo viime kaudella päätettiin — jotta meidän ei enää tarvitsisi tästä asiasta keskustella, vaan Suomessa tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja ihmisoikeudet viimein toteutuisivat.

Kysyisinkin ministeriltä, miksi tässä asiassa tällä tavalla vatuloidaan, että nämä lait ja varsinainen tasa-arvoinen avioliittolaki tulee vasta maaliskuussa 2017 voimaan, kun hallitus on paljon heikommallakin valmistelulla, nopealla aikataululla vienyt muita lakeja läpi. Eikö tätä nimenomaan olisi syytä kiirehtiä, että Suomessa tasa-arvo ja yhdenvertaisuus mahdollisimman äkkiä toteutuisivat?

17.54 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslain 11 §:n mukaan sanotaan, että uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa. Ketään loukkaamatta jokainen saa täällä olla jotain mieltä, mitä haluaa. Nämä ovat niitä asioita, että ollaan joko "kyllä" tai "ei".

Mutta minun uskoni lähtee siitä, että avioliitto on miehen ja naisen välinen liitto. Päätäjänä meistä jokainen, niin minä kuin muut, on vastuussa puheistaan ja teoistaan tämänkin asian kohdalla. Tuntuu kyllä ihmeelliseltä, että me olemme ihmisoikeuden vastaisia, mutta juuri tämä laki korostaa, että minä haluan kanssa kunnioitusta ihmisoikeutta kohtaan, että tämä on minulle tämmöinen ihmisoikeuden käsite, jota teidän pitäisi kunnioittaa. Tietysti taas minun pitää kunnioittaa toisia vastapuolia.

Lainsäätäjänä toivon, (Puhemies koputtaa) että tulee tämä Aito avioliitto -kansalaisaloite käsittelyyn, (Puhemies: Aika!) että voisimme taas siitä keskustella.

17.56 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Salissa puhutaan tänään taas paljon vakaumuksesta ja omastatunnosta. Itse koen, että lainsäätäjän on kyettävä tekemään ero oman henkilökohtaisen vakaumuksensa ja lainsäätäjän roolin välillä siitä puhtaasta syystä, että joka ikistä ihmistä on kohdeltava lain edessä yhdenvertaisesti riippumatta tämän seksuaalisesta suuntautumisesta.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström, 3 minuuttia.

17.56 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström: Arvoisa puhemies! Voi olla, että puhun vastoin parempaa tietoani, mutta kun edustaja Sarkkinen kysyi, miksi vasta 1.3.2017, ymmärtääkseni tämä oli se eduskunnan päätös ja tähän tämä nojautuu. Ei tätä mitenkään jarruteta eikä mitään, se on eduskunnan päätös, ja se on aika loogista, että sitä kunnioitetaan niin kuin kaikkea siihen liittyvää, myös näitä liitännäislakeja.

Sitten toisaalta edustaja Tolvasen esittämä kysymys näistä muista muutoksista: Niiden tietojen mukaan, mitä minulla on, kun se laki itse asiassa hyväksyttiin edellisen eduskunnan aikana, tuli aika tiukka aikataulu OM:n puolella valmistella näitä. Siellä on tehty ne työt, mitä siellä on tehtävissä. STM:n puolella on sitten tekemättä jotakin. Ainakin minulla on ymmärrys siitä, että sosiaaliturvaa ja sosiaali- ja terveyspalveluja koskevat lainsäädännön muutokset tulevat myöhemmässä vaiheessa mutta kuitenkin samaan syssyyn sitten ennen tätä, kun tämä 1.3.2017 päivämäärä koittaa. Tämä on se tieto, mikä minulla on.

Puhemies Maria Lohela: Vielä näyttää olevan halua debatoida.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

17.57 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämähän on todella historiallinen hetki, tasa-arvoista avioliittolakia aletaan panna toimeen. Se on yhdenvertaisuuden kannalta historiallinen hetki, ja se on demokratian kannalta historiallinen hetki.

Mutta kuten on tässä salissa kuultu, tänäänkin tämä laki jakaa voimakkaasti mielipiteitä. Samanlainen kysymys oli 20 vuotta sitten EU-ratkaisu. Kunnioitan todella syvästi heitä, jotka jäivät tappiolle tässä kansanäänestyksessä mutta jättivät sen pettymyksen taakseen. Se oli ihan aitoa isänmaallisuutta. Oma kokemukseni on, että monet niistäkin, jotka ovat jyrkästikin vastustaneet tätä lakia, ovat menneet elämässä eteenpäin, ja toivon, että loputkin voivat kokea, että heitä ei ole henkilökohtaisesti tai heidän vakaumustaan loukattu, syrjitty tai syrjäytetty, vaikka oma asia ei voittanut.

Näinä aikoina meillä on suuria haasteita ja suuria vastuita siinä, miten kansakunta saadaan taas menestymään. Meidän ei pidä eikä meillä ole oikeutta haaskata voimavarojamme siihen, että kaivelemme, tongimme, ruodimme ja revimme jo tehtyjä päätöksiä, nyt ne on saatettava toimeksi. (Puhemies koputtaa) Meidän velvollisuutemme on katsoa eteenpäin.

17.58 **Kari Kulmala ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänään meillä on käsittelyssä erittäin tärkeä ja jopa kuuma lakimuutos. Asiasta voidaan olla hyvinkin montaa mieltä, niin kuin on oltu. Minulle avioliitto on instituutiona erittäin pyhä asia. Kahden miehen tai kahden naisen välinen liitto ei voi mielestäni olla avioliitto. Se voi kylläkin olla esimerkiksi pariliitto. Mutta kun kaksi ihmistä rakastaa toistaan, voiko meistä joku sanoa, että ei saa rakastaa? Ilman rakkautta maailma olisi erittäin kylmä, enkä toivoisi sitä kenellekään. Kukin rakastakoon ketä tahansa, mitä tahansa, mutta avioliitto on aina avioliitto.

17.59 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Täällä edustaja Toivola puhui kulttuurinmuutoksesta, ja eduskunta ei voi koskaan muuttaa kulttuuria, yleensä se on niin, että kulttuuri muuttaa eduskuntaa, ja tämäkin keskustelu on seurausta siitä yhteiskunnallisesta muutoksesta, joka on hyvin nopeasti tapahtunut.

Ruotsissa, jossa tällä alueella kulttuuri on paljon pidemmällä kuin Suomessa — sellainen kulttuuri kuin he ovat halunneet — näkyy myös näitä ongelmia, joita on syntynyt siitä, kun lapsille ei enää kerrota, ovatko he tyttöjä vai poikia, vaan annetaan ikään kuin aikaa, että he itse löytävät, keitä he ovat. Ruotsissa käytetään jo viimeisimmän tutkimuksen mukaan miljoonia kruunuja näiden teini-ikäisten tyttöjen ja poikien identiteettiongelmiin, kun he eivät pysty selkeästi identifioimaan itseään, keitä he oikeasti ovat. Olen tästä erittäin huolissani.

Uusissa opseissa, opetussuunnitelman perusteissa, sielläkin rohkaistaan opettajia olemaan kutsumatta lapsia heidän sukupuolensa (Puhemies koputtaa) mukaan. Tähän olemme me... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

18.01 **Jani Toivola vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse ajattelen kulttuurinmuutoksesta, että se on kyllä aika vastavuoroista: välillä meillä on yhteiskunnassa tilanteita, missä me katsomme, että lainsäädäntö ikään kuin asettaa uuden ajan ja se rupeaa luomaan kulttuurinmuutosta, ja välillä se taas tulee toisinpäin, että yhteiskunnassa syntyy asioita, jotka taas kantautuvat eduskuntaan, ja ne synnyttävät päätöksiä.

Mutta olisin vielä mennyt näihin esityksiin: Ihan semmoinen yksityiskohtainen korjaus, kun siellä on myös tähän translakiin tulossa muutos tästä avioliiton pakkopurusta ja aika

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

paljon olen saanut viestiä siitä, kun lakitekstissä käytetään sanaa transseksuaali, niin on ollut toive, että voisiko tämän sanamuodon muuttaa transsukupuoliseksi. Se olisi korrekimpi ja kunnioittavampi ja kuvaavampi termi, ja tämä on semmoinen tärkeä yksityiskohta, jonka halusin vielä tuoda tässä ministerin tietoisuuteen.

18.01 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olisin taas enemmän huolissani siitä, että lapsia tiettyyn muottiin pakotetaan sukupuolen perusteella eikä anneta lapsien olla juuri sellaisia kuin he ovat, vaan sen perusteella, mitä sukupuolta he edustavat, heidän kasvatustaan sitten ohjaillaan. Ja uskon, että enemmän pahoinvointia yhteiskunnassa aiheuttavat tällaiset hyvin tiukat sukupuolinormit, jotka sitten ihmisen yksilöllisyyttä ja sosiaalista vapautta ahdistavat.

18.02 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Pelkonen otti kantaa siihen, että ei saisi tehdä päätöksiä oman vakaumuksensa perusteella, mutta haluaisin muistuttaa eduskuntaa siitä, että arvotyhjiötä ei ole. Ei ole semmoista tilaa, että ei olisi arvoja tai joku vakaumus tai joku ajatus, miten asiat pitää hoitaa, ja sen perusteella ei voi sanoa, etteikö jokainen saa toimia juuri miten itse kokee oikeaksi.

Mikään laki ei muuta sitä, että vain mies ja nainen voivat luonnonjärjestyksen mukaan lisääntyä, ja minusta meidän pitäisi iloita siitä, että olemme miehiä ja naisia, ja mieheksi kasvetaan miesten kanssa, ja äiti näyttää tyttärelleen, mitä on olla nainen. Sen takia nämä sukupuoliroolit ovat erittäin tärkeitä.

Ja edustaja Harakka otti esille tämän, että kun 20 vuotta sitten liityttiin EU:hun. Minusta se oli muuten väärä päätös.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä edustajat Kymäläinen ja Meri, ja sitten siirrytään varsinaisiin pyydettyihin puheenvuoroihin.

18.03 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille ja hallitukselle, että nämä liitännäislait tulevat nyt käsitteilyyn. On harmi, että tämä keskustelu lähtee ikään kuin alusta, siitä, mitä viime kaudella tehtiin. Nyt ei ole omasta mielestäni enää aika vakaumuskeskustelulle, vaan nyt tässä on lähete keskustelussa hallituksen esitys, ja tämän keskustelun pitäisi ennen kaikkea evästää lakivaliokuntaa tässä asian käsittelyssä.

Kysymys isyyslaista, kun ministeri on paikalla: Isyyslain mukaiseen isyysolettamaan ei tule muutosta tai vastaavaa konseptia samaa sukupuolta oleville pareille. Samaa sukupuolta olevat parit asetetaan siis eriarvoiseen asemaan vanhemmuutta koskevan lainsäädännön osalta. Onko isyyslakiin tulossa isyysolettamaa muuttava esitys?

18.04 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin nyt kysynyt, kun ministeri on paikalla — pidän myöhemmin puheen sitten erikseen — näistä maksuista. Olen aikaisemmin, kun minä olen siviilivihkijä ollut siviiliammattilani myöskin, rekisteröinyt parisuhteita ja tiedän, mitä se käytännössä on, ja maistraateissa on usein toivottu pohdittavaksi sitä, että siviilivihkimisen esteiden tutkinta ja vihkiminen tulisi mahdollisesti pienen maksun taakse, ja nythän näitä ilmoituksiakin on tulossa sitten mahdollisesti tämän uuden lain piiriin ja se työllistää maistraatteja. Nyt kun etsitään näitä rahoituskeinoja, niin tätä voisi miettiä, ja tästä olemme jättäneet Juho Eerolan kanssa kirjallisen kysymyk-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

senkin, mutta siinä ei kovin paljon luvattu. Kirkkokin perii kirkollisveroa. Siinä olisi yksi semmoinen pieni maksu, esteiden tutkinta ja pieni maksu. Nyt puhutaan ihan muutaman kymppin maksuista. Toivoisin, että tätä asiaa vietäisiin eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Multala, teidän puheenvuoropyyntöänne ei näkynyt täällä koneella äsken, mutta kun nyt sitä vielä pyydätte, niin salitaan vielä teille puheenvuoro. Olkaa hyvä!

18.05 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos paljon, arvoisa puhemies! Nyt haluan myös käyttää tilaisuutta hyväkseni, kun ministeri on vielä paikalla. Liittyen tähän toiseen kansalaisaloitteeseen, Aito avioliitto: Käsittäkseni se on nykylainsäädännön mukainen, ja pohdin sitä, että jos tämä kansalaisaloite etenee eduskuntaan, ennen kuin nämä nykyiset lait ovat lain muodossa, niin miten tähän tulee suhtautua. Eikö siinä ole jonkunlainen ristiriita?

Sitten minä haluaisin vielä sanoa, että itse ainakin arvostan kristillisiä arvoja, vaikka en kuulu kirkkoon enkä ole uskossa. Tässä keskustelussa kuitenkin nämä uskonnolliset argumentit ylikorostuvat. En usko, että kukaan tässä salissa on sitä mieltä, että uskonnonvapaus ei olisi tärkeä arvo. Pitää kuitenkin muistaa, että kyse on uskonnonvapaudesta, ei velvollisuudesta, ja jokainen aikuinen saa jatkossakin itse päättää halutessaan uskonnolliseen yhteisöön kuulumisesta.

Edustaja Östmanille sanoisin myös, että sinkuilla on tällä hetkelläkin oikeus avioitua. Nyt tämä oikeus tulee toteutumaan myös (Puhemies koputtaa) muilla kuin heteroseksuaaleilla. — Kiitos paljon.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Lehto, ja mieluummin maks 5 minuuttia.

18.07 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Tasa-arvoisen avioliittolain hyväksymisen myötä joudumme käsittelemään myös näitä liitännäislakimuutoksia. En ole ollut mielissäni lakimuutoksesta, joten näiden liitännäislakien hyväksyminen ei ole minulle mikään läpihuutojuttu.

Ennen kuin liitännäislakeja voidaan säätää, tulee lapsivaikutusten arviointi hallitusohjelman mukaisesti sisällyttää kaikkeen lapsiin kohdistuvaan lainsäädäntöön. Lapsivaikutusten arviointi perustuu lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaiseen vaatimukseen asettaa lapsen etu ensisijaiseksi kaikessa lapsiin kohdistuvassa päätöksenteossa. Samaa sukupuolta olevien aviopuolisoiden adoptio-oikeudessa ei saisi olla kysymys aikuisten emotionaalisista tarpeista ja syistä vaan lapsen oikeudesta molempiin vanhempiin. Lapsella pitää olla oikeus sekä isään että äitiin. Samaa sukupuolta olevien adoptio-oikeuteen perustuvat syyt eivät saa mennä lapsen edun ohi. Samaa sukupuolta olevilla pareilla lapsensaantiongelmathan eivät ole lääketieteellisiä vaan johtuvat heidän seksuaalisesta suuntautumisestaan. Vaikka yhteiskuntamme on menossa liberaalimpaan suuntaan ja samaa sukupuolta olevia vanhempia on entistä enemmän, kokevat sateenkaariperheiden lapset ehkä tavallista enemmän kuitenkin kiusaamista ja syrjintää. Siksi lapsen mielipide adoptiosta ja sen vaikutuksista tulisi selvittää hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti asioista päätettäessä.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Adoptio-oikeuden myöntäminen samaa sukupuolta oleville pareille voi vaikuttaa kielteisesti myös heteroparien ulkomaisiin adoptiomahdollisuuksiin. Esimerkiksi Venäjä ei anna lapsia adoptoitavaksi maihin, joissa homoliitot sallitaan.

Hedelmöityshoitolakiin ei ole tulossa muutoksia, ja se on hyvä. Hedelmöityshoidot on tarkoitettu nimenomaan lapsettomien avioparien avuksi, jotka eivät voi saada lapsia luonnollisella tavalla. Kyse on nimenomaan hoidosta. Homopareilla kyse ei ole terveysongelmasta vaan sukupuoliseen käyttäytymiseen liittyvästä ongelmasta.

Arvoisa puhemies! Avioliittolain mukaan avioliitto solmitaan vihkimisellä ja vihittävät joutuvat ilmaisemaan tahtonsa ottaa kumppaninsa aviopuolisokseen rakastaakseen häntä myötä- ja vastoinikäymisissä todistajien läsnä ollessa. Parisuhteensa rekisteröineet saivat kuitenkin avioitua oikeusministeriön luonnoksen mukaan pelkällä ilmoitusmenettelyllä ilman, että heitä vihittäisiin avioliittoon, ja ilman minkäänlaista sitoutumista osoittavaa tahdonilmaisua. Mielestäni yhdenvertaisuusperiaatteen toteutumisen kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että jos lakimuutokset hyväksytään, niin kohtelemme kaikkia avioliittoon aikovia samalla tavalla.

18.10 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Viime keväästä lähtien, kun tulin uutena kansanedustajana saliin, itse asiassa olen varsin usein istunut täällä hyvin surullisena. Ja tämä ilta on ollut yksi sellainen. Mietin, missä on meidän kansanedustajien arvostus ja kunnioitus toinen toisiamme kohtaan, missä on se suvaitsevaisuus. Ja välillä tuntuu, että ne edustajat, ne ihmiset, jotka puhuvat suvaitsevaisuudesta, ovat kaikista suvaitsemattomimpia toisin ajattelevia kohtaan. Kirjoitin jossakin vaiheessa mielipidekirjoituksen siitä, onko Suomessa vielä oikeus ilmaista omaa mielipidettään. Tuntuu, että silloin, kun olemme samaa mieltä vallalla olevien valtavirtausten, muotivirtausten kanssa, olemme ikään kuin ok, jee, kaikki hyvin, meitä suvaitaan. Mutta sitten, jos haluamme esittää erilaisen mielipiteen, onkin kyseenalaista, mihin kastiin kuulumme.

Täällä puhuttiin retoriikasta. Olen kuullut todella monenlaista retoriikkaa tässä salissa ja monenlaisilla äänenpainoilla puhuttavan. Ja minä kysyisinkin: eikö jokaisella ihmisellä, myös kansanedustajalla ja ministerillä, ole oikeus omaan mielipiteeseensä ja sen ilmaisemiseen? Sanottiin, että uskonnollista retoriikkaa ei saisi olla, mutta oletteko ajatelleet, että tässä salissa on koko ajan ateistista filosofiaa, liberaaliteologiaa, kun pikkuisen raaputetaan sitä pintaa? Niin sanottu gender-teoria, joka on vanha teoria mutta rapakon takaa vyörynyt tänne, on jatkuvasti vallalla. Sen mukaan muun muassa halutaan häivyttää sukupuolien erot, tuoda tätä neutraliteettia. Ollaan niin kuin love for all, eikä kukaan ole enää mistään eikä kukaan minnekään menossa. Arvot häviävät. Milloin me suvaitsemme oikeasti, että me saamme olla erilaisia, ja osaamme kunnioittaa toinen toisiamme?

Lapsivaikutusten arviointia ei tehty viime syksynä, kun sukupuolineutraali avioliittolaki hyväksyttiin. Se on tosiasiallinen fakta. Se ei ole vain kristillisdemokraattien mielipide, vaan eduskunta itse on velvoittanut, että kaikissa niissä lakiesityksissä, jotka jollakin tavalla koskettavat lapsia ja heidän oikeuksiaan, tulee tehdä lapsivaikutusten arvioinnit, miten ne vaikuttavat lapsiin. Niitä ei tehty, ja se on tosiasiallinen asia. Pyytäisinkin, että tätä ministeriössä arvioidaan ja mietitään uudelleen.

Avioliitto, niin kuin se nykyisin on voimassa, on miehen ja naisen välinen yksikkö, ja se on ollut aina yhteiskunnan perusyksikkö, koska vain siinä on luonnollinen mahdollisuus suvun jatkumiselle ja vain siinä lapsella on mahdollisuus kasvaa ja kehittyä oman isän ja äidin kanssa. En ymmärrä, miksi oikeastaan avioliitto miehen ja naisen välisenä liittona ei

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

saisi olla erillisenä, omana yksikkönänsä. Samaa sukupuolta oleville voisi olla pariliitto tai vaikka sopimusliitto. Itse olen aina ajatellut, että tällä tavalla erillisten liittojen — avioliiton miehen ja naisen välisenä ja esimerkiksi sen pariliiton samaa sukupuolta oleville — raameissa voisi parhaiten ajaa kaikkien etuja.

Jos me ajattelemme sitä, että silloin viime vuonna puhuttiin, että avioliitto ei muutu miksiäkään sukupuolineutraalin avioliiton myötä, niin tälle ajatuksellehan maailmassa nauretaan. Sukupuolineutraalin avioliiton kannattajat ovat avoimesti sanoneet, että se muuttuu ja aivan varmasti muuttuu ja se on heidän tavoitteensakin. Ja nyt, ennen kuin tuo laki on edes voimassa, meille esitellään lakia, jossa rekisteröidyssä parisuhteessa olevat voisivat ikään kuin liukua avioliittoon vain omalla ilmoituksellaan, eli tässä on meillä käsillä jo ensimmäinen merkittävä muutos. Avioliitto on aina ollut liitto, joka solmitaan todistajien läsnä ollessa, ja siinä annetaan vala. (Välihuuto) — Ainakin tässä meidän yhteiskunnassamme se on näin ollut. Joka tapauksessa se on ollut näin viimeisten vuosikymmenien aikana, ja joka tapauksessa se on oleellinen osa avioliittoa. Se solmitaan todistajien läsnä ollessa antaen vala. — Eli tässä on ensimmäinen esimerkki, kuinka avioliittoa ja sen säädöksiä aletaan murtaa.

Arvoisa puhemies! Oli puhe 5 minuutin puheenvuoroista. Ehkä jatkan sitten seuraavassa, koska alkuillasta...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja voi kyllä jatkaa, jos vielä saottavaa on. Se ei ole kielto. Se on suositus mutta ei mikään kielto.

No, sitten jatkaisin vielä sen verran, että sukupuolineutraali avioliittolaki määrittelee lapsen normaalitilaksi sen, että hän kasvaa irrallaan joko biologisesta isästään tai äidistään. Tämä on YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen vastaista. Sen sopimuksen mukaan lapsella on oikeus tuntea vanhempansa ja olla heidän hoidettavanaan. Sopimuksen sananmuoto viittaa nimenomaan biologisiin vanhempiin, koska sosiaaliset vanhempansa lapsi tietysti tuntee aina. Ja tästä kysyisinkin. Nyt, kun on tästä samaa sukupuolta olevien adoptio-oikeudesta kyse, niin KD kuin eduskuntakin edellytti, että lapsivaikutukset arvioidaan. Koska arviointi jätettiin tekemättä avioliittolain eduskuntakäsittelyssä, se tulee tehdä liitännäislakien yhteydessä, jolloin kanta adoptiolakiin voidaan muodostaa arvioinneissa saadun tiedon pohjalta.

On myös huomattava, että merkittävä joukko maita tulee avioliittolain muutoksen myötä kieltämään adoptiot Suomeen — niin on jo tapahtunut — ja se vaikeuttaa kaikkien parien adoptiomahdollisuuksia. Minä kysyisinkin: Missä ovat lapsen ihmisoikeudet? Missä on lapsen oikeus isään ja äitiin? Eri psykologiset koulukunnat ovat kautta vuosikymmenien, riippumatta muista opetuksistaan, painottaneet miehen ja naisen, isän ja äidin, merkitystä lapsen normaalissa kasvussa ja kehityksessä. Se on ollut aivan yleismaailmallinen fakta-asia. Mihinkä tämä tieto ollaan nyt hävittämässä?

Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, minä todella toivon, että niitä päätöksiä, mitä viime syksynä tehtiin, ja sukupuolineutraalia avioliittolakia ja niitä 200 lakia, joita tulisi muuttaa, arvioitaisiin uudelleen ja nimenomaan sillä tavalla, että kaikkien, myös nykyisin avioliitossa olevien ja myös lapsen, ihmisoikeudet tulisivat kunnioitetuiksi. Sillä tavalla me voisimme tehdä sellaisia päätöksiä, jotka ovat kestäviä pitkälle vuosikymmeniä eteenpäin, pitkälle tulevaisuuteen, niin että me voisimme olla rakentamassa sellaista yhteiskun-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

taa, jossa on kaikkien hyvä kasvaa, jossa kasvaa myös se arvostus ja kunnioitus toinen toisiamme ja erilaisuutta kohtaan. — Kiitos.

18.18 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitoksia edelliselle eduskunnalle historiallisesta ja tärkeästä päätöksestä säätää tasa-arvoinen avioliittolaki ja kiitoksia myös hallitukselle siitä, että kunnioitatte edellisen eduskunnan päätöstä, vaikka tiedän, että lain esittelemine on osalle hallitusta vaikea asia.

Päätöksellä on tärkeä käytännön merkitys monille, mutta myös erittäin tärkeä symboliarvo sateenkaarikansalle ja koko yhteiskunnalle. Päätöksellä Suomi siirrettiin kohti edistyksellistä tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia kunnioittavien maiden joukkoon.

Kaikilla meillä on oikeus mielipiteeseen, mutta lainsäädännön lähtökohtana on oltava tasa-arvo ja yhdenvertaisuus lain edessä. Kirkkokunnat tekevät omia ratkaisujaan. Nyt me täällä eduskunnassa säädämme maallisia lakeja, ja lain edessä on kaikkien ihmisten oltava yhdenvertaisia.

On hieman surullista, että olemme edelleen tänään keskustelleet täällä jo kerran päätetystä tasa-arvoisesta avioliittolaista, vaikka nyt pääpainona tulisi olla keskustelu siitä, kuinka tämä laki ja liitännäislait laitetaan toimeen. Täällä on tänään puhuttu lapsista ja lapsen oikeuksista. Itse näen, että lapsen etu on rakastavat vanhemmat, ja on hienoa, jos lapsella on kaksi rakastavaa vanhempaa, oli heidän sukupuolensa mikä hyvänsä. Se on enemmän kuin monilla lapsilla on.

Yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeuksien näkökulmasta lainsäädäntö ei kuitenkaan vielä näiden ehdotettujen lainmuutosten jälkeenkään ole kaikilta osin kunnossa. Erityisesti korjaamista kaipaa sukupuolen juridista vahvistamista koskeva lainsäädäntö eli translaki, jonka uudistamista edellisen hallituksen aikana valmisteltiin pitkälle ja asiantuntijaryhmän loppuraportti annettiin toukokuussa.

Translain kokonaisvaltaisempi uudistaminen olisi tarkoituksenmukaista tehdä nyt, kun laki joka tapauksessa avataan tasa-arvoisen avioliittolain edellyttämien muutosten myötä. Translaissa uudistamista kaipaa sukupuolen juridista vahvistamista koskevat vaatimukset, sillä nykyinen lainsäädäntö loukkaa transsukupuolisten ihmisten itsemääräämisoikeutta. Translakia tulee uudistaa niin, että juridisen sukupuolen vahvistaminen tapahtuu ihmisen omalla ilmoituksella sujuvasti ja nopeasti. Juridisen sukupuolen vahvistamisen ehdoksi ei saa asettaa lisääntymiskyvyttömyyttä eikä mitään lääketieteellistä hoitoa, toimenpidettä, diagnoosia tai lausuntoa. Juridisen sukupuolen vahvistaminen ja mahdollinen lääketieteellinen hoito on myös syytä erottaa toisistaan.

Tukea ja kehoituksia translain muutoksille on annettu myös kansainvälisesti, ja monet maat ovat jo korjanneet lainsäädäntönsä näiltä osin. Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous hyväksyi 22.4.2015 päätöslauselman, joka kannustaa jäsenmaita ottamaan juridisen sukupuolen vahvistamiseksi itsemääräämisoikeuteen perustuvan, nopean, läpinäkyvän ja saavutettavan menettelyn sekä poistamaan juridisen sukupuolen vahvistamisesta lääketieteelliset ehdot, kuten lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksen ja mielenterveysdiagnoosin sekä naimattomuusvaatimuksen.

Myös Maailman lääkäriliitto linjasi viime viikolla päättyneessä yleiskokouksessaan, että jokaisella on oikeus määrittää oman sukupuolensa ilman pakkohoitoa tai käyttäytymisen muokkaamiseen tähtäviä toimenpiteitä.

Lainsäädäntöä tulee uudistaa siten, että sukupuolensa vahvistavalta ei enää edellytetä lisääntymiskyvyttömyyttä, psykiatrista diagnoosia, stereotyyppistä sukupuoliroolia tai avio-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

liitosta luopumista. Nyt tehtävä lainmuutos viekin meitä oikeaan suuntaan, sillä nyt edesämme olevassa esityksessä transsukupuolisen sukupuolen vahvistamisesta annetusta laista poistettaisiin edellytys, jonka mukaan sukupuolen vahvistamista pyytävä henkilö ei saa olla avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Suunta on siis oikea, mutta matkaa on vielä.

Toivottavasti nykyinen eduskunta jatkaa työtä yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeuksien edistämiseksi ja säätää tasa-arvoisen avioliittolain edellyttämien muutosten lisäksi myös muut tarvittavat muutokset translakiin samalla, kun laki nyt avataan. Tarvittava valmistelutyö on jo tehty.

Translain epäkohdat saattavat tuntua joistakin pieniltä tai pieniä ihmisjoukkoja koskevilta asioilta, ja jotkut saattavat vähätellä translain ongelmien vakavuutta. Niille, ketä asia koskee, ja heidän läheisilleen kyse on kuitenkin äärimmäisen vakavista epäkohdista. Kyse on heidän itsemääräämisoikeuksistaan ja ihmisoikeuksistaan. Lain pykälillä on suoraa ja välitöntä vaikutusta transihmisten elämään ja hyvinvointiin. En näe mitään syytä sille, miksei lain epäkohtia ryhdyttäisi välittömästi korjaamaan, kun tarvittava valmistelutyö on jo pitkälti tehty ja kun tämä asia ei edes maksa mitään.

Vetoankin, että eduskunta ja hallitus kunnioittavat ihmisen itsemääräämisoikeutta ja ihmisoikeuksia ja ryhtyvät välittömästi valmistelevaan translain laajempaa uudistusta nyt, kun laki on auki. Toivottavasti lakivaliokunta ottaa tämän työssään huomioon.

18.23 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Olen tyytyväinen siihen, että tämä paketti on vihdoinkin tässä. Olen nähnyt tässä salissa monta vaihetta, kun seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen juridista asemaa on yhdenvertaistettu palanen palaselta ja asia asialta, ja nyt otetaan jälleen kerran yksi askel.

Omasta mielestäni tässä laissa on kyse nimenomaan yhdenvertaisuudesta lain edessä, ja siksi se on lakina tärkeä. Avioliitto taas sanana on kompleksinen. Osa meistä mieltää sen juridisena ja osa taas kirkollisena sanana. Ja tästä syntyy oikeastaan tilanteita, joissa me puhumme toistemme ohi. Jos ollaan sitä mieltä, että rekisteröity parisuhde tai pariliitto riittää ja on yhdenvertainen avioliiton kanssa, niin on ristiriitaista kritisoida sitä, että tästä rekisteröidystä parisuhteesta voi ikään kuin liukua avioliittoon. Jos tätä liukumista ja helppoa menettelyä ei saisi olla, niin silloin sanotaan, että pariliitto tai rekisteröity parisuhde ei sitenkään ollut ihan yhdenvertainen, vaan että avioliitto on enemmän lain edessä.

Avioliitto-sanalla on myös symbolinen merkitys. Siksi tasa-arvoinen avioliittolaki on kokonaisuutena tärkeä. Tässä uudistuksessa maallinen valta, nimenomaan maallinen valta, sanoo ääneen, että ne liitot, joissa halutaan sitoutua tiukemmin toiseen ihmiseen sukupuolesta ja seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta, ovat yhtä arvokkaita ja näillä ihmisillä on samat oikeudet ja vastuut toisesta ihmisestä. Tasa-arvossa ja yhdenvertaisuudessa on aina kyse laeista ja asenteista. Ja sen takia tarvitaan tasa-arvotyötä, yhdenvertaisuustyötä, yhä molemmilla rintamilla.

Tässä salissa on puhuttu myös uskonnosta ja rakkaudesta. Ne jätän mielelläni ihmisten yksityiselämän piiriin, mutta sen verran haluan puuttua aiheeseen, että perustuslaki turvaa uskonnonvapauden, mutta maallinen valtamme ja valtiosääntömme lähtee siitä, että valta tulee kansalta, ei Jumalalta, olipa itse kunkin jumala minkälainen tahansa.

Mielestäni kuitenkin tähänkin hyvään lakipakettiin ja kokonaisuuteen jää muutama kauheusvirhe. Isysolettama jää yhä kankeammaksi kuin heteroparisuskunnilla. Samaa sukupuolta olevilla pareilla on tämän lain mukaan oikeus adoptoida yhdessä lapsi, kuten hetero-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

pariskunnilla, ja tämä on hyvä askel eteenpäin. Mutta sitten jos taas vertaamme: hedelmöityshoitoon heteropariskunta pääsee pariskuntana, mutta samaa sukupuolta olevat naiset eivät voi saada hedelmöityshoitoa pariskuntana, ainoastaan itsellisinä naisina. He voivat kuitenkin saada tuossa samassa parisuhteessa näitä hoitoja, mutta he eivät voi saada sitä yhdessä, ja tämä on jotenkin käsittämätöntä. Mielestäni me tässä ikään kuin pistämme päämme pensaaseen: me sallimme tilanteen, joka on elävässä elämässä totta, mutta me emme rohkene kirjoittaa sitä laiksi.

Translaki mielestäni paranee jonkin verran niiltä osin, kun laista poistetaan naimattomuuskielto ja puolison suostumuksen vaade poistuu. Silti toivon, että tuo translain kokonaisuudistus, joka edellisellä vaalikaudella on valmisteltu, tuotaisiin kokonaisuudessaan tähän saliin. Edustaja Sarkkinen puhui mielestäni niistä perusteista ja ongelmakohdista varsin viisaasti ja siksi en enää toista samoja asioita, koska en olisi osannut niitä yhtä hyvin sanoa. Kiitos tästä puheenvuorosta.

Uskonnonvapauden nimissä ja vanhempien tasavertaisuuden nimissä olen iloinen siitä, että jatkossa lapsen uskonnollisesta asemasta päättäminen vaatii molempien vanhempien suostumuksen. Mielestäni se on modernia parisuhdetta, olipa kyse sitten minkälaisista pariskunnista tahansa. Molemmat vanhemmat päättävät yhdessä siitä, mikä lapsen asema tässä tilanteessa on, kun emme ehkä vielä pääse siihen järjestelmään, jossa näistä asioista päätettäisiin vasta aikuisena ja henkilökohtaisesti.

Tässä salissa on myös pohdittu ihmisoikeuden olemusta. Minusta se määritty perustuslain ja ihmisoikeussopimusten mukaan, niihin me olemme sitoutuneet. Oleellista kuitenkin ihmisten elämässä on se, että oikeus tai vapaus ei loukkaa toisen oikeutta tai vapautta. Mitä sitten taas tulee mielipiteen ilmaisun vapauteen, josta siitäkkin on tänään tässä salissa keskusteltu, niin mielestäni mielipiteen ilmaisun vapauteen kuuluu se, että toisella on oikeus ilmaista vastamielipide, ja se taas joskus tässä ilmaisunvapaudessa unohtuu.

Vaikuttavuusarvioista on puhuttu. — Puhemies, kaksi sanaa. — Tämä laki on samanlainen kuin monet muut lait, jotka tähän saliin tulevat. Niistä ei ole tehty hyvin perusteellisia vaikuttavuusarvioita, ja toivon, että tämä vaikuttavuuskritiikki, jota tänään tässä salissa on käytetty, ne samat puheenvuorot käytetään niiden lukuisien lakien kohdalla, joita meille on jo tullut tähän saliin ja joita ikävä kyllä saattaa vielä tulla.

18.29 Leena Meri ps: Arvoisa herra puhemies! Ja kuulijat, jotka täällä ovat asian ympärillä! Itse olen pohtinut — en ole ollut silloin edellisessä käsittelyssä, kun tätä asiaa käsiteltiin — enkä oikein ole alun perinkään ymmärtänyt sitä juridista tarvetta tälle lain muutokselle, koska meillä on samaa sukupuolta olevilla mahdollisuus rekisteröidä parisuhteensa. Täällä eräs edustaja puhui siitä, että avioliitto oli alun perin taloudellinen institutio, ja sehän oli turvattu jo tässä rekisteröidyssä parisuhteessa ja oikeusvaikutukset aviopuolisoilla oli turvattu rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain perusteella.

Minä itse ajattelen asioista niin, että politiikkaa ja uskontoa ei pitäisi kauhean vahvasti sekoittaa, mutta minä ymmärrän monien ihmisten vakaumusta ja huolta erityisesti lasten oikeuksista isään ja äitiin sekä miehen ja naisen malliin. Täällä edustaja Huhtasaari otti esille oleellisen asian: lapsen oikeus isään ja äitiin eikä niinkään vanhempien oikeus saada itsellensä lapsi. Minä olen itse jäänyt lapsettomaksi ja hyväksyn sen, ei minulla ole mitään sen suurempaa oikeutta saada lapsia kuin kenelläkään muulla. Tämä nyt tässä kuriositeettina.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Meidän pitää kuitenkin hyväksyä tässä yhteiskunnassa semmoisia asioita, että erityisesti monet ikäihmiset ovat olleet minuun ennen vaaleja ja vaalien jälkeenkin yhteydessä siitä, että mitä minä tästä asiasta ajattelen ja ymmärränkö minä sitä, että he kokevat erityisesti nämä lapsen asemaa koskevat muutokset arveluttavina. Siksi minä olenkin sitä mieltä, että meidän pitäisi tehdä tämä vaikutusarviointi erityisesti meidän lasten kannalta. Jotenkin nyt viimeaikaisessa keskustelussa on huomannut sen, että ei ole kauhean hyvää ja muodikasta olla perinteisten arvojen kannalla.

Täällä — vielä palaan tähän maistraatin roolin tässä laissa — Östman ja Essayah tuossa yksi päivä ottivat esille tosiaan sen, että uskonnolliset yhdyskunnat saattavat kieltäytyä vihkimästä. Se on tosiasia, että maistraatteihin silloin tulee enempi ruuhkaa, ja resursseja tulisi olla riittävästi. Tuossa aiemmin jo totesinkin, että olen itse toiminut vuosia siviilivihkijänä ja rekisteröinyt satoja pareja ja samaa sukupuolta olevia henkilöitä, ja tiedän, että siinä on aika paljon työmäärää, erityisesti esteiden tutkinnassa ja myös ulkomaalaisten parien esteiden tutkinnassa. Tämä tehdään täysin maksutta virkamiestyönä, eli tähän pitäisi oikeasti puuttua — tiedän, että siellä maistraatissa on hyvin laaja kannatus tälle asialle, mutta poliittinen tahto on puuttunut — tätä on tuotu usein maistraatin toimesta ministeriön tietoon. Kyllä kirkkokin ottaa kirkollisveroa — joskus on sanottu, että miksei voitaisi ottaa maksu avioliittoon vihkimisestä. Maksamme me joka kerta, kun haemme niin sanotun vanhan virkatodistuksenkin, muistaakseni se on 4,50, eikä sitä kukaan ole kyseenalaistanut. Ymmärrämme sen, että viranomaiselle aiheutuu kuluja.

Sitten yksi, mikä tässä nyt minua jäi vähän häiritsemään parisuhteen rekisteröinnistä luopumisessa, on se, että tähän jää nyt osittain voimaan, eli tässä kumotaan vain nämä perustamista koskevat säännökset. Tähän jää nyt kaksi järjestelmää päällekkäin niiden osalta, jotka ovat jo rekisteröineet parisuhteensa. Elikkä jatkossa näiden kahden järjestelmän kanssa joudutaan pelaamaan.

Sitten minä mieltäisin sitä yhdenvertaisuutta myöskin toiselta kannalta — tämä nyt oli tämmöinen ajatus, mikä minulle eilen illalla syntyi: Nyt on sitten tilanne, että meillä on samaa sukupuolta olevia ihmisiä, jotka saavat valita sen, kuten täällä sanotaan, jos he eivät esimerkiksi periaatteellisista syistä halua avioitua. Elikkä nyt heillä on tämmöinen valinnanvapaus, eli että he ovat tämmöisessä rekisteröidyssä ns. siviilisuhteessa tai sitten he ovat avioliitossa, ja sitten miehet ja naiset ovat avioliitossa. Tässä on jotain outoa logiikkaa, ja vuosikymmenien saatossa näiden kahden lain soveltaminen voi muodostua ongelmaksi.

Tosiaan omana henkilökohtaisena mielipiteenä sanoisin, että en tätä lakipakettia voi hyväksyä erityisesti lasten adoptoinnin osalta. Näihin translakiasioihin ja näihin — ymmärrän hyvin heidän tarpeensa — en lähde kommentoimaan. Mutta ilman tätä lapsiin kohdistuvaa vaikutusarviointia en uskalla lähteä tätä hyväksymään. — Kiitos.

18.34 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Lähetekeskustelussa on avioliittolain muutoksen edellyttämien liitännäislakien käsittely, ja aivan heti alkuun haluan kiittää ministeriä ja hallitusta siitä, että nämä liitännäislait tulevat nyt käsittelyyn.

Tasa-arvoista avioliittolakia puoltaa se, että byrokratia vähenee ja näin syntyy säästöjä. Kaikki avioparit olisivat oikeudellisesti samalla viivalla kaikissa tilanteissa. Kunkin parin oikeudellinen asema Suomessa olisi selkeästi ja yhdenmukaisesti määritelty. Byrokratia vähenisi merkittävästi, kun tarve erotella ihmisiä rekisteröityihin puolisoihin ja aviopareihin poistuisi. Sama sukunimi ilman erillistä hakemusta auttaa tällä hetkellä yhdessä eläviä

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

ihmisiä. Parisuhteensa rekisteröivä pari joutuu tällä hetkellä anomaan erikseen maistraatilta samaa sukunimeä ja maksamaan siitä hallinnollisen maksun. Tämä vie aikaa ja resursseja aivan turhaan. Kaikilla parisuhteensa virallistavilla pareilla olisi näin yhtäläinen oikeus yhteiseen sukunimeen ilman turhaa byrokratiaa ja rahanmenoa.

Tasa-arvoisen avioliittolain myötä ihmisille tulee oikeus tulla harkituiksi adoptiovanhemmiksi yhdessä, ei yksi kerrallaan. Henkilöillä ei ole enää seksuaalisen suuntautumisen esiin tuomisen pakkoa. Tällä hetkellä väestörekisteristä, erilaisista henkilörekistereistä ja muista vastaavista rekistereistä voidaan poistaa rekisteröidyn parisuhteen kategoria. Seksuaalivähemmistöjen edustajien ei tarvitse jatkossa epäsuorasti tuoda esille seksuaalista suuntautumistaan siviilisäätystä käyttäessään.

Laki tuo turvaa sateenkaariperheiden lapsille. Tuhannet suomalaiset lapset elävät sateenkaariperheissä. Tutkimusten mukaan näiden perheiden suurimpia haasteita on ympäröivän yhteiskunnan asennoituminen. Tasa-arvoinen avioliittolaki antaisi näille lapsille, heidän vanhemmilleen ja heidän lähiympäristölleen selkeän viestin siitä, että heidän perheensä on yhtä arvokas ja yhtä hyvä kuin muutkin perheet.

Laki ei tarkoita perinteisen avioliittoinstituution kyseenalaistamista. Avioliittolaki astui Suomessa voimaan 1929, ja sen jälkeen sitä on muutettu useaan kertaan. Avioliittolaki on mukautunut yhteiskunnan tarpeisiin aiemminkin kuten mikä tahansa muukin laki. Suomi on vielä toistaiseksi ainut Pohjoismaa, jossa samaa sukupuolta olevat ihmiset eivät voi mennä naimisiin.

Suomen perustuslain sisältämän yhdenvertaisuussäännöksen mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen mukaan kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvotaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä. Ihmisoikeusjärjestöt ovat ilmaisseet kantanaan esimerkiksi ongelmaksi, että isyyslain mukaiseen isysolettamaan ei vielä tule muutosta tai vastaavaa konseptia samaa sukupuolta oleville pareille. Samaa sukupuolta olevat parit asetetaan siis eriarvoiseen asemaan vanhemmuutta koskevan lainsäädännön osalta. Tähän tarvitaan selkeästi tulevassa myös muutosta.

Täällä päivän keskustelussa tuli esille edustaja Oinosen osalta evankelisluterilainen kirkko ja sen jäsenyys. Edustaja Oinonen kertoi tuossa puheenvuorossaan, että moni kirkon jäsen on eronnut sen jälkeen, kun piispat ovat puoltaneet tätä tasa-arvoista avioliittolakia tai kannattaneet sitä omana näkemyksenään. Täytyy muistaa, että myös toisinpäin tätä liikehdintää tapahtui. Osa kirkon jäsenistä erosi sen vuoksi, että tuli hyvin voimakkaita kielteisiä kantoja tasa-arvoista avioliittolakia vastaan. Jokaisella kirkon jäsenellä, jokaisella seurakunnan jäsenellä, on oikeus itse tehdä päätökset siitä omien vakaumustensa pohjalta, mihin haluaa kuulua ja mihin ei halua kuulua, eikä ole meidän tehtävämme tässä salissa sitä sen enempää käsitellä.

Pitää muistaa se, että evankelisluterilaisessa kirkossa, jäsenistössä, on paljon myöskin niitä ihmisiä, jotka kannattavat tasa-arvoista avioliittolakia. Tämä seurakunnan jäsenyys ei sulje sitä mahdollisuutta keneltäkään.

Edustaja Oinonen totesi, että viime hallituskaudella kului vuosi tämän tasa-arvoisen avioliittolain keskusteluun. Ehkä näin tapahtui opposition ja erityisesti edustaja Oinosen osalta, mutta kyllä tuon vuoden aikana aika monia lakeja eteenpäin vietiin, vaikka tuntui,

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

että päätöksentekoa haluttiin ehkä harhaan johtaa luoden sitä mielikuvaa, että tämä olisi ainut asia, joka eduskunnalle olisi viime kaudella ollut tärkeä tai käsittelyssä.

18.41 Jyrki Kasvi vihr: Arvoisa puhemies! On ilo ja kunnia saada olla mukana, kun Suomi lopulta ottaa paikkansa sivistysmaiden joukossa, maana, joka perustuu tasa-arvolle, ihmisarvolle ja ihmisoikeuksille eikä muinaisten kirjoitusten hyvin valikoivalle ja tarkoitus-hakuiselle tulkinnalle.

Edustajat Niikko, Oinonen, Östman ja kumppanit, oletteko te tosiaankin lukeneet Raamattuanne vain omaa ennakkokäsitystänne tukevista kohdista ja unohtaneet kaikki muut jakeet? Raamatun käsitys avioliitosta, parisuhteesta ja kahden ihmisen rakkaudesta on vähintäänkin moninainen ja hyvin ristiriitainen.

Mutta me emme ole täällä tänään keskustelemassa raamatunselityksestä, vaan Suomen lainsäädännöstä ja suomalaisten asemasta lain edessä — kaikkien suomalaisten. On sääli, ettei Suomi tällä kertaa ollut tasa-arvon edelläkävijä, mutta parempi myöhään kuin ei silloinkaan.

Se minua vain surettaa, ettei minulle hyvin läheinen, jo edesmennyt sukulaismies, joka usein hoiti minua, kun olin pikkupoika, saanut nähdä tätä päivää, olla täysivaltainen suomen kansalainen ja mennä naimisiin rakastamansa ihmisen kanssa.

Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu arvoista, aivan kuin konservatiiviset arvot olisivat oikeita arvoja. Edustaja Tanus, myös suvaitsevaisuus ja vapaamielisyys ovat arvoja, oikeita arvoja. Suvaitsevaisuus ei ole arvottomuutta, vaan vahva arvoperusta, jolle esimerkiksi minä olen rakentanut oman elämäni, periaate, jonka edistämiseksi minä teen työtä, sillä haluan Suomen olevan hyvä paikka elää meille kaikille.

Arvoisa puhemies! Raamatun lisäksi täällä on puhuttu lapsista, mikä on ihan ymmärrettävää. Liittyhän avioliittolaki muun muassa isyyslakiin ja adoptiolakiin. Täälläkin on kuultu monta kertaa väite, että lapsi tarvitsee kasvattajikseen miehen ja naisen tai hänen kehityksestään jää puuttumaan jotain, että hänestä tulee jotenkin erilainen. Kyseinen väite on kuitenkin väärä. Coloradon yliopiston tutkijat kävivät läpi 19 000 vanhempien sukupuolen vaikutuksia arvioinnutta tutkimusta ja artikkelia ja päätyivät yksiselitteiseen lopputulokseen: vanhempien sukupuolilla tai yksinhuoltajuudella ei ole vaikutusta lasten käyttäytymiseen, psykologisiin ominaisuuksiin tai koulumenestykseen. 19 000 tutkimusta — siinä teille vaikutusarviot.

Tutkijoiden kanssa saa toki olla eri mieltä, ja tiedän monen täällä myös olevan tai ainakin lukevan tutkimuksia valikoivasti. Mutta siinä on olemassa se huomattava riski, että voi olla väärässä. Tosiasiat eivät ole mielipidekysymyksiä, ihmisoikeudet eivät ole mielipidekysymyksiä.

18.45 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Viime kaudella eduskunta hyväksyi tasa-arvoisen avioliittolain, ja on kunnia olla tässä antamassa tukensa tälle lain voimaansaattamiselle. Viime kaudella laki tuli historiallisesti hyväksytyksi ensimmäisenä kansalaisaloitteena Suomessa. Tämän kansanliikkeen voimasta kertoo hyvin se, että tasa-arvoista avioliittoa vaatinut kansalaisaloite sai jo ensimmäisenä päivänään yli 100 000 allekirjoitusta. Tämä osoittaa hyvin sen, että tällä päätöksellä on vahva Suomen kansan tahto ja teko on yksi Suomen historian merkittävimmistä demokraattisista voimannäytteistä.

Olen iloinen siitä, että näillä lainmuutoksilla otamme merkittävän ja edistyksellisen askeleen kohti yhdenvertaisempaa ja tasa-arvoisempaa Suomea. Lakia on puolustettu täällä-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

kin oikeutetusti tasa-arvon ja ihmisoikeuksien näkökulmasta, mutta tällä lailla ja näillä uudistuksilla on myös paljon suurempi ja periaatteellisempi merkitys koko yhteiskunnallemme ja sen kulmakiville. "Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella." Näin sanoo siis perustuslakimme. Mielestäni siksi hyväksymällä nämä hallituksen esittämät lakimuutokset ja pitämällä voimassa edellisen eduskunnan päätöksen tasa-arvoisesta avioliittolaista noudattaa ja vahvistaa se Suomen perustuslakia yhä paremmin. Lisäksi tämä lisää kansakuntamme yhdenvertaisuutta ja ihmisten onnellisuutta, sekä täälläkin moniin uudistuksiin kielteisesti suhtautuvien olisi syytä muistaa, että nämä kirjaukset eivät ole keneltäkään pois, päinvastoin.

Haluan kiittää vielä kaikkia ihmisiä, jotka ovat tehneet rohkeasti työtä ensinnäkin tämän kansalaisaloitteen eteen mutta laajemminkin ihmisoikeuksien ja oikeudenmukaisuuden puolesta yhteiskunnassamme. Tässä työssä haluan olla myös itse mukana. Nämä avioliittolain muutoksen kirjaukset osoittavat sen, että tämä työ ihmisoikeuksien puolesta tuottaa myös tulosta, ja onneksi niin. Mutta tämäkin keskustelu on tänään osoittanut, että se työ ei ole aina helppoa ja se vaatii myös rohkeutta. Siksi haluan lopuksi vielä kiittää teitä rohkeita ihmisiä, ihmisoikeuksien puolustajia: kiitos.

18.48 Sari Tanus kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kasville täytyy ensin sanoa, että jos Raamattua siteerataan, sitä perinteistä, niin siellä on kyllä miehen ja naisen välinen avioliitto se, mitä peräänkuulutetaan. Sitten nykyisin on kyllä saatavissa jo niin sanottu sukupuolineutraali Raamattu, jossa kaikki tarvittavat jakeet on muutettu sillä tavalla, että se ei olisi ristiriidassa näiden nykyisten filosofioiden kanssa.

Edustaja Kasvi puhui myös suvaitsevaisuudesta. Sitten hän varmasti suvaitsee myös meitä eri tavalla ajattelevia, ja samoin olen kyllä samaa mieltä, että — 19 000 tutkimusta — tutkimuksia voidaan tulkita hyvin monella tapaa, ja monia tuhansia, kymmeniätuhansia tutkimuslähteitä on myös sellaisia, jotka kertovat aivan toista vaikutuksista lapsiin.

Mutta se varsinainen syy, minkä takia pyysin tätä puheenvuoroa, oli tähän translakiin kannan ottaminen. Olen ollut transihmisten ja myös nuorten kanssa tekemisissä ammattini puolesta ja muutoinkin, ja aina ollaan puhuttu, itse asiassa näihin päiviin asti, että ihminen on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen, ja haluaisin itse jatkaa, että myös hengellinen kokonaisuus. Joka tapauksessa jokainen ihminen on tällainen kokonaisuus, ja nyt sitten halutaan ykskaks irrottaa siitä tällainen juridinen osa.

Minä olen erityisen huolissani meidän nuorista, jotka hyvin helposti seuraavat valtavirtauksia ja kuuntelevat tuntemuksiaan. Kun näitä nuoria katselee, niin monella ei ole oikein selvää, mitä ollaan tänään, mitä ollaan huomenna ja minkä tahdin mukaan marssitaan. Minusta on erittäin vaarallista lähteä sille tielle, että ihmisestä eroteltaisiin ikään kuin juridinen osa ja sitten olisi fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa erikseen. Sen lisäksi itse (Puhemies koputtaa) lääkärinä tiedän, että esimerkiksi aivot kehittyvät vielä 24:ään, jopa 25 vuoteen asti, ja jos ajatellaan, että pelkkien ikään kuin (Puhemies koputtaa) tuntemusten perusteella ruvetaan määrittelemään, niin ajattelen kyllä, että helposti mennään ojasta allikkoon.

Sitten haluaisin myös mainita tämän, että naimattomuusvaatimusta poistettaisiin, avioliitossa voisi olla vaikka sukupuolenvaihdon tekisikin. Minusta tämä taas osoittaa sitä, millä tavalla avioliiton arvostusta katsotaan, eli että aviopuoliso voisi muuttua, tehdä

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

vaihdoksen ja olla ikään kuin toinen sen jälkeen, kun sukupuolenvaihdos on tehty. Minusta tietty loogisuus, tietty järjestelmällisyys (Puhemies koputtaa) meidän yhteiskunnassa pitää säilyä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jos edustaja haluaa jatkaa, pyydän häntä siirtymään tänne puhujapöytäntöön.

18.51 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puheenjohtaja! Täällä edustaja Filatov sanoi, että avioliitto-sana on kompleksinen. Sitä on ehkä hieman vaikea ymmärtää, koska se on yksi vanhimpia käsitteitä ja sen merkitys on täysin selvä, mitä sillä tarkoitetaan. Se ei ihan minulle avautunut, mitä hän tällä tarkoitti.

Sitten mitä tulee lainsäädäntöön, niin meillä on paljon erityislainsäädäntöä, joka huomioi ihmisen tilan, tilanteet ja aseman erityistilanteessa. Otetaan vaikka vammaislaki esimerkiksi. Meillä on niin sanottu yleislaki ja erityislaki, jotka kuuluvat tällaiseen perusoikeusnormihierarkian käsitteistöön.

Arvoisa puheenjohtaja! Avioliittolaki on erityislaki, se huomioi tietyn ihmissuhteen erityisyyden ja ainutlaatuisuuden. Sen tähden sillä, että se muutetaan, on myös erittäin pitkälle meneviä vaikutuksia, ja näistä vaikutuksista me emme ole olleet valmiita ottamaan selvää, koska kun tämä päätös täällä tehtiin — kuitenkin aika niukalla enemmistöllä, istuin lehtereillä silloin seuraamassa sitä äänestystä — niin se tehtiin hyvin paljon tunteen pohjalta, ei perustuen siihen, mitä ne tosiasiat siellä taustalla olivat.

Arvoisa puheenjohtaja! Se on kuitenkin nyt voimassa oleva. Niin kuin ministeri Lindström sanoi, tällä mennään, ja oikeusministeriö toimii sen mukaan, mitä on säädetty. Mutta vielä korostan sitä, että kaikki eduskunnat omana aikanaan, omalla istuntokaudellaan muuttavat edellisten eduskuntien lakeja. Se on täysin normaalia, eikä siitä pidä ketään syyttää tai tuomita.

18.53 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Olen aika hämmästyneenä seurannut tätä keskustelua tästä hallituksen esityksestä. Mielestäni tähän paljon puhuttuun lähimmäisenrakkauteen ja kristinuskoon kuuluu se, että rakastetaan lähimmäistä ja sillä sipuli. Mielestäni avioliitto kuuluu selkeästi miehen ja naisen väliseksi liitoksi. Sellaiseksi se aikanaan on luotu, ja sellaisena se mielestäni tulee pitää.

Mitä tulee tähän samaa sukupuolta olevien vihkimiseen liittoon, niin nykyisen lainsäädännön mukaan tämä parisuhde on virallisesti lainmukainen, se on rekisteröitävissä ja se on saanut näin ollen lainsuojan Suomessa. Se, että avioliitto on aikanaan tällaiseksi luotu, miehen ja naisen väliseksi liitoksi, on mielestäni pyhä asia ja sitä tulee kunnioittaa.

En moiti ketään niitä henkilöitä, jotka ovat tässäkin salissa kovia puheenvuoroja käyttäneet. Ymmärrän heitä. Mutta toivoisin, että keskustelu olisi tässä asiassa hieman sivistyneempää, ettemme syyttelisi toisia. Tämä on vakaumuskytymys. Minulla se on myös sitä. Koko länsimainen sivistyshän perustuu kristinuskoon, se on kylmä tosiasia. Totta kai kristinuskon piikkiin on tehty paljon pahaakin tässä maailmassa, mutta itse se sana, mitä varten se on tehty, on hyvä ja läpeensä hyvä. Se on tätä maailmaa pitänyt pystyssä jo pitkään, ja siksi olen vähän hämmästynyt tästä keskustelun tasosta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä, mitä tulee lasten adoptio-oikeuteen ja sen muuttamiseen, mielestäni lapsella pitää olla aidosti mahdollisuus isään ja äitiin. Se on semmoinen rikkomaton oikeus, jota minä en kyllä lähtisi rikkomaan. Kunnioitan sitä toistakin mielipi-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

dettä, mutta maailma on kuitenkin sellainen paikka, että jokaisella ihmisellä myöhemmin jossakin iässä tulee se isän ja äidin identiteettiasia eteen. Sille, että tämä maailma on mennyt tällaiseksi, minä en heikoilla voimillani mitään mahda. Mutta todellakin toivon, että kunnioitettaisiin tätä vanhaa hyvää perinnettä, joka kristinuskoon perustuu.

Omalta osaltani en hyväksy tätä lakia ja tulen sitä vastaan äänestämään. Mutta en tuomitse niitäkään, jotka tätä kannattavat, koska kristityn asia ei ole ruveta tuomariksi.

18.55 Tapani Tölli kesk: Arvoisa puhemies! On hyvin tärkeää, että tällaisesta paljon mielipiteitä nostattavasta asiasta käytävä keskustelu on asiallista ja kunnioitamme keskustelussa toistemme näkemyksiä ja kuuntelemme mielipiteitä. Kiinnitän tässä keskustelussa huomiota kahteen asiaan.

Kun tässä yhteydessä erityisen voimakkaasti korostetaan tasa-arvoa ja tasavertaisuutta, niin kun tämä lakihan hyväksyttiin jo viime valtiopäivillä, niin huolimatta siitä, että se hyväksyttiin, se perusero, joka on miehen ja naisen avioliiton ja samaa sukupuolta olevan parisuhteen välillä, säilyy eduskunnan päätöksestä huolimatta. Siinä meidän toimivaltuutemme loppuvat.

Toinen asia, johon haluan kiinnittää huomiota, on lapsen oikeudet. Niistä me paljon puhumme. Kun me puhumme lapsen oikeudesta, verrataan isään ja äitiin, ja suhteessa aikuisten oikeuksista, niin meidän aina tulisi tarkastella ensisijaisesti sitä heikomman näkökulmasta eli lapsen näkökulmasta, jonka oikeus on vahvempi.

18.57 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puheenjohtaja! Vielä yksi näkökulma, nämä seuraukset, joita tällä lailla tulee olemaan. Yksi on, kun aika hyvin tunnen tätä kristillistä kenttää: Kuitenkin suomalaisista vielä 78 prosenttia kuuluu johonkin kristilliseen yhteisöön, ja tiedän, että siellä sisällä tällä hetkellä kulkeva keskustelu on sen suuntainen, että jos tässä nyt halutaan eriyttää, ikään kuin sanotaan, että tehkööt kristilliset yhteisöt, mitä lystäävät, ja me täällä teemme, mitä lystäämme, niin sitten nämä yhteisöt tulevat tekemään, mitä lystäävät, ja he sanoutuvat irti tästä pitkästä traditiosta, jossa he ovat kantaneet vastuun siitä, että avioliittoja ja parisuhteita solmitaan sellaisella tavalla, että sillä on tietty institutionaalinen merkitys. He tulevat sitten kyllä vetämään omat johtopäätöksensä. Siinä on kyllä valtiovallalla ihmettelemistä, mistä ne rahat kaivetaan näihin moniin asioihin, joita tälläkin saralla tehdään.

Sitten vielä, arvoisa puheenjohtaja, edustaja Kasville: Jos edustaja Kasvi kaipaa teologista keskustelua Raamatusta, minulla on 18 Raamattua ja mielelläni keskustelen hänen kanssaan. Niitä on ihan joka lähtöön, erivärisiä, -kokoisia ja eri kielillä. Mielelläni jatkan tätä keskustelua. Syödään vaikka berliininmunkki, minä tarjoan sen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi esitutkintalain muuttamisesta ja eräiksi siihen liit- tyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 66/2015 vp

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

18.59 Oikeus- ja työministeri Jari Lindström (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen esityksellä esitutkintalain muuttamisesta pannaan täytäntöön uhridirektiivi pois lukien uhrien tukipalvelua koskevat artikkelit. Uhridirektiivi sisältää uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset, joita on noudatettava koko EU:n alueella.

Hallitusohjelman mukaan hallitus parantaa rikoksen uhrin asemaa rikosprosessissa lainsäädäntöä kehittämällä. Esitutkintaviranomaisen velvollisuutta antaa asianomistajalle tietoa hänen oikeuksistaan laajennettaisiin. Esitutkintaviranomaisen olisi annettava asianomistajalle tietoa muun muassa mahdollisuudesta saada tukea ja suojelua. Asianomistajasta tehtäisiin jatkossa esitutkinnan aikana yksilöllinen arviointi, jossa selvitetään, tarvitaanko asianomistajan suojelemiseksi erityistoimenpiteitä asiaa esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä käsiteltäessä.

Säännöksiä asianomistajan oikeudesta saada ilmoitus vangin tai tutkintavangin vapautumisesta tarkistettaisiin. Esityksen mukaan asianomistajalla olisi halutessaan oikeus saada ilmoitus vangin tai tutkintavangin vapautumisesta. Uudet säännökset koskisivat laissa erikseen lueteltuja henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuvia rikoksia ja seksuaalirikoksia, joissa ilmoittamista voidaan pitää rikoksen luonne ja vakavuus huomioon ottaen perusteltuna.

Asianomistajan oikeutta asiankirjan käännöksiin laajennettaisiin. Jatkossa asianomistajalla olisi oikeus saada pyynnöstään käänнос muun muassa esitutkinnan lopettamisesta tai syyttämättä jättämistä koskevasta päätöksestä.

Arvoisa puhemies, tässä lyhyesti.

19.01 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Huomasin, että tästä esittelystä ministeri Lindström näytti nauttivan enemmän kuin tuosta edellisestä, ja minäkin tervehdin tätä lakiesitystä kyllä hyvällä.

Aika usein tässä salissa kuulee keskusteluja, kun ollaan huolissaan vankien kohtelusta taikka vankien tilanteesta, mutta harvemmin niitä puheenvuoroja, joissa kannetaan huolta rikoksen uhreista. Tässä lakiesityksessä laitetaan täytäntöön rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskeva direktiivi, ja pidän erittäin myönteisenä sitä, että säännöksiin tulee velvoite vapautumisesta ilmoittamisesta. Silloin, kun kyse on henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuneesta rikoksesta tai seksuaalirikoksesta, asianomistajalla olisi halutessaan oikeus saada tieto, ilmoitus, vangin tai tutkintavangin vapauttamisesta ja tiettyin edellytyksin muusta vankilasta poistumisesta. Tässä esityksessä todetaan kuitenkin, että edellytyksenä on lisäksi se, että ilmoittamisesta ei arvioitaisi aiheutuvan kuitenkaan vaaraa myöskään vapautuvalle vangille tai tutkintavangille, hänen hengelleen tai terveydelleen. Se on varmasti aivan perusteltua.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Uhrin kannalta on tärkeää, että myös oikeudenkäynnit olisivat inhimillisiä ja sellaisia, että ne toimisivat hyvällä tavalla taikka eivät ainakaan repisi näitä rikostapauksia uudelleen auki. Erityisesti väkivalta- ja seksuaalirikosten uhrien kohdalla ja lapsien kohdalla toivon, että tehtäisiin entistä enempi työtä sen hyväksi, että oikeudenkäynnit olisivat nopeamman aikataululla tuosta tapauksesta ja niissä olisi mahdollisuus saada riittävä tuki ja myös oikeus toimia niin, että ei joutuisi kohtaamaan rikoksen tekijää.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on paljon kohtia, joissa muun muassa tuodaan esille myös uhrin oikeus suojeluun rikostutkinnan aikana. Ja täällä todetaan, että rikostutkinnan aikana uhrin kuulustelut on suoritettava ilman aiheetonta viivytystä, ja toisessa alakohdassa, että rikostutkinnan aikana uhrin kuulustelujen lukumäärä on pidettävä mahdollisimman pienenä ja rikostutkinnan aikana uhrin mukana pitää voida olla oikeudellinen edustaja tai hänen itsensä valitsema henkilö. Nämä ovat tärkeitä asioita ja erityisesti lapsiuhrien kohdalla poikkeuksellisen tärkeitä.

Mutta se kohta, jonka takia erityisesti halusin puheenvuoron käyttää, on tämä ilmoitus asianomistajan oikeudesta saada ilmoitus vapauttamisesta. Tämä lista on pitkä, ja yhteen kohtaan täällä kiinnitin itse huomion. Momentin mukaan esitutkintaviranomaisen olisi ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava asianomistajalle oikeudesta saada ilmoitus vangin tai tutkintavangin vapauttamisesta ja vankilasta ja niin edespäin. Ja jäin itse miettimään, että eikö tämä pitäisi olla mieluumminkin siinä muodossa, että tuon ilmoituksen pitää olla perille mennyt ennen kuin rikollinen, vanki, vapautetaan. Eli tämä jättää pienen mahdollisuuden sille, että ilman aiheetonta viivytystä voisi syntyä tilanne, että vanki, rikollinen, vapautuu ja tieto ei ole vielä uhrille mennyt, ja tämä saattaa joissain tilanteissa aiheuttaa vaaratilanteita.

19.05 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Voin yhtyä tuohon Heinosen puheeseen monelta kohdin. Haluan kuitenkin tuoda ihan muutaman seikan tuohon, mihin itse kiinnitin huomiota, seksuaalirikoksissa tästä ilmoituksesta asianomistajille. Täällä perusteluissa todetaan, että Rikosseuraamuslaitos tai poliisi, riippuen tilanteesta, arvioi sen vangin tai tutkintavangin turvallisuuden ja sen, jos se edellyttää, että ilmoitusta ei anneta. Toivoisin, että vähän pohdittaisiin sitten jatkotyöskentelyssä, minkälaisia edellytyksiä siinä on ja että siihen ei mennä sitten liian kevyesti, ettei siitä tule äkkiä pääsäntö — siinä kun ei ole mitään muutoksenhakuoikeutta, ilmeisesti kantelumahdollisuus ja näin — ja että se ei tee tätä tyhjäksi.

Minusta tämä on erittäin hienoa, tämä on hallitusohjelman mukaista, että vihdoinkin me parannamme asianomistajan asemaa. Olen samaa mieltä kuin edustaja Heinonen, että aivan oikeutetusti oikeusvaltiossa edellytetään, että syytetyn asema on turvattu ja hänellä on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Mutta usein on unohtunut nimenomaan tämä asianomistajan asema. Olen lukuisissa oikeudenkäynneissä ollut avustajana, myös siellä tuomarin paikalla, ja katsonut joskus säälien asianomistajaa, hänellä ei ole tukihenkilöä eikä mitään — siellä syytetyn avustaja pommittaa kyllä täysillä — eikä ole ketään ihmistä. Se on ollut tosi ahdistavaa.

Mikä on minusta erittäin hienoa, on se, että samaa sukupuolta oleva henkilö kuulustelelee seksuaalirikoksissa. Tämä olisi ehkä yksi semmoinen asia, mihin voisi kiinnittää huomiota oikeusapulaissa, että seksuaalirikoksissa olisi oikeus saada samaa sukupuolta oleva puolustaja, koska monesti sieltä voi tulla esimerkiksi mies — olen ollut määräämässä tällaisia puolustajia ja hakemassa niitä, ja silloin on ollut tilanne se, että joku nainen tai tyttö on sa-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

nonut, että hän ei olisi millään halunnut miestä puolustajakseen, että hänellä ei ole luottamuksellinen suhde. Tällaisia voisi mieltä muuallakin lainsäädännössä näiden seksuaalirikosten osalta. Kiitän, tämä on erittäin hyvä lakiuudistus.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

5. Lepäämään hyväksytty lakiehdotus laiksi Suomen perustuslain 25 §:n muuttamisesta (HE 55/2014 vp)

Lepäämään hyväksytty lakiehdotus LJL 1/2015 vp
Valiokunnan mietintö PeVM 4/2015 vp

Yksi käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Yhden käsittelyn asiana esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 4/2015 vp. Lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä asiiasällöltään muuttamattomana päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä, tai hylätä. Valiokunta ehdottaa, että lakiehdotus hylätään.

Keskustelu

19.08 **Annika Lapintie vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on nyt lepäämässä oleva ehdotus, jonka edellinen eduskunta on vuoden 2014 valtiopäivillä päättänyt hyväksyä Suomen perustuslain 25 §:n muuttamisen osalta jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeisiin valtiopäiviin. Tämän lakiehdotuksen mukaan maajaettaisiin eduskuntavaaleja varten Suomen kansalaisten lukumäärän perusteella vähintään yhdeksään ja enintään kahteentoista vaalipiiriin. Perustuslaissa säädetyn vaalipiirien enimmäis- ja vähimmäismäärän tarkoituksena on turvata vaalien poliittista suhteellisuutta ja alueellista edustavuutta. Lisäksi säännöksellä pyritään varmistamaan, että uudistuksia, jotka tosiasiallisesti muuttavat merkittävästi vaalijärjestelmää, ei tehdä yksittäisen eduskuntaenemmistön ja hallituskoalition voimin. Nyt lepäämässä olevan muutosesityksen seurauksena vaalipiirien nykyinen vähimmäismäärä muuttuisi enimmäismääräksi ja tavallisella lailla päätettävissä oleva vaihteluväli pieneneisi puoleen nykyisestä. Perustuslakivaliokunta vuoden 2014 valtiopäivillä esitti kyseistä muutosta hyväksyttäväksi, ja silloin mietintöön sisältyi kaksi vastalauseita. Eduskunnan täysistunnossa kyseinen muutosehdotus hyväksyttiin toisessa käsittelyssä äänin 117 puolesta ja 72 vastaan. Kyseisen hallituksen esityksen valmistelussa oikeusministeriön asettama parlamentaarinen työryhmä teki työtä, ja työryhmän ehdotukseen sisältyi kolme eriävää mielipidettä.

Valiokunta on asian käsittelyssä halunnut painottaa perustuslain suhteellista pysyvyyttä ja siihen liittyvää pidättyvää suhtautumista perustuslain muutoksiin. Valiokunta korostaa, että perustuslain muutokset tulee valmistella huolellisesti ja laajan yhteisymmärryksen pohjalta. Aikaisemmin valiokunta on todennut muun muassa seuraavaa: "Perustuslain muutoshankkeisiin ei pidä ryhtyä päivänpoliittisten tilannenäkymien perusteella eikä muutoinkaan niin, että hankkeet olisivat omiaan heikentämään valtiosäännön perusratkaisujen

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

vakautta tai perustuslain asemaa valtio- ja oikeusjärjestyksen perustana. On toisaalta pidettävä huolta siitä, että perustuslaki antaa oikean kuvan valtiollisen vallankäytön järjestelmästä ja yksilön oikeusaseman perusteista. Perustuslain mahdollisia muutostarpeita tulee arvioida huolellisesti ja välttämättömiksi arvioidut muutokset tehdä perusteellisen valmistelun sekä siihen liittyvän laajapohjaisen keskustelun ja yhteisymmärryksen pohjalta. Valiokunta toteaa, että vaalipiirien määrän muuttaminen ei ole ainoa mahdollinen tapa parantaa vaalien suhteellisuutta. Vaalipiirien määrää sääntelevän perustuslain säännöksen muuttaminen nyt lakiehdotuksessa ehdotetulla tavalla voisi rajoittaa vaihtoehtojen pohdintaa pyrittäessä löytämään ratkaisuja, joilla vaalijärjestelmäämme kehitettäisiin sekä suhteellisuutta että alueellista edustavuutta tasapainoisesti toteuttavaan suuntaan."

Näillä perusteilla ja ottaen huomioon käsiteltävänä olevan perustuslain muutosehdotuksen mahdolliset vaikutukset vaalijärjestelmämme peruseriaatteisiin ja sekä esityksen valmistelussa että esityksen eduskuntakäsittelyssä näkyneet merkittävät mielipide-erot eduskuntaryhmien välillä valiokunta ei pidä lakiehdotuksen hyväksymistä tarpeellisenä eikä tarkoituksenmukaisena, ja tästä syystä valiokunta ehdottaa lepäämässä olevan lakiehdotuksen hylkäämistä.

Viime vaalikaudella perustuslakivaliokunta pohti alhaisen äänestysaktiivisuuden syitä ja vaalijärjestelmän kehittämistä muun muassa silloisen valtioneuvoston demokratiapolitiisesta selonteosta antamassaan mietinnössä. Tuolloin valiokunta katsoi, että suomalainen vaalijärjestelmä ei nykymuodossaan toteuta hyvin suhteellisuutta ja niin sanotussa piilevässä äänikynnyksessä vaalipiirien välillä oleva ero on kasvanut 1970-luvulta lähtien vaalipiirien kokoerojen suurentuessa. Tutkimusten mukaan vaalipiirien paikkamäärillä on vaikutusta puolueiden ehdokasasetteluun ja myös kansalaisten äänestyskäyttäytymiseen. Pienissä vaalipiireissä on vähemmän puolueita ehdolla ja matalampi äänestysaktiivisuus kuin suurissa vaalipiireissä. Lisäksi tutkimuksissa on havaittu, että pienissä vaalipiireissä on enemmän taktista äänestämistä. Toisin sanoen äänestetään puoluetta ja ehdokasta, jolla arvioidaan olevan hyvät läpimenomahdollisuudet. Pienissä vaalipiireissä on enemmän puolueita, jotka eivät saa vaaleissa yhtään paikkaa, ja suurten puolueiden osuus paikoista on paljon suurempi kuin niiden osuus äänistä, joten suhteellisuus toteutuu niissä tältäkin osin huomattavasti huonommin. Lisäksi mietinnössä viitattiin muiden Pohjoismaiden Suomea korkeampaan äänestysaktiivisuuteen ja selkeämpiin valintavaihtoehtoihin ja katsottiin, että Suomessa voitaisiin myös selvittää mahdollisuuksia henkilövaalijärjestelmän täydentämiseen mahdollisuudella äänestää pelkkää puoluetta. Perustuslakivaliokunta haluaa myös korostaa eduskuntavaalien poliittisen suhteellisuuden turvaamista ja niin sanottua piilevän äänikynnyksen alentamista niin, että jokaisen äänestäjän äänellä on vaaleissa samanlainen painoarvo ja myös pienen vaalipiirin äänestäjä voi valita parhaana pitämänsä puolueen ehdokkaan tarvitsematta pelätä äänensä menemistä hukkaan.

Valiokunta esittää, että eduskunta hylkää lepäämässä olevan lakiehdotuksen. Lisäksi valiokunta esittää hyväksyttäväksi seuraavaa pontta: "Eduskunta edellyttää, että suomalaisen vaalijärjestelmän kehittämiseksi ja vaalilainsäädännön uudistamiseksi käynnistetään parlamentaarinen valmistelu, jossa otetaan huomioon perustuslakivaliokunnan kannanotot. Eduskunta painottaa, että valmistelun tulee olla avointa ja siinä tulee laaja-alaisesti ja ennakkoluulottomasti selvittää erilaisia vaihtoehtoja, joilla parhaiten voidaan lisätä vaalijärjestelmämme toimivuutta ja nostaa äänestysaktiivisuutta, parantaa vaalien suhteellisuutta, pienentää ns. piilevää äänikynnystä ja turvata alueellinen edustavuus."

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Tähän valiokunnan mietintöön sisältyy yksi vastalause, jossa esitetään tätä lepäämässä olevaa lakia hyväksyttäväksi ja sen mukaisesti vaalipiirien lukumäärää vähennettäväksi, mutta varmasti vihreiden vastalause esitellään ihan kohta tämän oman puheenvuoroni jälkeen. — Kiitos.

19.17 Ville Niinistö vihr: Arvoisa puhemies! Suomessa vaalipiiri uudistus tai eduskunnan vaalitavan muuttaminen on ollut esillä jo noin 40—50 vuotta. Perustuslakivaliokunta on useilla vuosikymmenillä edellyttänyt, että meidän on uudistettava vaalitapaamme, jotta ihmisten yleinen ja yhtäläinen äänioikeus ja suhteellisuus toteutuvat paremmin. Tälle on hyvin yksinkertainen selitys, ja sen näkee siitä, kun vertaa vaalipiirien läpimenneiden kansanedustajien määrän muutosta 70-luvulta tähän päivään: Uudenmaan vaalipiirin läpimenneiden kansanedustajien osuus on kasvanut yli kaksinkertaiseksi, ja monissa vaalipiireissä kansanedustajien määrä on lähes puolittunut. Tämän takia tätä muutosta on vuosikymmeniä valmisteltu, ja jostain syystä aina muutokset ovat kariutuneet, osin sen takia, että muutokset muuttavat olemassa olevia valtasuhteita, ja siksi niiden, jotka ovat tulleet valituiksi tietyn vaalitavan puitteissa, on vaikea hyväksyä siihen muutoksia. Siksi meidän pitäisikin kyetä eduskunnassa katsomaan vähän pitemmälle ja pohtia perustuslain edellyttämää kansalaisten yhdenvertaisuutta, kun me arvioimme meidän vaalitapaa.

Useimmissa maissa, joissa on suhteellinen vaalitapa käytössä, on erilaisia tasauspaikkajärjestelmiä, joilla varmistetaan, että puolueet tulevat täysin suhteessa saamaansa äänimäärään edustetuiksi eduskunnassa. Suomessa kun tällaista ei ole, riippuu täysin vaalipiirin piilevästä äänikynnyksestä, kuinka iso joukko puolueita voi realistisesti kilpailla kansanedustajan paikasta vaalipiirissä.

Vielä ennen viime vaaleja, ennen kuin kaksi vaalipiirimuutosta tehtiin Itä-Suomessa, meillä oli vaalipiirejä, joissa tosiasiallinen äänikynnys oli jopa 15 prosentin luokkaa, ja onneksi viime eduskunta teki muutoksia, joilla me saimme suhteellisuutta parannettua, mutta me emme kuitenkaan pystyneet ratkaisemaan koko ongelmaa. Eli kun Kaakkois-Suomen ja Savo-Karjalan vaalipiirit tulivat käyttöön, näillä alueilla äänikynnys laski sinne samaan haarukkaan, missä useimmissa muissa vaalipiireissä äänikynnys on. Uudellamaalla se on noin 2,5 prosenttia — elikkä se on yhden puolueen tarvitsema osuus äänistä, jotta heidän ensimmäinen edustajansa voi mennä läpi — ja sitten niissä vaalipiireissä, missä tämä on korkein, tällä hetkellä vähän riippuen tosiasiallisesta vaalituloksesta se on siellä noin 8 prosentin luokkaa. Eli edelleenkin tämä ero on merkittävä, se ei ole 15:tä prosenttia enää niin kuin oli kuuden kansanedustajan vaalipiireissä, mutta erityisesti Satakunnassa, jossa on yhdeksän kansanedustajaa tällä hetkellä ja väkimäärä pienenee entisestään, on selvä, että Satakunnan äänikynnys tulee vain nousemaan tulevaisuudessa jos jotain.

Jos ajatellaan kansalaisten yhdenvertaisuutta ja myös näitten maakuntien ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa valtakunnanpolitiikkaan, niin se on hyvin paljon rajallisempi kuin Uudenmaan ihmisten mahdollisuus vaikuttaa, kun arvioidaan sitä arvopohjan kirjoa, josta he voivat edustajia valita. Pienessä vaalipiirissä käytännössä kaksi, kolme tai neljä puoluetta tulee valittua eduskuntaan, kun suuressa vaalipiirissä niitä on jopa kahdeksan tai enemmän.

Eryteisesti taktinen äänestäminen on perustuslain kannalta ongelmallista, se, jos ihmiset ennakoivasti muuttavat äänestyskäyttäytymistään vain vaalitavan takia. Siksi meidän on jatkettava suhteellisuuden parantamista vaalitavassa, ja tähän on olemassa kaksi peruslähdekohtaa: Toinen on se, että otetaan käyttöön jonkinlainen tasauspaikkajärjestelmä, jota

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

edusti oikeusministeri Tuija Braxin toissa vaalikaudella valmisteleva esitys. Silloin nykyisissäkin vaalipiireissä voitaisiin saada suhteellisuutta parannettua niin, että käytännössä jollakin laskentatavalla osa viimeisistä paikoista eri vaalipiireistä siirtyisi sinne, missä jonkin puolueen suhteellinen oikeus saada seuraava kansanedustaja on ensimmäisenä täytymässä, ja sitä kautta puolueiden osuus tulisi oikeaksi. Mutta tätä osa on vastustanut sen takia, että silloin vaalipiirikäsitemuutos heikkenee ja ihmisen ääni ei välttämättä vaikutakaan edustajan valitsemiseen siinä vaalipiirissä vaan toisaalla. Näin ollen kun eduskunta ei kyennyt viemään vaalialuelakia läpi, päädyttiin vaalipiirien yhdistämiseen, ja sitä olisi syytä jatkaa. Jos siihen ei ole eduskunnalla rohkeutta eikä se hyväksy tätä lakiehdotusta, käytännössä palaamme jälleen siihen, että silloin tasauspaikkajärjestelmällä pitäisi täydentää nykyjärjestelmää. Ja eduskunnan pitäisi kyetä valitsemaan joko—tai tai molemmat, mutta nykytilanne ei ole suhteellisuuden kannalta edelleenkään riittävä, erityisesti kun huomioidaan Satakunnan pienenevä väestö.

Haluan sanoa, että tällä hetkellä, tai sanotaan näin, että viime vaalikaudella Suomen vaalitalpa oli kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta epäoikeudenmukaisimmillaan meidän historiassamme, koska nämä väestösiirtymät ovat olleet niin suuria. Se korjaus, mikä viime kaudella tehtiin, jonkun verran paransi asiaa, mutta pienimpien vaalipiirien osalta ongelma on edelleen olemassa.

Näin ollen vihreän eduskuntaryhmän näkemys edelleen on, että koska meillä on pitkä työ pohjalla ja koska näyttää todennäköiseltä, että vaalipiirien jonkinlainen uudistaminen, yhdistäminen tai edelleen kehittäminen olisi helpoin ja parlamentaarisesti eniten ja kansalaisilta eniten tukea saava mahdollisuus kehittää vaalitalpa, niin olisi syytä viedä eteenpäin tämä perustuslain muutos, jonka viime eduskunta hyväksyi lepäämään. Sen rinnalla voidaan miettiä — jos tämä muutos hyväksytään — myös muita vaihtoehtoja. Ei ole välttämättä pakko lakkauttaa mitään nykyistä vaalipiiriä, mutta silloin pitää miettiä, miten suhteellisuutta voidaan toisella tavalla parantaa ja varmistaa, että näissäkin vaalipiireissä ihmisillä on laajempi äänioikeus kuin tänä päivänä.

On myös syytä korostaa, että ihmisten liikkuvuus on vuosikymmenten varrella lisääntynyt myös siten, että alueellisesti jonkun verran suurempi vaalipiiri ei ole yhtä iso ongelma kuin vielä ehkä itsenäisyytemme alkuaikoina. Yhä useampi ihminen äänestää arvopohjaisesti, ja vaikka Kaakkois-Suomen vaalipiiriin liittyi ennakkoluuloja siitä, miten esimerkiksi Etelä-Savon puolelta tulee kansanedustajia valittua tai miten pienemmiltä paikkakunnilta tulee kansanedustajia valittua, tosiasiallisesti isommassa vaalipiirissä oli mahdollisuus valita joko arvopohjaisen äänestämisen perusteella isommasta joukosta puolueita isommalta alueelta henkilöä, joka sopii parhaiten äänestäjän toivomaan profiiliin, tai painottaa sen rinnalla omaa kotipaikkaa, kotiseutua, ja lopputuloksena vaalipiirin kansanedustajien jakauma varsin vahvasti jatkoi vanhaa jakaumaa mutta suhteellisuus parani. Näin ollen alueellinen edustavuus ei heikentynyt, itse asiassa esimerkiksi savonlinnalaisten valitsemia kansanedustajia on nyt paljon enemmän kuin aikaisemmin, koska koko vaalipiirin kansanedustajat edustavat koko vaalipiiriään.

Lopuksi sanon kuitenkin, että kun vaalipiirien yhdistämistä mietitään jatkossa — ja itse näen, että 9—12 vaalipiiriä olisi hyvä perustuslain puitejärjestelmän kehittämiseen — niin on selvää, että alueellisuudella on kuitenkin painoarvoa, ja siinä yhdyntä valiokunnan enemmistön näkökulmaan. Käytännössä tämä tarkoittaa Lapin vaalipiirin osalta sitä, että maantieteellinen koko ei voi kasvaa merkittävästi nykyistä suuremmaksi ilman, että siitä aiheutuu ehdokkaille ja myös äänestäjille, sanotaanko, enemmän haittaa kuin hyötyä. Mutta

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

muussa osassa Suomea vaalipiiri uudistus voisi varmistaa, että suhteellisuudessa voimme päästä sellaiseen jakaumaan, jossa vaikka kaikkien vaalipiirien väliset suhteellisuuserot äänikynnyksessä olisivat noin 3—6 prosentin sisällä, jolloin voidaan nähdä, että jokainen ääni on riittävän yhdenvertainen eri puolilla Suomea, jotta vaalijärjestelmämme palaisi siihen, missä se oli 70-luvulla ennen suuria väestösiirtymiä.

Koska Uudenmaan väkiluku on vain kasvussa ja tiettyjen maakuntien väkiluku on pienemässä, niin muutostarve on jatkossakin edessä. Siksi vihreä eduskuntaryhmä näkee, että vaalipiirien jonkinlainen yhdistäminen ja muuttaminen pitää jatkossakin olla mahdollista ja lievästi suurempi vaalipiirien keskimääräinen koko verrattuna nykyiseen ei ole perustuslain kannalta ongelma vaan pikemminkin yhdenvertaisen äänioikeuden kannalta mahdollisuus.

Siksi viittaan valiokunnan mietintöön jätettyyn vastalauseeseen ja ehdotan, että eduskunta hyväksyy lepäämässä olevan lakiehdotuksen.

19.27 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puheenjohtaja! Ensiksikin kannatan tätä edustaja Niinistön tekemää ehdotusta, että lepäämässä oleva lakiehdotus hyväksytään. Toiseksi haluan muistuttaa, että aivan kuten valiokunta tässä lausumassaan toteaa, meidän vaalijärjestelmäämme tulee kehittää. Kannattaa muistaa, että koska tämä vaalipiirien määrä määritellään perustuslaissa ja se vaatii aina kahden peräkkäisen eduskunnan hyväksymisen, niin nyt, jos ei muuteta tätä vaalipiirien määrää, itse asiassa, jos nähdään tässä kehittämistyössä järkeväksi vaalipiirien yhdistäminen, se on mahdoton tehtävä. Sen takia ehdotus on hyvä, koska nyt me olemme 12:ssa elikkä tässä minimissä tämän voimassa olevan lain suhteen ja se, että tämä haarukka muutettaisiin 9—12:een, mahdollistaisi sen, että vaalipiirejä voitaisiin yhdistää, mutta se ei ole välttämätöntä, ja sen takia näen järkeväksi, että tämä lepäämässä oleva laki nyt hyväksytään. Se antaa enemmän väljyyttä tälle kehittämiselle.

Itse tulen uudesta yhdistetystä Savo-Karjalan vaalipiiristä ja voin kyllä kokemuksesta sanoa, että se, mitä tässä valiokunnan mietinnössäkkin todetaan siitä, miten ihmiset todellakin äänestävät taktisesti semmoisissa vaalipiireissä, mistä vähän edustajia valitaan, koska olen monta kertaa ollut myös Pohjois-Karjalan vaalipiirissä ehdokkaana, tuli vaalikentillä kyllä hyvin voimakkaasti vastaan. Kuten sekä Kaakkois-Suomen että Savo-Karjalan osalta nähdään, niin kuitenkin alueellinen jakaantuminen, kuinka nyt tuli edustajia läpi, on itse asiassa jopa parempi kuin ennen. Pohjois-Karjalasta meillä on edustajia nyt muualtakin kuin vain Joensuun seudulta, vaikka Joensuu on suurin kaupunki. En tässä vaiheessa pidä järkevänä, että suljetaan sitä mahdollisuutta pois, että vaalipiirejä voitaisiin yhdistää.

19.29 Antero Laukkanen kd: Arvoisa puheenjohtaja! Täällä edustaja Niinistö käytti hyvän ja perusteellisen puheenvuoron, ja on helppo yhtyä hänen näkemyksiinsä. Täällä on paljon puhuttu oikeudenmukaisuudesta viime viikkoina, ja tämä käsillä oleva asia valitettavasti todistaa sen, että oikeudenmukaisuus on hyvin tilanne- ja intressikeskeinen käsite. Siis itse oikeudenmukaisuuden käsite ei ole, mutta sitä käytetään hyvin tilanne- ja intressikeskeisesti. Esimerkiksi, jos omalla puolueellani olisi ollut tämä esitetty vaalitapa voimassa, niin meillä olisi kahdeksan edustajaa täällä. Mutta joissakin vaalipiireissä vain on sellainen tilanne, että meidän on jo vaikea saada ehdokkaita, koska äänikynnys on niin korkea, joten kannatan tätä vihreiden tekemää lausumaa.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

19.30 **Mikko Kärnä kesk:** Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäisenä haluaisin kiittää perustuslakivaliokuntaa sen tekemästä erittäin perusteellisesta työstä. Ymmärrän myös tämän edustaja Niinistön tuskan asian suhteen ja myös siltä kannalta, että asiaa on valmisteltu pitkään ja hartaasti kahdessa parlamentaarisisessa työryhmässä. Mutta edustaja Niinistö myös kehotti meitä, että tulisi katsoa kauemmaksi sinne tulevaisuuteen, ja tämän takia on tärkeää, että mitään muutosta ei toteuteta sen pelkän muutoksen takia.

Nyt valiokunnan edellyttämällä tavalla ollaan käynnistämässä uusi valmistelu parlamentarisesti, ja tässä valmistelussa otetaan nämä valiokunnan mietinnössä mainitut kannanotot huomioon. Ja pidän erittäin tärkeänä, että tässä on nyt painotettu sitä, että tämä valmistelu pidetään avoimena ja siinä laaja-alaisesti ja ennakkoluulottomasti selvitetään erilaisia vaihtoehtoja.

Itse olen sieltä Lapin vaalipiiristä, ja täytyy kyllä todeta, että eduskuntavaalikampanjan aikana ajoin autolla 17 000 kilometriä niiden kahden kuukauden aikana. Nyt kun puhutaan näistä laaja-alaisista ja ennakkoluulottomista vaihtoehtoista, niin jopa vaalipiirien jakaminen voisi tietyissä tapauksissa olla ihan paikallaan.

19.31 **Annika Lapintie vas:** Herra puhemies! On totta, että eduskuntavaalien suhteellisuutta on pohdittu poliittisessa keskustelussa koko eduskunnan historian ajan ja mikään uusi asia nämä ongelmat eivät ole. Toki ne ovat kärjistyneet 70-luvulta alkaen muuttoliikkeitten myötä.

Mutta minäkin haluaisin vielä lopuksi alleviivata tätä perustuslakivaliokunnan esittämää pontta, että käynnistetään parlamentaarinen valmistelu. Ja kuten aikaisemmissa puheenvuoroissa on käynyt ilmi, tätä pohjamateriaalia on oikeusministeriön valmistelussa (Ville Niinistö: Sitä on paljon!) ja aikaisemmissa työryhmissä, on olemassa edellisen ja sitä edeltävän eduskunnan ajatukset tasauspaikkajärjestelmästä, ja nyt vielä yhdistettynä tähän vaalipiirijakoon. Mutta kuten sanottua, tarkoitus ei todellakaan ole, että pallotellaan asiaa edestakaisin, vaan nyt käynnistetään nimenomaan valmistelu, jossa kaikki nämä aikaisemmat työt voidaan ottaa huomioon sekä myös perustuslakivaliokunnan kannanotot, joita on tehty runsaasti. Eli mikään ei estä nopeaa työskentelyä, jotta saataisiin tähän asiaan korjaus, ja toivon, että tämä perustuslakivaliokunnan esittämä ponsi otetaan vakavasti ja lähde-tään nopeasti valmisteluun.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 28/2015 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 1/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 28/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi siemenkauppalain muuttamisesta ja kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 23/2015 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 2/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 2/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 23/2015 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 6/2015 vp Timo Heinonen kok

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

19.34 **Timo Heinonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! "Kolmelle vuosi ehdollista Tapanilan joukkoraiskauksesta." "Miehelle ehdollista 14-vuotiaan tytön raiskauksesta." "Väkivaltaisesta raiskauksesta tuomittu vuoden ehdollinen pysyi hovioikeudessa." "Raiskasi ja löi naista, tuomio 6 kuukautta ehdollista."

Tässä muutamia otsikoita maassamme langetetuista raiskaustuomioista. Aiheellisesti on kysytty, ovatko nämä yleisen oikeustajun mukaisia. Voi myös hyvin kysyä, suojataanko meillä jopa tavaraa enemmän kuin ihmistä. Näin kävi, kun vertaa Ajankohtaisen Kakkosen keväällä esille nostamaa raiskaustapausta ja Hämeessä tapahtunutta olutvarkautta. Raiskaajaa rangaistiin ehdollisella rangaistuksella, koska miehellä oli vakituinen työpaikka ja hän oli ensikertalainen. Vastaavan rangaistuksen sai olutta riihimäkeläisestä liikkeestä vienyt nainen. Voisi hyvin kysyä oikeuslaitokselta: miten meni niin kuin omasta mielestä?

Seksuaalirikosten rangaistuksia on toki viime aikoina kiristetty. Alkuvuonna säädimme lain, minkä mukaan alaikäiseen kohdistunut raiskaus määritellään aina törkeäksi raiskaukseksi. Vähimmäisrangaistus nousi näin kahteen vuoteen vankeutta maksimin pysyessä 10 vuodessa. Samalla rikoslakiin tuli pykälä seksuaalisesta häirinnästä ja kaikki aikuisiinkin kohdistuvat seksuaalirikokset siirrettiin virallisen syytteen alaisiksi.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

Lupasin jokin aika sitten, että teen eduskunnan syyskauden alussa muutosesityksen rikoslakiin koskien raiskauksia. Liian usein julkisuuteen tulee uutisia tuomioista, missä raiskauksesta on tuomittu vain lyhyt ehdollinen tuomio. Kesällä esimerkiksi uutisoitiin tuo tapaus, missä syyttäjä syytti yhtä 18-vuotiasta miestä ja neljää alle 18-vuotiasta poikaa törkeästä raiskauksesta. Osa tekijöistä vapautettiin kokonaan ja rikokseen tuomituista yksi sai yhden vuoden ja neljän kuukauden vankeustuomion ja kaksi muuta yhden vuoden vankeustuomion. Kaikki vankeusrangaistukset olivat ehdollisia. Asian käsittely on tällä hetkellä ymmärtääkseni kesken.

Heinäkuussa uutisoitiin, että Itä-Suomen hovioikeus alensi kahden miehen tuomioita, jotka Etelä-Savon kärjäoikeus oli langettanut 15-vuotiaan tytön raiskauksesta. Hovioikeus perusteli julkisuudessa olleiden tietojen mukaan päätöstä niin sanotulla yleisellä rangaistuskäytännöllä. Toisen miehen tuomion alentamisperusteena hovissa pidettiin sitä, että mies oli aiemmin jo tuomittu kahdeksi vuodeksi vankilaan muun muassa ryöstöstä. Raiskaus siis meni siinä sivussa. Miehet olivat antaneet raiskauksen uhriksi joutuneelle tytölle rauhoittavia lääkkeitä, minkä jälkeen hänet oli raiskattu.

Satakunnan Kansa käsitteli raiskaustuomioita pääkirjoituksessaan heittäen pallon meille poliitikoille: "Kansalaiskeskustelun vauhdittamana poliitikkojen pitäisi nyt herätä pohtimaan, onko nykyinen rangaistuskäytäntö linjassa sen kanssa, mitä nykyisin tiedämme raiskausten ja muiden seksuaalirikosten seurauksista ja niiden uhrien kärsimyksestä. Onko esimerkiksi raiskauksen kesto uhrin näkökulmasta millään tavalla merkittävä tekijä teon vakavuutta arvioitaessa?" Minusta ei, ja minusta raiskauksesta tulisikin aina tuomita ehdoton vankeusrangaistus.

Siksi tänään käsittelemmekin eduskunnan täysistunnossa jättämäni lakialoitetta liitteen rikoslain 20 luvun 1 §:n muuttamiseksi kuulumaan niin, että "joka pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkaamalla käyttäällä sellaista väkivaltaa, on tuomittava raiskauksesta ehdottomaan vankeuteen vähintään kahdeksi vuodeksi."

Samalla esitän tässä lakialoitteessani törkeän raiskauksen kriteeristöä niin sanotun lisävaatimuksen poistamista, että raiskaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Minusta riittää määrittämään raiskauksen törkeäksi, jos muun muassa aiheuttaa toiselle vaikean ruumiinvamman, hengenvaarallisen tilan tai kohteena on 18:aa vuotta nuorempi lapsi, rikoksen tekevät useat henkilöt ja niin edelleen. Sen jälkeen ei minusta enää tarvitse käyttää minkäänlaista harkintaa teon törkeydestä.

Arvoisa puhemies! Nykylakiin siis kaksi muutosta. Nykyisin raiskauksesta voidaan tuomita lain mukaan vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Tämä 1 § muuttuisi muotoon "ehdottomaan vankeuteen vähintään kahdeksi vuodeksi". Ja sitten toinen muutos: törkeän raiskauksen luettelossa on viisi kohtaa ja sen jälkeen toteamus "raiskaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä". Tästä vaateesta luovutaan, eli niin kuin edellä kuvasin, riittää se, että näistä viidestä kohdasta jokin täyttyy.

Arvoisa puhemies! Toivon, että eduskunta ottaa tämän lakialoitteeni käsittelyyn, ja sen käsittely sopisi hyvin vaikkapa käsittelyssä olevan kansalaisaloitteen yhteydessä.

19.40 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää edustaja Heinosta tästä lakialoitteesta. Kuten aloitteessa todetaan, raiskauksesta ja väkivalloin tehdystä raiskauksesta voi rikoksentehtyjä selvittää ehdollisella vankeudella. Raiskaustuomioiden rangaistuksia kiristettiin viime vaalikaudella. Silti raiskauksiin sovelletaan usein lievempiä ran-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

gaistusmuotoja, kuten ehdollista vankeutta. Ehdollinen vankeus on kuin päänsilitys suhteessa tekoon, joka voi traumatisoida uhrin loppuiäkseen. Ehdollinen vankeus on pelkkää pään silittelyä myös suhteessa muihin rikoksiin, ja ennen kaikkea se, että raiskaajat saavat ehdollisia tuomioita, sotii rankasti kansan oikeustajua vastaan. He pääsevät kuin koirat veräjältä ja ovat saman tien vapaita raiskaamaan uudestaan.

Minulla on henkilökohtainen esimerkki. Sain kirkkoviinin juomisesta ehdollisen vankeusrangaistuksen. Käytännön elämälle sillä ei ollut mitään merkitystä. Jatkoin töitä niin kuin ennenkin, ja tämänkokoinen lappu siitä tuli minun käteeni. Sen minä kärsin kyllä hyvin helposti. Sakkorangaistus, suuri sellainen, olisi ollut paljon kovempi.

Arvoisa puhemies! Surulliselta tuntuu se, miten Ruotsin tiestä on tulossa meidänkin tiemme. Vaikka varoittava esimerkki on naapurissa, meillä ollaan toistamassa ne peruuttamattomat virheet, joita Ruotsin maahanmuuttopolitiikassa on tehty. Sen seurauksena Ruotsin raiskaustilastot ovat pöyristyttävää luettavaa. Ruotsissa raiskataan eniten Euroopassa ja toiseksi eniten maailmassa — vain Etelä-Afrikka on edellä. Raiskausten määrä on ollut hurjassa nousussa etenkin viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tätä voi yrittää selittää ilmoituskynnyksen madaltumisella, mutta totuus kuitenkin on, että syynä on holtiton maahanmuutto varsinkin tietyistä maista, joissa naisen arvo on olematon. Se on heidän kulttuurissaan ja perimässään, eikä sitä kotouttamisella miksiäkään muuteta. Ruotsissa raiskataan reilusti yli 6 000 kertaa vuodessa. Se tarkoittaa noin 18 kertaa päivässä. Jos tämä suhteutetaan Suomen väkilukuun, se tarkoittaisi kymmentä raiskausrikosta päivässä, ja tällaisia hirmulukuja kohti ollaan menossa Suomessakin.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Heinosen lakialoitetta. Varsinkin nyt, kun tänne on tulossa tuhansia nuoria miehiä eri kulttuureista, rangaistusten on oltava sen mukaisia, että niillä on edes joku pelotusvaikutus.

19.44 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa puhemies! Minäkin haluaisin kiittää edustaja Heinosta erinomaisen tärkeästä ja ajankohtaisesta lakialoitteesta.

Olemme viime aikoina saaneet lukea — ja varmasti useat edustajat ovat saaneet kansalaispalautetta kansalaisilta — siitä, että nyt esimerkiksi eri hovioikeuksien ratkaisukäytännöt eivät vastaa kansan syvien rivien oikeustajua, eivätkä ne vastaa kyllä omaakaan oikeustajuani. Mielestäni tämän lakialoitteen käsittelyn yhteydessä eduskunnalla on mahdollisuus näyttää se poliittinen tahtotila, että raiskaus on erityisen julma ja nöyryyttävä rikos ihmisyyttä vastaan ja että me emme hyväksy tällaista toimintaa missään muodossa, siitä rangaistaan aina ehdottomalla tuomiolla, ja tällainen toiminta on barbaarista.

Kannatan täydestä sydämestäni tätä lakialoitetta.

19.45 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Tunnustan itsekkin tarpeen kiristää Suomen rikoslainsäädäntöä tältä osin ankarampaan suuntaan.

Näin on, että lainsäädäntö kuvaa tietyllä tapaa yhteiskunnan moraalikäsitteitä, ja tässä on tapahtunut muutosta: seksuaalirikosten yleinen tuomittavuus on lisääntynyt kansalaisten keskuudessa, ja meillä lainsäätäjillä on velvollisuus vastata tähän kansalaistenkin morali- ja oikeuskäsityksen muutokseen. Raiskausrikosten tuomittavuutta on siten lainsäädännöllisesti kasvatettava.

Kannatan tätä edustaja Heinosen tekemää lakialoitetta siitä, että raiskauksista annettava tuomio olisi aina ehdotonta vankeutta.

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

19.46 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa puhemies! Lakimuutos on ehdottomasti tarpeen. Toivon, että tämä muuttaisi myös tuomioistuimien rangaistusten tuomitsemista, siten että käytettäisiin myös muuta kuin rangaistuksen ensimmäistä kolmannesta. Ainakin tämä muuttaa alinta rangaistusta, eli se nousisi sinne ehdottomaan tuomioon. Kiitos tästä aloitteesta.

19.46 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Kuten edelliset puhujat myös minä haluan ilmaista tukeni tälle edustaja Heinosen lakialoitteelle, joka on linjassa muun muassa tänään aiemmin lähetekeskustelussa käsitellyn esitutkintalain muutoksen kanssa. Myös sen tarkoituksenahan oli parantaa rikoksen uhrin asemaa. Kuten täällä tänään on aiemmissa puheenvuoroissa todettu, eivät kansan syvien rivien tunnot mielestäni vastaa raikauksista ja törkeistä raikauksista nykyään monesti annettuja ehdollisia tuomioita. Tässä on kyseessä myös moraalisesti erittäin merkittävä kannanotto koskien naisten asemaa ja fyysistä koskemattomuutta ja sen tärkeyttä. Kiitän edustaja Heinosta tästä merkittävästä lakialoitteesta.

19.47 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa puheenjohtaja! Minä myös yhdyin tähän ja kiitän edustaja Heinosta tästä aloitteesta. Jos tehdyt oikeuden päätökset poikkeavat merkittävästi siitä yleisestä oikeustajusta, joka kansan kesellä on, niin sillä on aina oikeuteen ja sen oikeudellisuuden käsitykseen heikentävä vaikutus. Sen takia, kun tällainen tilanne meillä nyt näissä raikauksikysymyksissä on hyvinkin selvä ja ilmeinen, niin tässä on eduskunnalla uuden lainsäädännön ja arvioinnin paikka.

19.48 **Satu Taavitsainen sd:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Kannatan Timo Heinosen tekemää lakialoitetta ja kiitän häntä siitä, että hän haluaa puolustaa naisia sekä muuttaa tämän epäkohdan Suomen laissa. On selvästikin käynyt kansalaiskeskustelussa ilmi, että tämä nykyinen oikeuskäytäntö ei vastaa kansalaisten oikeustajua.

Myöskin Itä-Suomen yliopiston rikos- ja prosessioikeuden professori Matti Tolvanen on sanonut, että väkivalta- ja seksuaalirikoksista pitäisi määrätä nykykäytäntöä kovemmat tuomiot, ja hän erikseen mainitsi törkeät pahoinpitelyt, raikaukset, törkeät raikaukset ja törkeät lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt rikoksina, joista pitäisi aina saada ehdoton tuomio.

19.49 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustajakollegoja tästä lähetekeskustelusta, joka lakialoitteeni ympärillä on käyty. Olisin toivonut, että enempikin täällä salissa olisi väkeä ollut, mutta hyvä, että näin paljon eri puolueista esitys on saanut tukea. Haluan alleviivata, että minulla ei tässä ole ollut innoittajana millään tavalla runsas pakolaistilanne tai muu. Minulle on aivan sama, kuka raikaa on, hänelle kuuluu ehdoton tuomio kaikissa tilanteissa.

Tiedän myös sen, että näyttöongelmat ovat ne, mitkä nousevat usein esille, ja myös tästä lakialoitteesta olen saanut muutamia kriittisiä arvioita, siitä että on näyttöongelmia ja syyttömiä tuomittaisiin, mutta minun mielestäni sekään ei ole peruste sille, että emme tiukentaisi vaadetta, vaan toisaalta näytön saaminen aikaan on tarpeellista ja vaadittavaa niin, että oikeus voi tuomion tehdä. Toisaalta, sitä varten meillä on kolmiportainen malli, missä tuomiot käydään läpi sitten käräjäoikeuden jälkeen hovissa ja niin pois päin.

Haluan myös alleviivata sitä, että en kuulu niihinkään, jotka uskovat, että vankila parantaa, mutta tämän lakialoitteen kohdalla pidän tärkeimpänä sitä, että tuomiot olisivat jonkin-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

laisessa suhteessa siihen teon vakavuuteen, ja sen takia raiskauksesta kuuluu aina ehdoton vankilatuomio.

Arvoisa puhemies! Meillä Suomessa kriminaalipolitiikkaa ohjaa tänä päivänä kyllä aivan liian paljon raha. Avolaitoksissa on sellaisia vankeja, jotka eivät sinne kuulu, ja niin pois päin. Minun mielestäni tässä yleisesti on paljon tehtävää.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja edustaja Heinosen jälkeen vielä edustaja Kulmala.

19.51 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Taavitsainen kiitteli naisten puolesta tätä aloitetta, ja minä haluan kiittää tätä myös miesten puolesta. Vaikka miesten raiskaaminen onkin vähän kielletty puheenaihe ja jopa tabu ja siitä ei yleensä puhuta katukeskusteluissa, miehiä raiskataan yllättävän paljon, muuallakin kuin vankiloissa, että haluan kiittää tästä aloitteesta myös miesten puolesta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

9. Lakialoite laiksi avioliittolain 4 §:n 2 momentin kumoamisesta

Lakialoite LA 8/2015 vp Tytti Tuppurainen sd

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

19.52 **Tytti Tuppurainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsiavioliitot on helppo tuomita. Ne on helppo tuomita etenkin silloin kun ne ovat kaukana. Mutta näemmekö malkaa omassa silmässämme?

Arvoisa puhemies! Suomen avioliittolaista on poistettava mahdollisuus antaa lupa alle 18-vuotiaalle avioliiton solmimiseen. Miksi? Nyt perusteluja sille:

Yleisesti ottaen alle 18-vuotiaan oikeustoimikelpoisuus on rajoitettua. Kuitenkin nykyinen avioliittolaki antaa alle 18-vuotiaalle lapselle mahdollisuuden tehdä oman elämän kannalta ratkaisevan tärkeä päätös: solmia avioliitto. Näitä lapsiavioliittoja on kerta kaikkiaan perusteltua pitää oikeusjärjestyksemme sopimattomina ja ennen kaikkea lasten perusoikeuksia loukkaavina.

Voimassa olevan maamme avioliittolain 4 §:n mukaan avioliiton solmiminen pääsääntöisesti edellyttää täysi-ikäisyyttä. Mutta saman pykälän 2 momentin perusteella täysi-ikäisyyden vaatimuksesta voidaan poiketa oikeusministeriön luvalla, eikä tässä lainkohdassa aseteta mitään alaikäraja poikkeusluvalla. Lakiin on liitetty lapsen huoltajan kuulemisvelvoite, mutta sekään ei ole aukoton, eikä huoltajan kuuleminenkaan millään lailla muuta ti-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

lannetta, sillä mielestäni alaikäisen avioliittoon myöntyvän huoltajan kyky ja tahto turvata lapsen etu on kyllä perusteltua kyseenalaistaa.

Mahdollisuus saada oikeusministeriön lupa erityisistä syistä avioliittoon alle 18-vuotiaana ei ole jäänyt pelkästään periaatteelliseksi mahdollisuudeksi. Nimittäin Tilastokeskuksen mukaan Suomessa on vuosina 1995—2014 avioitunut yhteensä 1 138 lasta, joitten huikea enemmistö, 869, oli tyttöjä. Vaikka viime vuosina enemmistö näistä erityisluvista on myönnetty 17-vuotiaille, on näitten edellä mainittujen tyttöjen joukossa 27 henkilöä, jotka ovat olleet 14—15-vuotiaita solmiessaan avioliiton. Avioliittoon voidaan perustellusti yleisesti liittää mielikuva puolisoiden keskinäisestä seksuaalisesta kanssakäymisestä. On erityisen epäeettistä myöntää avioliittolupa alle 16-vuotiaalle lapselle, jota on rikoslain 20 luvun 6 §:n perusteella suojeltava seksuaalisilta teoilta.

Luvan myöntämistä alle 16-vuotiaalle on vaikea nähdä minään muuna kuin laillistettuna lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä. Tästä on YK:n ihmisoikeusneuvosto antanut heinäkuussa 2015 päätöksen, jossa se toivoo jäsenvaltioiden ryhtyvän toimenpiteisiin lapsiavioliittojen kieltämiseksi. Lähtökohtana lapsiavioliiton määritelmään on YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, ja tämän lapsen oikeuksien yleissopimuksen 1 artiklassa todetaan alle 18-vuotiaiden olevan lapsia.

Lapsiavioliittojen kieltämisellä olisi myönteisiä seurauksia. Selkeillä säännöillä lasten fyysinen ja psyykinen terveys, lasten oikeus lapsuuteen ja suoja hyväksikäyttöä vastaan turvattaisiin nykytilannetta huomattavasti tehokkaammin. Eikä Suomi voi mitenkään uskottavasti ajaa lasten hyvinvointiin ja ihmisoikeuksiin liittyviä tavoitteita, heristää sormea muille, mikäli meidän oman maamme lainsäädännössä on lapsiavioliitot mahdollistava aukko.

Arvoisa puhemies! Myös lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila on kiinnittänyt tähän epäkohtaan perustellusti huomiota.

Niinpä esitän lakialoitteena, että avioliittolain 4 §:n 2 momentti, joka mahdollistaa näitten poikkeuslupien myöntämisen, kumotaan.

19.56 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Tuppuraisen puheeseen on hyvä yhtyä, ja hieman kertauksena kerron näitä samoja asioita, koska olen lukenut samoja tilastoja kuin hän.

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa avioitui vuosina 1995—2014 yhteensä 1 138 lasta, joista 869 oli tyttöjä. Tytöistä 27 on ollut 14—15-vuotiaita solmiessaan avioliiton, siis ihan lapsia.

YK:n ihmisoikeusneuvosto on heinäkuussa 2015 antanut päätöksen, jossa se toivoo jäsenvaltioiden ryhtyvän toimenpiteisiin lapsiavioliittojen kieltämiseksi. Tämäkin lakimuutos on siten erittäin tarpeellinen.

Tällä hetkellä Suomi hyväksyy lapsiavioliitot maahanmuuttajien kohdalla eikä näe asiaa ongelmallisena. Asia on kuitenkin mielestäni tärkeä lastensuojelunkin kannalta. Myös kiihtyvän ja nopeasti muuttuvan maahanmuuton myötä tulisi lain muuttaminen ottaa vakavasti käsittelyyn. Selitykseksi ei riitä, että tapauksia on vähän tai että lapsen ikä on lähellä täysi-ikäisyyttä. Lastensuojelulaki on Suomessa sama kaikille, jossa suvaitsevaisuus täytyy pitää mieluummin kaukana kuin lähellä. Esimerkiksi Hollanti on herännyt jo tähän epäkohtaan. Hollannin laki on tähän mennessä sallinut lapsimorsianten ja heidän aviomiesten-
sä perheenyhdistämisen. Nyt Hollannin hallitus kiiruhtaa lain muuttamisessa. Kuten edus-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

taja Tuppurainen kertoi, niin myös lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila kieltäisi lapsiavioliitot Suomessa kokonaan.

Tämä lakimuutos, mitä nyt käsittelemme, parantaisi ennen kaikkea nuorten tyttöjen oikeuksia. Suomen tiukennettu lainsäädäntö antaisi myös selkeän signaalin siitä, että emme länsidemokraattisena maana hyväksy lasten ja naisten epätasa-arvoista kohtelua. Suomesta ei saa muodostua Euroopan unionin takaporttimaata lapsiavioliittoja suosiville.

Arvoisa rouva puhemies! Pidän lakialoitetta erittäin hyvänä ja tarpeellisena. Se suojelee erityisesti lapsia, joita meidän aikuisten on aina suojeltava. Minä olen siihen henkilökohtaisesti sitoutunut kuten varmasti kaikki, jotka tässä salissa ovat.

On myös lopuksi todettava, että on erinomainen asia, kun monet nuoret aikuiset päättävät mennä edelleen avioon. — Kiitoksia.

20.00 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Kiitän ja kannatan edustaja Tuppuraisen tekemää lakialoitetta.

Alle 18-vuotias on lapsi, ja lasten on saatava olla lapsia, ei vaimoja. Lapsiavioliitot rikovat useita kansainvälisiä sopimuksia. On useita maita, joissa tytöt saavat harvoin päättää omasta elämästään, kuten avioliitosta tai raskaudesta. Lähi-idässä useat tytöt joutuvat lapsimorsiamiksi. Näin voi tapahtua myös Suomessa, sillä avioliittolakimme on pahasti vanhentunut, eikä alaikärajaa avioliitolle ole. Meidän suomalaisten näkökulmasta silloin kun teini-ikäinen tyttö on keski-ikäisen miehen kanssa, se ei ole avioliitto, vaan se on hyväksikäyttöä.

Nyt kun meille on tullut tuhansia turvapaikanhakijoita, on asiassa oltava hereillä. Pakolaisleireiltä saadut surulliset tiedot viittaavat siihen, että yhä useammat tytöt naitetaan todella nuorina. Emme voi Suomessa hyväksyä sitä, että alle 18-vuotiaita tyttöjä oleskelee turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksissa huomattavasti vanhempien kumppaniensa kanssa. Suomen tulee suojella näitä tyttöjä ja ottaa heidät turvaan ilman huoltajiaan tulleiden alaikäisten vastaanottokeskuksiin. Tämän pitää koskea myös 16—17-vuotiaita nuoria, sillä Maahanmuuttoviraston mukaan yli 16-vuotiaiden annetaan jäädä miehensä kanssa vastaanottokeskukseen.

Mielestäni tämä on väärin. On selkeästi osoitettava, että on moraalisia ja eettisiä asioita, joita ei Euroopassa hyväksytä, ja on nopeasti muutettava Suomen lainsäädäntöä lasten edun mukaiseksi. Suomessa kaikki turvapaikanhakijoiden lähtömaassa solmitut lapsiavioliitot on mitätöitävä ja ne eivät voi olla lainvoimaisia, ennen kuin henkilöt ovat 18-vuotiaita, tai liitot voidaan solmia vasta silloin uudestaan. Suomen avioliittolaki on muutettava niin, että alaikäinen ei voi mennä naimisiin edes poikkeusluvalla.

Ajantasainen laki myös vähentäisi niiden turvapaikanhakijoiden Suomeen hakeutumista, joiden morsiamet ovat nuoria orja- tai ostovaimoja. Joissain tapauksissa liittoja on myös solmittu teknisesti esimerkiksi perheenyhdistämisen ja paremman elintason toivossa. Oikeus perheenyhdistämiseen on koskettava vain avioliittoja, joissa molemmat osapuolet ovat yli 18-vuotiaita. Lisäksi Suomen on yhdessä muiden EU-maiden kanssa vaikutettava siihen, että pakolaisleireillä ennaltaehkäistään nuorten tyttöjen naittamiset.

Arvoisa puhemies! Lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila on myös vaatinut, että mahdollisuus avioliiton solmimiseen alaikäisenä tulee poistaa Suomen avioliittolaista. Taustalla lapsiasiavaltuutetun vaatimuksessa on lasten oikeus lapsuuteen ja myös YK:n ihmisoikeusneuvoston äskettäinen päätös, jonka mukaan jäsenmaiden toivotaan ryhtyvän toimen-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

piteisiin lapsiavioliittojen kieltämiseksi. YK haluaa myös valtioiden varmistavan, että avioliitto solmitaan aina vapaaehtoisesti.

Suomi on monelle maalle esimerkki tyttöjen ja lasten oikeuksista. Olkaamme sitä jatkossakin ja hyväksykäämme Tuppuraisen tekemä lakialoite.

20.04 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Minä myös kiitän edustaja Tupuraista tästä lakialoitteesta.

Yhden huolen näen tässä, ja se on seuraavanlainen. Teiniraskauksissa, erityisesti yli 16-vuotiaiden keskuudessa, on usein myös halua avioitua ja kantaa vastuuta tapahtuneesta. Tässä esityksessä rajataan voimakkaasti se, että on poistettava mahdollisuus antaa lupa alle 18-vuotiaille avioliiton solmimiseen. Voi olla niin, että jos ikäraja avioliiton solmimiselle rajataan näin tiukasti, niin se saattaa rohkaista abortin tekemiseen. En sano, että näin käy, mutta se ikään kuin saattaa olla rohkaisemassa, joten olisi hyvä vielä tarkastella sitä. Ymmärrän, että Tuppurainen ei ole ajatellut ehkä sitä, että tässä olisi jotain joustoa, mutta ehkä harkitsisin sitä, että olisi vielä joku sellainen nyanssi tässä esityksessä, ja ehkä sitten käsittelyssä lakivaliokunnassa, että näillä 16-vuotiailla joillakin ehdoilla olisi mahdollisuus avioliiton solmimiseen. Nythän tätä alarajaa ei ole, ja se on se iso ongelma. Mutta jos tähän tulisi joku sellainen, sanotaanko, lievempi asianhaara, niin sitten tässä voisi olla mahdollisuus, että se rohkaisisi nuoria kantamaan sitä vastuuta. Usealla nuorella tässä tilanteessa on myös omalta perheeltä tukea, joka auttaa menemään sen asian yhdessä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Kaksi vastauspuheenvuoroa, edustaja Tuppurainen ja edustaja Taavitsainen.

20.06 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Laukkanen kiinnittää sinänsä aivan oleelliseen asiaan huomiota. Kun alaikäinen, alle 18-vuotias lapsi, tyttö, tulee raskaaksi, niin hän vaatii ilman muuta erityistukea ja apua tuohon tilanteeseen. Mutta en pidä avioliittoa oikeana tapana antaa sitä tukea. Avioliitto on ennen kaikkea aivan valtava oikeudellinen, taloudellinen sopimus puolisoitten kesken. Tukea raskaana olevalle lapselle voidaan antaa muillakin tavoin, ja sen tähden huolellisesti punniten laadin tämän lakialoitteeni siten, että tuo avioliiton ikäraja vedettäisiin 18 vuoteen, mikä muuten myös tässä YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa on tuo täysi-ikäisyyden raja.

20.07 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän edustajan sanomaan ajatukseen tästä, jos lapsi tulee raskaaksi, toteaisin kuitenkin, että tuo on hyvin vanhanaikainen ajatus, että avioliitto toisi sitä turvaa ja tukea sekä eräällä lailla pelastaisi perheen kunnian, sillä avioliitto voi jättää lapsen hyvin yksin. Avioliiton sijaan tulee varmistaa lapsen mahdollisuus päästä koulutukseen ja itsenäistymään ja saada tukea lapsen kasvatukseen.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Laukkanen, haluatteko vielä vastata tähän?

20.08 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä, kuulen herkällä korvalla, mitä sanotte. Vaikka elämme hyvin monimuotoisessa, moniar-

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

voisessa yhteiskunnassa, niin tutkimukset edelleen pitävät avioliittoa yhtenä turvallisimmista parisuhteen muodoista, että siinä mielessä kyllä puolustan avioliittoa. En ajattelisi lähtökohtaisesti, että jos menee naimisiin, niin se olisi heikompi tilanne kuin se, että ei menisi naimisiin.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistaan.

20.09 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan ensimmäiseksi haluaisin kiittää edustaja Tuppurasta tästä erinomaisesta lakialoitteesta. Tässä on käyty kyllä äärimmäisen hyvää keskustelua. On sääli, että salissa on näin vähän edustajia paikalla, mutta ilmeisesti valiojoukkoa, koska lähestulkoon kaikki oleellinen tästä asiasta on sanottu.

Eilen viimeksi saimme lukea uutisista, että meille saapuu tosiaan maahanmuuttajien mukana tänne lapsimorsiamia ja näitä avioliittoja on jouduttu sitten mitätöimään. Tässä mielessä on jossain määrin irvokasta, että meidän avioliittolakimme kuitenkin mahdollistaa ne lapsiavioliitot.

Ymmärrän myös edustaja Laukkasen näkökulman, mutta, kuten myös eräässä aiemmassa asiassa tänään olemme todenneet, maallisen vallan näkökulmasta avioliitto on ennen kaikkea kahden täysivaltaisen ja täysi-ikäisen ihmisen taloudellinen liitto. Tämä Tuppuraisen aloite vastaa erinomaisesti YK:n ihmisoikeusneuvoston suosituksiin ja yleisiin ihmisoikeuksiin. Se lähtökohta tulee olla, että alle 18-vuotiaat ovat lapsia ja heille on taattava se oikeus lapsuuteen. Näin voin myös ilmoittaa, että kannatan täydestä sydäimestä tätäkin lakialoitetta. — Kiitos.

20.10 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustaja Tuppurasta tästä aloitteesta. Perusteluissa hän toteaa muun muassa näin: "Lapsiavioliittoja on kaiken kaikkiaan perusteltua pitää oikeusjärjestyksemme sopimattomina ja lasten perusoikeuksia loukkaavina. Voimassa olevan avioliittolain mukaan avioliiton solmiminen edellyttää täysi-ikäisyyttä. Täysi-ikäisyyden vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa oikeusministeriön luvalla. Mainitussa lainkohdassa ei aseteta mitään alaikäraja poikkeusluvan myöntämiselle."

Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Tuppuraisen aloite on hyvin ajankohtainen juuri nyt, kun meille on tullut kymmeniä tuhansia maahanmuuttajia, joiden kulttuureihin kuuluvat lapsivaimot. Tiistaina ympäri Euroopan levisi uutinen Hollannista. Siellä ihmetellään, miten turvapaikkaa hakevien miesten alaikäisten lapsimorsianten kanssa pitäisi toimia. Lainaus Iltalehdestä: "Alankomaissa noin parikymmentä 13—15-vuotiasta tyttöä on saanut luvan olla vastaanottokeskuksissa huomattavasti vanhempien kumppaniensa kanssa laissa olevan porsaanreiän takia. Syyriassa tytöt ovat olleet niin sanottuja lapsimorsiamia. Alankomaissa yritetään nyt kiireellä saada turvapaikanhakijoita koskevaan perheenyhdistämislakiin muutosta. Lapsiavioliitot rikkovat usein kansainvälisiä sopimuksia. Alankomaissa tästä asiasta on noussut kohu ja viranomaisia syytetään jopa pedofilian sallimisesta. Yksi esimerkki Alankomaihin saapuneista lapsimorsiamista on 14-vuotias Fatema Alkasem. Viimeisillään raskaana oleva Fatema katosi hollantilaisesta vastaanottokeskuksesta kaksi kuukautta sitten. Tyttöä etsivä poliisi pelkää, että sairaalahoitoa tarvitseva Fatema on kuljetettu ulkomaille vasten tahtoaan. Tällä hetkellä teini-ikäisten avioliitot tunnustetaan Alankomaissa, jos liitto on virallisesti rekisteröity pariskunnan kotimaassa. Lakia halutaan

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

muuttaa niin, että oikeus perheenyhdistämiseen koskisi vain avioliittoja, joissa molemmat osapuolet ovat yli 18-vuotiaita."

Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Tuppuraisen lakialoitteessa kerrotaan, että lakiin on liitetty lapsen huoltajan kuulemisvelvoite, joka ei kuitenkaan ole aukoton. Olen tästä aivan samaa mieltä. Huoltajan kuulemisvelvoitteella ei ole merkitystä, jos ja kun huoltajalla on sellainen kanta, että lapsen avioituminen on hyväksyttävää. Joissakin kulttuureissa lasten avioliittoihin jopa kannustetaan. Meidän lainsäätäjien tulee varmistaa se, ettei meillä löydy porsaanreikiä, jotka voisivat sallia pedofilian. Millään poikkeusluvallakaan ei Suomeen saa pesiä lapsiavioliiton kaltaisia äärimmäisen vastenmielisiä ilmiöitä. Tämä uhka on torjuttava päättäväisesti. — Kiitos.

20.14 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa sopii varmasti kiittää kollegoja tästä antoisasta keskustelusta. Tämä aloite on varmasti ajankohtainen tässä globalisoituvassa maailmassa: Meidän on vastattava tähän monikulttuurisuuden haasteeseen ja löydettävä sieltä ne oikeat toimet, joilla tuetaan myös ihmisoikeuksia ja lasten oikeuksia ja oikeusvaltioita. Mutta ihan yleisimmiltäkin perusteiltaan Suomi on oikeusvaltio, ja meidän on näytettävä esimerkkiä, ja niin kauan kuin meidän oma lainsäädäntömme mahdollistaa lapsiavioliitot, lapsimorsiamet, meillä ei ole moraalista oikeutta heristää muille maille sormeja lapsiavioliittojen vuoksi. Meidän on näytettävä esimerkkiä, ja oikeusvaltioperiaatte, ihmisoikeudet ja lasten oikeudet tätä meiltä edellyttävät.

Kun tästä aloitteesta olen käynyt niin sanottua kansalaiskeskustelua, niin varsin usein olen törmännyt tähän näkemykseen, jota täällä muun muassa edustaja Laukkanen toi esille, että eikö kuitenkin pitäisi säilyttää mahdollisuus myöntää poikkeuslupa esimerkiksi 17-vuotiaalle tai näin edespäin, kun se ei ole enää alle tämän seksuaalisen kanssakäymisen suojaikärajan. Mutta tässä yhteydessä haluan muistuttaa, että avioliitto on paitsi rakkausliitto, kuten tuossa kollega Kulmala kuiskasi, myös taloudellinen ja oikeudellinen sopimus puolisojen kesken — ja yleinen oikeustoimikelpoisuus alkaa täysi-ikäisyydestä, joka on 18 vuotta. Tämän vuoksi on perusteltua vetää se raja täysi-ikäisyyteen, raja on perusteltua vetää tuohon 18 vuoteen. Nyt tämä asia on istuvan hallituksen arvioitavana ja käsissä, ja toivon, että oikeusministeri Jari Lindström tarttuu tähän asiaan määrätietoisesti ja pontevasti ja tämä avioliittolaki saadaan tältä osin korjattua. Lainsäädäntöasiana tämän ei pitäisi kovinkaan monimutkainen olla, mutta periaatteellisena asiana se on erittäin tärkeä ja painava.

20.17 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Minä haluan myös antaa kiitoksen ja tuen edustaja Tuppuraisen lakialoitteelle. Jäin miettimään sitä, kuinka paljon me nyt sitten lähdemme lainsäädäntöämme tekemään maahanmuuttajien takia. On rasistisen leiman saanut sanoa "maassa maan tavalla", mutta tässä itse asiassa halutaan muuttaa nimenomaan tätä vallitsevaa tapaa.

Mietin tässä lähetekeskustelua kuunnellessani, onko siinä sitten ero, onko tuo alaikäinen taustaltaan mistä tahansa. Tulin siihen lopputulokseen, että ei ole. Tuo suojaikäraja-ajattelu, mitä edustaja Tuppurainen omassa päätöspuheenvuorossaan esille nosti, on yksi ajattelu. Mutta niin kuin hänkin lopulta totesi, tuo 18 vuoden ikäraja on varmasti varsin perusteltu.

Itse toivon, että tämäkin lakialoite otetaan nyt eduskunnan valiokunnassa käsittelyyn ja se saa arvoisensa kohtelun ja käydään perusteellisesti läpi ja pohditaan, onko siellä joitain

Pöytäkirja PTK 55/2015 vp

asioita, joita pitää ottaa huomioon. Mutta isona kuvana näen kyllä niin, että tällaiset lapsi-avioliiton mahdollistavat lainsäädännöt eivät enää ole tätä päivää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

10. Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus 2014

Kertomus K 7/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 3/2015 vp

Mietinnön pöydällepano

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Pöydällepanoa varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle 23.10.2015 pidettävään täysistuntoon.

Keskustelua ei syntynyt.

Mietintö pantiin pöydälle 23.10.2015 pidettävään täysistuntoon.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 23.10.2015 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen